

Na Farongoe Lea Ne Sa Jon Nia Kedeā

Sa Jon na wane fafurongo sa Jesus ne nia kedeā buko ne. Sa Jon saea ne dia ta wane doria kai ada to'ona God, nia kai ada lea ana abulolana sa Jesus. Sa Jon nia kedeā buko ne fuana 'adomilana wane ki fuana fitoe ana sa Jesus Christ, na Wele God, fua ne kera kai too ana maurie mamana ne nao si sui.

Laona buko ne, sa Jesus saea nia talana ana, “Nau Ne.” Sataeru ne, satana God ne. God fatainia sataeru ne fuana sa Moses, kada sa Moses nia ada to'ona na ere be meafia 'ai tu'u, boroi ma na 'ai nai nao ta ere si sarufia. Ma kada sa Jesus fata 'uri, “Nau Ne”, nia fatainia ne nia God.

Bali buko 2:1–12:50, sa Jon fata sulia fiu fanadae ne sa Jesus sasida ki. Te te fanadae fatai fua kulu ru sulia sa Jesus nia na Wele God. Na fanadae ne ki fatainia sa Jesus na ne na Christ, na wane be God nia filia fuana famaurilana na wane ki, ma nia na ne na Wele God. Ma fanadae ne ki fatainia sa Jesus kwatea na maurie firi.

Ru talingai ki laona buko ne:

'I naona ne sa Jesus safali ana raoe nia 1:1-51

Sa Jesus sasia na raoe nia 2:1–12:50

Wiki 'isi ne sa Jesus to 'i Jerusalem 13:1–17:26

Sa Jesus mae ma ka mauri lau 18:1–21:25

Sa Jesus ne na Fata

¹ Safali 'ua na mai 'i naona ne God nia saungainia na molagali, na ru ne kera saea ana na Fata nia to na, ma nia ka to na mai fainia God. Ma na Fata nai, nia ne God. ² Ana safalilana, na Fata ne nia to na mai fainia God. ³ Ma God ka saungainia na ru ki tafau ani nia. Iu, na ru ki tafau ne God nia saungaida, nia saungaida ana na Fata. ⁴ Ma na maurie ka safali mai fasia na Fata ne. Ma na maurie nai ne na

madakwalae mamana ne famadakwa ru ki sulia God fuana wane ki. ⁵ Ma na madakwalae nai ka tala laona maerodo, ma na maerodo ka nao si famaesa.

⁶ God ka kwatea mai te wane ne satana sa Jon wane ni Siuabu, ⁷ ka leka mai fuana farongolana na wane ki sulia na madakwalae ne. Nia ka leka mai ka farongo kera ana, fua wane ki tafau kera ka rongoa ma kera ka famamana. ⁸ Ma sa Jon 'ana talana nao lau na madakwalae, nia leka lalau mai fua ne ka farongo ana na madakwalae nai. ⁹ Sui, na madakwalae mamana nai fi leka mai laona molagali, ma ka tala fafia wane ki tafau.

¹⁰ Ma Fata ne nia to na laona molagali. God ka saungainia na molagali ne ani nia, boroi ma na wane ki kera nao si ada saitamana go. ¹¹ Nia ka dao mai laona fere nia, boroi ma wane nia ki nao si kwaloa go. ¹² Boroi ma tani wane kera ka kwaloa, ma kera ka famamana nia, ma nia ka kwatea na mamanae fuada fua ka rokisida ana na wele God ki. ¹³ Kera futa falu dia wele God ki! Futralae falu ne fuli mai ana God. Nao nia si fuli sulia manatae wane ana molagali, naoma ka futa ana wane laona molagali.

¹⁴ Na Fata ne ka alu na wane, ma ka to na fai kia. Kalu ada to'ona na 'initoe nia ne nia to ana, sulia nia ne wele mutai God na Maa. Na lealae ma na mamanae God ki tafau koso mai fuaka ani nia.

¹⁵ Sa Jon wane ni Siuabu ka farongo sulia nia, kada be nia akwa ka fata 'uri, "Nia na wane be nau ku fata sulia ana kada be nau ku fata 'uri, 'Na wane ne nia leka mai 'i buriku, nia talingai 'asiana liufi nau, sulia nia to 'ua na mai 'i naona ne nau ku futa.' "

¹⁶ Ma sulia na kwaiofei baita nia, Christ ka kwatea na ru lea ki tafau fuaka sulia dangi ki. ¹⁷ God ka kwatea laugo na taki nia ki fuaka ana sa Moses. Boroi ma nia kwatea mai na kwaiofei nia ma na mamanae nia ana sa Jesus Christ. ¹⁸ Ma nao ta wane si ada to'ona God. Taifilia go na Wele God, ne nia bobola fainia God na Maa, ma ka to fainia, nia ne ka fatainia God fuaka.

Sa Jon Siuabu saea fuana wane ki ka sasi akau makwalia na Christ

(Matiu 3:1-12; Mak 1:1-8; Luk 3:1-18)

¹⁹ Na wane fanaonao ki ana wane Jiu ki 'i Jerusalem, kera ka kwatea na fataabu ki, ma na wane kwai'adomi ana fataabu ki, fua kera ka ledia sa Jon 'uri, "Uri ma 'oe sa ti ne?"

²⁰ Ma sa Jon ka olisi madakwa ada ka 'uri, "Nau nao lau na Christ, na wane be God filia fuana famautilana wane ki."

²¹ Ma kera ka ledia lau kera ka 'uri, "Aia, ma 'oe sa ti ne? 'Oe sa Elaeja?"

Ma nia ka olisida lau ka 'uri, "Nao."

Ma kera ledia lau kera ka 'uri, "'Uri ma 'oe ne na Profet ne kalu makwalia?"

Ma sa Jon ka olisida ka 'uri, "Nao."

²² Ma kera ka ledi 'isi lau ana, kera ka 'uri, "Aia, 'urinai ma 'oe sa ti lalau ne? 'Oe saea mai ta ru fua malu, fua ne kalu ka farongoa ana na wane ne kera odu kalu mai. Ta te ne 'oe saea mai suli 'oe talamu?"

²³ Ma sa Jon ka olisida ana fatae be sa profet Aesaea nia kedea ka 'uri, "Nau na wane be akwa laona lofaa 'eke'eke ka 'uri, 'Na 'Aofia kai dao na mai! Mulu kai fasaga na taale fuana.' "☆

²⁴ Ma na wane ne leka mai fasia na Farasi ki, ²⁵ kera ledia lau kera ka 'uri, "Ma 'uta ne 'oko siuabua na wane ki, sulia dia ne 'oe nao lau na Christ, naoma sa Elaeja, naoma na Profet?"

²⁶ Ma sa Jon ka olisida ka 'uri, "Nau ku siuabu ga 'aku ana na kafo. Boro ma te wane ne mulu ulafusia, nia to ga 'ana 'i safitamulu. ²⁷ Ma nia ne na wane ne kai leka mai 'i buriku, boro ma nao nau si bobola fua ne nau ku lugea na tae butu nia ki."

☆ 1:23 Aesaea 40:3

²⁸ Ma ru ne ki tafau ka fuli 'i Betani, na fere 'i bali 'uria taelana sato ana kafo 'i Jodan, kula be sa Jon nia siuabua wane ki ana.

Ka sipsip ni afafue God

²⁹ Ana fa asoa 'i buri, sa Jon ka ada to'ona sa Jesus 'e leka mai siana, ma nia ka saea fuana wane ki, “Mulu ada to'ona, nia ne na wane ne na kale sipsip God ne ngalia abulo ta'alae wane ki laona molagali fasida. ³⁰ Nia na wane be nau ku fata sulia kada be nau ku fata 'uri, ‘Te wane kai leka mai 'i buriku. Nia 'e talingai ka liufi nau, sulia nia to 'ua na mai 'i naona suifatai nau fi futa.’ ³¹ 'I nao mai, nao nau si ada saitamana 'ua ana ta wane 'uta ne nia, 'urinai boro'i 'ana nau ku leka mai, ma nau ku siuabu ana kafo fua wane Israel ki kera ka saitamana.”

³² Ma sa Jon ka fata lau 'uri, “Nau ku ada to'ona na Anoeru Abu nia koso mai fasia 'i langi dia ta bole, ma ka to 'i fafona. ³³ Nao nau si ada saitamana 'ua ana. Boro'i ma God be kwate nau mai fua ne nau ku siuabu ana na kafo, nia ka fata 'uri fuaku, “Oe kai ada to'ona na Anoeru Abu kai koso mai, ma ka to 'i fafona te wane. Nia na ne na wane ne kai siuabu ana na Anoeru Abu.” ³⁴ Ma sa Jon ka fata lau 'uri, “Nau ku ada to'ona na, ma nau ku saea fua mulu, nia na ne Wele God.”

Na etana fafurongo sa Jesus ki

³⁵ Ma ana te fa dangi lau 'i buri, sa Jon ka uu laugo 'i senai fainia ta ro wane ana fafurongo nia ki. ³⁶ Ana kada sa Jesus nia liu, sa Jon ka ada to'ona, ma nia ka fata 'uri, “Nia na Ka Sipsip God.”

³⁷ Ma na ro wane fafurongo nia ki, keroa rongoa ru nai, ma keroa ka leka na 'adaro sulia sa Jesus. ³⁸ Ma sa Jesus ka abulo, ma ka ada to'ona ne keroa leka suli nia, ma nia ka ledi keroa ka 'uri, “Na te ne kamoro nani 'uria?”

Ma keroa olisia keroa ka 'uri, “Rabae 'ae, 'oe to 'i fai?” Na fadalana Rabae ne, “wane famanata.”

³⁹ Ma nia ka olisi keroa ka 'uri, “Kamoro leka mai, fua kamoro ka ada to'ona.” Kada nai nia bobola na fainia fai kada sato saulafi. Ma ro fafurongo nai ki keroa leka ka ada to'ona kula ne sa Jesus nia 'idufa to ana. Ma keroa ka to mai fainia leka ka rodo.

⁴⁰ Ma te wane 'adaro ne sa Andru, na sasina sa Simon Pita. ⁴¹ Ma sa Andru fi leka ma ka dao to'ona sa Simon na wanefuta nia, ma ka farongo nia ka 'uri, “Karo dao na to'ona na Mesaea.”* Na fadalana fatae nai ne na “Christ.”

⁴² Ma sa Andru ka talaia sa Simon siana sa Jesus.

Ma sa Jesus ka bubungi ana, ma ka fata 'uri, “Oe sa Simon, na wele sa Jon, nau ku fasata 'oe na ana sa Sifas.” Na sataeru nai ne kera saea laugo ana sa Pita, ma na fadalana ne, “Na Fau.”

Sa Jesus saea sa Filip ma sa Nataniel fuana lekalae fainia

⁴³ Sui ana ruana fa dangi, sa Jesus ka manata 'uria lekalae 'uria lofaa 'i Galili, ma nia ka dao to'ona sa Filip, ma ka fata 'uri fuana, “Oe leka mai fai nau.” ⁴⁴ Ma sa Filip na wane fasia 'i Betsaeda, na mae fere sa Andru ma sa Pita. ⁴⁵ Aia, sa Filip ka dao to'ona sa Nataniel, ma ka farongo nia ka 'uri, “Kalu dao to'ona na wane be sa Moses kekede sulia laona taki ki, ma na profet ki laugo be kera kekede sulia. Nia sa Jesus na wele sa Josef fasia 'i Nasaret.”

⁴⁶ Ma sa Nataniel ka fata 'uri, “Oe fia ta ru lea ka leka mai fasia 'i Nasaret?”

Ma sa Filip ka olisia ka fata 'uri fuana, “Leka mai 'oko tala ada to'ona 'amu.”

⁴⁷ Kada sa Jesus nia ada to'ona sa Nataniel nia leka mai siana, nia ka fata sulia ka 'uri, “Na wane ne nia bobola 'asiana fuana kera ka saea nia ana wane Jiu mamana, sulia nao na ta sukee ani nia!”

⁴⁸ Sa Nataniel ka olisia ka 'uri, “Oe susuli 'uta aku?”

Ma sa Jesus ka olisia ka fata 'uri fuana, “Nau ku ada to'omu 'i 'aena 'ai figi 'i naona ne sa Filip nia sae 'oe.”

---

* **1:41** Mesaea: Ada to'ona ana Diksonari

⁴⁹ Ma kada sa Nataniel 'e rongoa na ru ne, nia ka fata 'uri, “Wane Famanata 'ae, 'oe na Wele God! 'Oe na Kingi wane Israel ki!”

⁵⁰ Sa Jesus ka 'uri fuana, “'Oe fi famamana go nai, sulia be nau ku saea nau ku ada to'omu 'aena 'ai figi? Ma nau ku saea fuamu, 'oe kai ada to'ona ru baita ki liufia na ru ne.”

⁵¹ Sui sa Jesus ka fata lau 'uri fuada, “Ru mamana nau ku saea fua mulu, mulu kai ada to'ona 'i langi kai 'ifi, ma mulu kai ada to'ona laugo na 'ainsel God ki kera kai ra 'alaa 'uria 'i langi, ma kera kai koso mai fafi nau, na Wele nia Wane.”

2

Na araie 'i Kena

¹ Burina ro maedangi ki sui, te araie ka fuli ana te mae fere ne satana 'i Kena 'i laona lofaa 'i Galili. Ma gaa sa Jesus ka to laugo 'i senai ana kada nai. ² Ma kera ka laefia laugo mai sa Jesus fainia fafurongo nia ki 'uria na araie nai. ³ Ma kada ne wane ki kera ku, ma na waeni kera ka sui, gaa sa Jesus ka fata 'uri fuana, “Kera nao si to na ana ta waeni.”

⁴ Ma sa Jesus ka olisia ka 'uri, “Gaa 'ae, nao 'oe si sae nau fuana sasilana ta ru, sulia na kada nau nia nao 'ua.”

⁵ Ma gaa sa Jesus ka fata 'uri fuana wane rao ki, “Mulu sasi sulia ru ne nia kai saea fua mulu.”

⁶ Na ono kufi ru baita ki fuana ngali kafolae ne kera saungainia ana fau kera 'i senai, fuana wane ki ka taufia 'abada ana ma tae ru kera ki sulia na falafala Jiu ki. Te kufi ru nia bobola fainia ka ngalia ro akwala galono kafo. ⁷ Ma sa Jesus ka fata 'uri fuana wane rao ki, “Mulu ongia kufi ru ne ki ana kafo.” Ma kera ka ongida leka ka fungu. ⁸ Sui nia ka fata 'uri fuada, “Mulu ongia kafo, ma mulu ka kwatea fuana wane baita ana fafanga ne.”

Ma kera ka kwatea fuana, ⁹ ma nia ka ku to'ona kafo nai, ne 'e alu na waeni. Ma nao nia si saitamana waeni ne nia leka mai fasia 'i fai. Boro ma na wane rao ne kera ongia

mai kafo nai go ne kera saitamana tafau. 'Urainai na wane baita ne ka akwa mai 'uria na arai falu nai, ¹⁰ ma ka fata 'uri fuana, “Na wane ki tafau kera kwatea waeni lea 'i nao, ma 'i burina wane ki kera ku ka suina, nia fi kwatea na waeni ne 'afae. Boroï ma 'oe konia na waeni lea ne leka ka dao na ana kada ne!”

¹¹ Nia na ne etana fanadae ne sa Jesus nia sasia. Nia sasia laona fere 'i Kena laona lofaa 'i Galili. Senai nia ka fatainia na 'initoe nia, ma na fafurongo nia ki kera ka famamana nia na.

¹² Ma 'i buri, sa Jesus fai gaa nia, ma na wanefuta nia ki, ma na fafurongo nia ki, kera ka leka na 'uria na fere 'i Kapaneam. Ma kera ka to senai sulia bara maedangi.

*Sa Jesus taria wane ki fasia laona Beu Abu God
(Matiu 21:12-13; Mak 11:15-17; Luk 19:45-46)*

¹³ Aia, ma karangia na Fafanga ana Daofa Liue na wane Jiu ki, sa Jesus ka leka 'uria na fere baita 'i Jerusalem. ¹⁴ Ma senai laona Beu Abu God, nia ka ada to'ona na wane ne kera 'oifoli ana buluka ki, ma sipsip ki, ma na bole ki fuana afafue. Ma nia ka ada to'ona laugo wane ne kera talana na malefo ki, kera gouru 'ada 'i ninimana tatafe kera ki. ¹⁵ Ma nia ka saungainia ru fuana kwaelae ana kwalo ki, ma ka taria na buluka ki, ma na sipsip ki, ma na ru ki tafau fasia laona Beu Abu God. Ma nia ka kefusia na tatafe wane ne kera talana malefo ki, ma ka takalongainia malefo kera ki. ¹⁶ Ma nia ka kwaetarida sulia na wane ne kera 'oifolie ana na bole ki ka 'uri, “Mulu ngalia ru ne ki 'i maa! Nao mulu si fabilia lau na Beu Maa nau ana kula ni usie!”

¹⁷ Ma na fafurongo nia ki kera ka manata to'ona na Kekedee Abu be nia fata 'uri, “God 'ae, kada ki tafau go ne nau ku manata baita ana Beu 'oe ka dia na ere ne 'ako'ako laona mangoku.” ☆

¹⁸ Sui na wane gwaungai Jiu ki kera ka ledia sa Jesus kera ka 'uri, “Sa ti ne kwatea mamanae fuamu fuana sasilana ru nai ki? Dia God ne kwatea mamanae fuamu, fatainia ta fanadae fua ne kalu ka famamana 'oe!”

¹⁹ Ma sa Jesus ka olisida ka 'uri, “Dia mulu kai okosia boroi na Beu Abu ne, nau kai fauua lau laona olu maedangi ki.”

²⁰ Ma kera ledi nia lau kera ka 'uri, “'Uri ma 'oe kai fauua lau laona olu maedangi ki go? Na Beu Abu God ne, kera saungainia sulia fai akwala ma ono fangali ki!”

²¹ Boroi ma na Beu Abu ne sa Jesus nia fata sulia ne na nonina lalau 'ana. ²² Ma ana kada God tae nia fasia maea na ne na fafurongo nia ki fi manata to'ona ne nia saea na ru ne, ma kera ka fi famamana na Kekedee Abu ma na ru ne sa Jesus saea.

²³ Ma ana kada sa Jesus nia to 'i Jerusalem ana na Fafanga ana Daofa Liue, na wane 'oro ki kera famamana nia, sulia kera ada to'ona fanadae ki ne nia sasia. ²⁴ Sui ka 'urinai boroi 'ana, sa Jesus nao si famamana kera go, sulia nia saitamana tafau go ada. ²⁵ Sui boroi 'ana ta wane nao si farongo nia ana ta ru sulia na wane, nia saitamana ga 'ana ana ru ki tafau laona manatalada.

3

Sa Jesus fainia sa Nikodimas

¹⁻² Ana te kada, te wane fanaonao Jiu ki, nia leka mai siana sa Jesus. Na wane nai satana sa Nikodimas, nia ta wane ana Farasi ki. Nia leka mai siana sa Jesus laona rodo, ma ka fata 'uri fuana, “Famanata 'ae, kalu saitamana 'oe na wane famanata ne God kwatea mai, sulia ru fanadae ki ne 'oe fulida, 'afitai ta wane ka sasia dia God nao si to fainia.”

³ Sa Jesus ka olisia ka fata 'uri fuana, “Ru mamana nau ku saea fuamu, 'afitai ta wane ka ada to'ona maurie ne God gwaungai ana, dia nao nia si futa falu lau.”

⁴ Ma sa Nikodimas ka ledia sa Jesus ka 'uri, “Na wane ne baita na, nia futa 'uta lau mai? 'Afitai 'asiana fuana wane ne ka oli lau laona guina gaa nia, ma ka futa lau mai!”

⁵ Sa Jesus ka fata 'uri fuana, “Ru mamana nau ku saea fuamu. 'Afitai 'asiana fua ta wane ka ru laona maurie ne God gwaungai ana, dia nao nia si futa ana kafo ma na Anoeru Abu.* ⁶ Kada wane nia futa ana na maa nia fainia na gaa nia, nia alua ana wane. Ma sa ti ne ka futa ana Anoeru Abu God, nia futa falu mai fasia 'i langi. ⁷ Nao 'oe si kwele, sulia nau ku saea fuamu, mulu kai futa falu. ⁸ Na Anoeru Abu nia dia na sasaule. Sui boroi 'ana 'oko rongoa na sasaule, nao 'oe si ada to'ona go ne nia leka mai fasia 'i fai, naoma ka leka 'uria 'i fai. Ma na Anoeru Abu laugo, nao 'oe si ada to'ona nia ka talana 'uta ana wane fua ka alua na wane falu.”

⁹ Sa Nikodimas ka ledia lau ka 'uri, “'Uri ma na ru ne ki kai mamana 'uta?”

¹⁰ Sa Jesus ka olisia ka 'uri fuana, “'Oe ne na wane famanata 'initoa Jiu ki na. Ma 'uta ne nao 'oe si saitamana go ana na fadalana ru ne ki? ¹¹ Ru mamana nau ku saea fuamu, kalu farongo ana na ru ne kalu saitamana ki, ma kalu ka fata sulia na ru ne kalu ada to'oda ki. Ma nao ta wane amulu si famamana go. ¹² Aia, ma dia nao mulu si famamana na ru ne nau ku farongo kamulu ana sulia ru ana molagali ne, mulu ka fi famamana 'uta aku dia nau ku farongo kamulu ana na ru mai langi ki? ¹³ Ma nau, na Wele nia Wane, go ne nau ku saitamana ru 'i langi ki, sulia nau ku koso mai fasia 'i langi. Ma ka nao lau ta wane ne ka koso mai fasia 'i langi.

¹⁴ “Ana kada be 'i nao, sa Moses nia saungainia na fa tafo ana na barasi be laona bali lofaa 'eke'eke, ma ka fauua 'i langi gwauna na 'ai be. Ma ka 'urinai laugo, kera kai fauua na Wele nia Wane 'i langi gwauna na 'ai, ¹⁵ fua ne sa tifaida

---

* 3:5 Ada to'ona Esikiel 36:25-26

ne kera famamana nau, kera kai mauri firi. ¹⁶ God fatainia na kwaimanie baita nia fuana wane ki tafau laona molagali ne 'uri, nia ka kwatea mai te Wele mutai nia, fua ne sa ti ne kera famamana nia, kera nao si funu, boroi ma kera kai mauri firi. ¹⁷ God nao si kwatea mai na Wele nia laona molagali fuana ketolana na wane ki, boroi ma nia kwatea lalau mai fuana famaaurilada.

¹⁸ “Ma sa ti boroi 'ana ne famamana na Wele nia, nao God si ketoa. Ma sa ti boroi 'ana ne nao si famamana nia, God ketoa ka suina, sulia nia nao si famamana te Wele mutai nia. ¹⁹ God kai keto kera sulia ne na madakwalae nia dao na mai 'i laona molagali, boroi ma wane ki, kera kwaimani lalau ana maerodo, ma nao kera si kwaimani ana madakwalae, sulia falafala kera ki ta'a. ²⁰ Sulia sa ti ne abulolana nia ta'a, nia ka noni'ela ana madakwalae, ma nao nia si doria lekalae mai fuana madakwalae, sulia nao nia si doria abulo ta'alaie nia ki ka fatai. ²¹ Boroi ma sa ti boroi 'ana ne sasia ru 'o'olo, nia leka mai fuana madakwalae, fua madakwalae ka fatainia na ru ne nia sasia ki nia leka sulia kwaidorie God.”

Sa Jon Siuabu fa'initoa sa Jesus

²² Ma burina, sa Jesus fainia na fafurongo nia ki kera leka 'uria 'i Jiudea, ma kera ka to 'i senai. Ma kera ka siuabua na wane ki 'i senai. ²³ Ma ana kada nai laugo, sa Jon ka siuabua na wane ki ana mae fere 'i Aenon karangia 'i Salim. Sa Jon ka siuabuda 'i senai, sulia kula ne kafo nia 'oro ana. Aia, ma wane 'oro ki laugo kera ka leka siana fuana siuabulae. ²⁴ (Ana kada nai, kera nao si alua 'ua sa Jon laona beu ni kanie.)

²⁵ Ma ana kada nai, tani wane ana fafurongo sa Jon ki, kera olisusu fainia te wane ana Jiu ki sulia falafala Jiu ki ana taufilana nonida, fua ne kera ka falu 'i naona God. ²⁶ Ma fafurongo sa Jon ki kera leka siana sa Jon, ma kera ka ledia kera ka 'uri, “Wane Famanata 'ae, 'oe saitamana na wane be nia uu fai 'oe bali kafo loko 'i Jodan, ne 'oe saea

ru lea ki sulia? Ana kada ne, nia siuabua na wane ki, ma wane 'oro ki, kera leka tafau na siana!”

²⁷ Ma sa Jon olisida ka 'uri, “Ta wane nia too go ana na rao ne God kwatea fuana. ²⁸ Kamulu rongoa tafau na be nau ku saea fua mulu, nau nao lau na Christ, na wane ne God filia. Nau wane nau ku leka mai 'i nao fuana nau 'ainitalo ana farongoe sulia nia. ²⁹ Na Christ nia dia na wane be nia arai falu. Ma nau ku dia na wane kwaimani na arai falu. Ma na wane kwaimani na arai falu nai, nia eele 'asiana kada ne wane arai falu nia dao fuana araie nia. Ma ka 'urinai laugo fuaku. Nau ku eele 'asiana ana kada nai, sulia sa Jesus nia dao na. ³⁰ God doria nia kai 'idu 'alaa ma fua nau ku koso toli.

³¹ “Iu, ma na Christ leka mai fasia 'i langi, nia talingai 'asiana liufia wane ki tafau. Ta wane ana molagali ne, nia na wane ana molagali ne ga 'ana, ma nia ka saitamana fatae sulia ru ne fuli laona molagali ne. Boro ma na wane ne, nia na Christ ne leka mai fasia 'i langi, nia talingai ka liufia wane ki tafau. ³² Nia fata madakwa sulia te ne nia ada to'ona, ma ka rongoa. Sui ka 'urinai boro ma 'ana, nao ta wane si doria go famamanalae ana te ki ne nia saea. ³³ Ma na wane ne nia famamana te ki ne God saea, na wane nai nia fatainia ru God saea ki kera mamana. ³⁴ Ma na Christ ne God kwatea mai fasia 'i langi, nia ka 'ainitalo ana fatalana God, sulia God kwatea na Anoeru Abu fua ka fungulia tafau. ³⁵ Ma God na Maa ka kwaimani 'asiana fuana Wele nia, ma ka alua nia ka gwaungai fuana ru ki tafau. ³⁶ Ma sa ti boro ma 'ana ne ka famamana na Wele ne, nia kai mauri firi. Ma sa ti ne nao si famamana Wele ne, nia kai mae, sulia ne nia to tari na farana kwaiketoie God.”

4

Sa Jesus fata fainia na keni 'i Samaria

¹⁻³ Sa Jesus fainia na fafurongo nia ki, kera leka fasia 'i Jiudea, ma kera ka leka 'uria 'i Galili. Kera leka, sulia sa

Jesus nia saitamana ne Farasi ki kera rongoa sae nia sasia na wane 'oro ki kera ka leka sulia ka liufia sa Jon Wane ni Siuabu, ma liufia lau ne siuabulada. Sa Jesus nao si siuabua go ta wane. Boro ma na fafurongo nia ki lalau ne kera sasi 'urinai. ⁴ Ma ana kada kera leka kau 'uria 'i Galili, kera ka liu ana bali lofaa 'i Samaria.

⁵ Ma kera ka dao ana te mae fere ne satana 'i Saeka laona lofaa 'i Samaria, ne nia to karangia na ano ne sa Jakob nia kwatea fuana sa Josef na wele nia 'i nao 'ua mai. ⁶ Ma na mae kafo 'elia sa Jakob ka to laugo 'i senai. Ma sa Jesus ka noni kulua ana na lekalae, ma nia ka gouru 'ana ninimana mae kafo 'elia nai. Ma ana kada nai, nia bobola na fainia tofungana asoa.

⁷⁻⁸ Ma na fafurongo nia ki, kera ka leka 'i fere nai fua kera kai foli fanga. Ma te keni fasia 'i Samaria ka leka mai fua ne ka ongi kafo. Ma sa Jesus ka fata 'uri fuana, “Oe kwatea mai ta kafo, nau ku basi.”

⁹ Ma na keni nai ka olisia ka 'uri, “Oe na wane Jiu, ma nau na keni 'i Samaria. 'Uta ne 'oe gani nau 'uria kafo fuana kulae?” Nia fata 'urinai, sulia ne wane Jiu ki kera nao si kwaimani fainia wane Samaria ki.

¹⁰ Ma sa Jesus olisia ka 'uri, “Dia 'oe saitamana te ne God kwatea, ma 'oko saitamana sa ti ne gani 'oe 'uria kafo, alamia 'oe gani nau lalau 'amu, ma nau ku kwatea kafo ana maurie fuamu.”

¹¹ Ma keni nai ka fata 'uri fuana, “Wane baita 'ae, nao 'amu ta ru ni ufilana kafo, ma na mae kafo ne boro 'e lola 'asiana laugo. 'Oe kai dao to'ona mone na kafo ana maurie nai 'i fai? ¹² Na koko kia sa Jakob ne nia kwatea mae kafo 'elia ne fuaka. Ma nia, fainia na wele nia ki, ma na ru sarekana nia ki ne to ana 'aeda, kera ku laugo ana mae kafo 'elia ne. 'Uri ma 'oe kwaisae 'oe ne talingai ka liufia sa Jakob?”

¹³ Ma sa Jesus ka fata 'uri, “Sa ti ne nia kufia kafo ne, nia saitamana kai maeliku lau. ¹⁴ Boro ma sa ti boro 'ana ne

kufia na kafo ne nau ku kwatea, nao nia si maeliku lau. Ma kafo ne nau ku kwatea fuana ka alu na maebusu ne kwatea maurie firi fuana.”

¹⁵ Ma na keni ne ka fata 'uri, “'Oe kwatea na kafo nena fuaku, fua nau nao si maeliku lau, ma nao nau si leka lau mai seki fuana ngali kafolae.”

¹⁶ Ma sa Jesus ka fata 'uri fuana, “'Oe leka, 'oko saea mai na arai 'oe, ma kamoro ka oli mai 'i seki.”

¹⁷ Ma na keni ne ka olisia ka 'uri, “Nao nau si too ana ta arai.”

Sa Jesus ka fata 'uri, “'Oe fata mamana ana kada ne 'oe saea nao 'oe si too ana ta arai. ¹⁸ Sulia 'oe too ana lima arai ki, ma na wane nena 'oe to fainia kada ne, nia nao lau na arai mamana 'oe. Na ru mamana nena 'oe saea fuaku.”

¹⁹ Ma na keni ne ka olisia ka 'uri, “Wane baita 'ae, nau ku saitamana 'oe ta profet. ²⁰ Na koko kalu ki 'i Samaria, kera fosia God gwauna fa uo ne. Ma kamulu wane Jiu ki, mulu saea kula fuana fosilana God ne 'i Jerusalem na. 'Uri ma 'i fai ana ro kula ne ki ne mamana?”

²¹ Ma sa Jesus ka fata fuana ka 'uri, “Keni ne 'ae, 'oe famamana nau, na kada kai dao mai fuana wane ki ne kera nao si fosia na Maa 'i gwauna fa uo ne naoma 'i Jerusalem.

²² Kamulu wane 'i Samaria ki, mulu ulafusia go 'amulu sa ti ne mulu fosia. Boro ma kalu na wane Jiu ki, kalu saitamana sa ti ne kalu fosia, ma kalu saitamana 'ainitaloa ana taale ne God famauria wane ki. ²³⁻²⁴ Boro ma ta kada kai dao mai, ma nia safali na, kada na Anoeru ka fatainia mamanae God, nia kwatea ka ngwaluda fua wane ki kera kai fosia God ana kula ki tafau. God ne na Anoeru, ma na wane ki ne kera kai fosia, kera ka futa falu ana na Anoeru ana Mamanae. Na wane 'urinai ki ne saitamana kera kai fosia na Maa.”

²⁵ Ma na keni nai ka fata 'uri fuana, “Nau ku saitamana na wane ne God nia filia ne kera saea ana na Christ kai dao mai. Ma ana kada ne nia kai dao mai, nia kai farongo kalu ana na ru ki tafau.”

²⁶ Sa Jesus ka olisia ka 'uri, “Nau na ne.”

²⁷ Ma ana kada nai, na fafurongo nia ki kera ka dao na mai, ma kera ka kwele 'asiana, sulia kera ada to'ona sa Jesus nia fata 'ana fainia na keni ne. Boroi ma nao ta wane ada si ledia go na keni ne, “Na te ne 'oe doria?” Ma kera nao si ledia go sa Jesus, “'Uta ne 'oe fata fainia na keni ne?”

²⁸ Ma na keni be ka alua 'i ano na ru ni ufi kafolae nia, ma ka oli 'i fere, ma ka fata 'uri fuana wane 'i senai ki, ²⁹“Mulu leka mai, fua mulu ka ada to'ona 'amulu na te wane ne nia farongo nau ana ru ki tafau ne nau ku sasia. Alamia nia na Christ, na wane be God filia 'oto ne?” ³⁰ Ma kera ka fasia na mae fere be, ma kera ka leka mai siana sa Jesus.

³¹ Ma ana kada nai, na fafurongo nia ki kera ledia sa Jesus kera ka 'uri, “Wane Famanata 'ae, 'ania basi ta fanga!”

³² Ma sa Jesus olisida ka 'uri, “Nau ku to ana na fanga ni 'anilana nau ne mulu ulafusia.”

³³ Ma na fafurongo nia ki, kera ka ledi kera kwailiu kera ka 'uri, “Alamia ta wane ngali fanga mai fuana 'oto ne?”

³⁴ Ma sa Jesus ka fata 'uri fuada, “Na fanga nau na ne rolae sulia fatalana God ne nia kwate nau mai, ma na fasuilana raoe nia ki ne nia kwatea fuaku fuana sasilana. ³⁵ Aia, ma mulu saitamana suina fatae be nia 'uri, ‘Burina fai madame ki ne fueru witi ki ka fi maua fuana ngedalada.’ Boroi ma nau ku saea fua mulu, mulu ada lea basi to'ona oole ne ki. Kera maua na, ma ka kwaimakwali na fuana ngedalada. ³⁶ Ma na wane ne nia ngeda ru laona oole, nia kai ngalia folifolie nia. Ma na fueru nai na ne wane ne kera dao to'ona maurie mamana ne nao si sui. Na wane ne fasia oole, ma wane ne ka loi ru, keroa kai eele tafau. ³⁷ Ma na tarifulae ka mamana ana ne nia fata 'uri, ‘Te wane nia fasi ru, ma ta wane ka ngeda.’ ³⁸ Nau ku eresi kamulu fuana ngedalana laona oole ne nao mulu si rao ana. Sulia tani wane lalau ne kera rao ana ma kamulu kai konia fueru ki.”

³⁹ Ma wane 'oro ki laona fere ne ana bali lofaa 'i Samaria, kera famamana sa Jesus, sulia na keni ne nia farongoda 'uri, “Nia farongo nau ana ru ki tafau ne nau ku sasia.”

⁴⁰ Ma ana kada kera leka mai siana sa Jesus, kera ka 'ingoa fua ne nia ka to lau 'ana faida. Ma sa Jesus ka to lau senai sulia ro maedangi ki.

⁴¹ Ma na wane 'oro ki lau ne kera ka famamana sa Jesus, sulia kera tala rongoa na fatalana sa Jesus ki. ⁴² Ma kera ka saea fuana keni ne ma kera ka 'uri, “Kalu famamana na nai, ma nao lau sulia ru be 'oe saea fua malu ki, boroi ma sulia lalau ne kalu tala rongoa 'amalu na fatalana laugo. Ma kalu ka saitamana ne nia mamana na ne Wane Famauri fuana wane ki tafau.”

⁴³ Burina sa Jesus fainia fafurongo nia ki kera to ana mae fere ne sulia ro maedangi ki sui, kera ka fi leka 'uria 'i Galili. ⁴⁴ Sa Jesus 'ana talana ne nia fata 'uri, “Na wane ki nao kera si fuusi baita go ana ta profet laona fere nia talana.” ⁴⁵ Ma kada sa Jesus nia oli mai 'uria 'i Galili, na wane nai ki kera kwalo nia, sulia kera leka laugo 'i Jerusalem ana Fafanga ana Daofa Liue, ma kera ka ada to'ona na ru ne sa Jesus nia fulida 'i senai ki.

Sa Jesus nia gura na wele te wane 'initoa

⁴⁶ Sui sa Jesus ka oli lau 'uria 'i Kena na fere 'i Galili, na kula be nia talana kafo ka alu waeni. Ma ana kada nia to senai, na wele fi baita te wane 'initoa fasia 'i Kapaneam, nia matai ka baita 'asiana. ⁴⁷ Ma kada wane ne rongoa sa Jesus nia leka na fasia 'i Jiudea ma ka oli lau mai 'uria 'i Galili, nia ka leka mai siana sa Jesus, fua ka 'ingoa nia fuana lekalae fainia 'uria 'i Kapaneam, fua ka gura na wele fi baita nia, sulia nia matai ka karangi mae na. ⁴⁸ Burina wane ne fata 'urinai ka sui, sa Jesus ka fata 'uri fuana, “Mulu doria ga 'amulu adalae to'ona na fanadae ki ma na ru ni kwelelae ana ki, suifatai mulu fi famamana nau.”

⁴⁹ Sui boroi 'ana sa Jesus ka fata 'urinai, na wane ne nia inau ga 'ana fuana fatae 'uri fuana sa Jesus, “'Aofia, 'oe leka basi mai fai nau, dia nao na wele nau nia mae na nai.”

⁵⁰ Sui sa Jesus ka fata 'uri fuana, “‘Oe oli 'amu, na wele fi baita 'oe nia 'akwa na.”

Ma na wane ne ka leka, sulia nia famamana na fatalana sa Jesus. ⁵¹ Ma kada nia leka kau 'ua sulia taale, tani wane rao nia ki, kera dao to'ona, ma kera ka fata 'uri, “Wane baita 'ae, na wele be 'oe, nia 'akwa na, ma ka mauri na!”

⁵² Ma na wane 'initoa nai ka ledida, “Kada asoa te ne na wele fi baita nau nia 'akwa ana?”

Ma kera olisia kera ka fata 'uri, “Na 'ako'akolae sui fasia 'i rokini ana etana kada sato 'i asoa.” ⁵³ Ma na maa wele ne ka saitamana kada asoa be sa Jesus saea na fatae be ki nai. Ma 'i burina ru ne, na wane 'initoa ne fainia na wane ki tafau laona lume nia, kera ka famamana sa Jesus.

⁵⁴ Ma ru nai na ruana fanadae ne sa Jesus fulia kada nia oli mai fasia 'i Jiudea 'uria 'i Galili.

5

Sa Jesus gura te wane ana Sabat

¹ 'I burina ru nai ki, sa Jesus nia leka 'uria 'i Jerusalem, ana te fafanga Jiu ki. ² 'I Jerusalem, te mae namo baita ana kafo nia to karangia na kula ne kera saea ana mae tafa ana sipsip. Aia, ma ana fatae wane Jiu, kera saea na mae namo nai ana 'i Betsata. Ma na lima taofa gwala ki ne kera to 'i ninimana na mae namo nai. ³⁻⁴ Wane 'oro 'asiana ki ne kera tio laona taofa nai ki. Wane ne kera matai ana kwalukaela mataie 'e'ete ki kwailiu: wane maada ka rodo, wane 'aeda mae ki ma nonida mae ki.* ⁵ Ma te wane ne tio fai kera 'i senai, nia matai na sulia olu akwala ma kwalu fangali ki. ⁶ Ma sa Jesus ka ada to'ona ne nia tio ga 'ana ana kula nai, ma nia ka saitamana ne nia matai ka tau 'asiana,

---

* **5:3-4** Tani kekedee 'ua kera 'adoa lau verse 3b-4, “Tani wane kera makwalia kafo etangia gelogelo, sulia tani kada te 'ainsel God koso mai ma ka gelo na kafo nai. Ma sa ti ne eta koso laona kafo burina ne nia gelogelo nia ka 'akwa, sui boroi 'ana ta mataie te ne nia too ana.”

ma nia ka ledia na wane nai ka 'uri, "'Uri ma 'oe doria 'oko 'akwa?"

⁷ Ma na wane matai nai ka olisia sa Jesus ka 'uri, "Wane baita 'ae, nao ta wane fuana ka ngali nau kau 'uria laona mae namo ana kada ne kafo 'e gelogelo. Ana kada ki tafau, kada nau ku sasi fuana lekalae laona kafo ne, ta wane leka na 'ana 'i nao fasi nau."

⁸ Ma sa Jesus ka fata 'uri, "Tatae, 'oe ngalia 'ifitai 'oe, ma 'oko fali na 'amu." ⁹ Ma ana kada nai go, na wane nai ka lea na, ma nia ka tatae, ma ka ngalia 'ifitai nia, ma ka fali na 'ana.

Ma na maedangi nai na Sabat. ¹⁰ Nia ne na fanaonao Jiu ki, kera ka fata 'uri fuana wane ne nia 'akwa na, "Ta'ena nia na Sabat, ma 'e abu 'asiana ana taki kia ki fua 'oko ngalia 'ifitai 'oe."

¹¹ Wane nai ka fata 'uri fuada, "Na wane ne nia gura nau ne nia saea nau ku ngalia 'ifitai nau, ma nau ku fali."

¹² Ma kera ka ledia lau kera ka 'uri, "Wane te ne saea 'oe sasia ru nai?"

¹³ Boroi ma na wane ne 'e ulafusia laugo 'ana sa Jesus, sulia wane 'oro ki 'asiana ne kera to ana kula nai. Ma sa Jesus ka leka na 'ana 'i safitada.

¹⁴ Ma 'i burina na, sa Jesus ka fi dao to'ona laona Beu Abu God, ma ka fata 'uri fuana, "'Oe fafurongo basi, ana kada ne, 'oe lea na. Ma 'oko kari abulo fasia abulo ta'ala'e 'oe ki, fasia ta ru ta'a 'asiana ka fi saungi 'oe lau 'i buri. Ma ru nai kai ta'a ka liufia ru ne eta saungi 'oe 'i nao."

¹⁵ Ana kada wane ne nia ru na 'i maa fasia na Beu Abu God, nia ka leka siana fanaonao Jiu ki, ma ka fata 'uri fuada, "Sa Jesus be nia gura nau, ma nau ku 'akwa lau."

¹⁶ Ma ana kada nai, kera ka safali malimae na ana sa Jesus, sulia nia gura na wane ne ana na Sabat.

¹⁷ Ma sa Jesus ka fata 'uri fuada, "Dia ne Maa nau nia rao sulia maedangi ki tafau, nau boroi nau ku rao laugo."

¹⁸ Na fatae nai ki, kada fanaonao Jiu ki kera rongoa, kera manata ngangata fua kera saungia sa Jesus ka mae na. Kera dori saungia sulia nia nao si manata baita ana taki sulia Sabat, ma ka saea laugo Maa nia ne God. Ma sulia ne nia 'urinai, nia fatainia sae nia bobola go ana fainia God.

¹⁹ Ma sa Jesus ka olisida ka 'uri, “Ru mamana nau ku saea fua mulu. Nau, na Wele God, 'afitai nau ku sasia ta ru talaku. Nau ku saitamana ne nau sasia go ru ne nau ku ada to'ona Maa nau nia sasia. Ma te ne Maa nau 'e sasia, nia laugo ne nau ku sasia. ²⁰ Maa nau nia kwaimani aku, ma nia ka fatainia fuaku na ru ki tafau ne nia 'e sasida. Ma nia kai fatainia laugo fuaku na raoe baita ki lau ne liufia guralana na wane ne, ma mulu kai kwele 'asiana ana ru ne ki nau ku sasida. ²¹ Maa nau nia saitamana ka taea wane mae ki ma ka famaurida. Ma ru 'urinai laugo ne nau na Wele nia, nau kai sasia laugo. Nau ku kwatea maurie laugo fuana sa tifaida ne nau ku filida. ²² Maa nau taifilia nao si ketoa ta wane, sulia nia kwatea na mamanae fuana kwaiketoilae fuana Wele nia. ²³ Nia kwatea ru ne fuaku fuana wane ki tafau kera ka fuusi baita aku, dia laugo ne kera fuusi baita ana na Maa nau. Ma sa ti ne nao si fuusi baita aku, nia nao si fuusi baita laugo ana Maa nau ne nia odu nau mai.

²⁴ “Ru mamana nau ku saea fua mulu. Dia sa ti ne nia rongoa na fatalaku, ma ka famamana God ne nia odu nau mai, nia ka too ana maurie firi. Nao nau si keto nia na. Ma nia daofa liu na fasia maea, ma ka ru na laona maurie mamana. ²⁵ Ru mamana nau ku saea fua mulu, kada kai dao mai, ma nia ka dao na mai, fuana sa ti ne kera mae na ki, kera kai rongoa lingeku, na Wele God. Ma sa ti ne kera rosuli nau, kera kai mauri. ²⁶ Maa ne na ne, maurie mamana nia safali mai ana, ma nia ka kwatea maurie mamana ka safali laugo mai ana Wele nia. ²⁷ Ma nia ka kwatea na mamanae fuaku, fua nau ku ketoa na wane ki, sulia ne nau na Wele nia Wane. ²⁸ Nao mulu si kwele ana ru ne, kada kai dao mai fuana wane ne kera mae na ki, kera

kai rongo nau, ²⁹ ma kera ka ru mai fasia na kilu gwau kera ki, fua sa ti ne kera sasia ru lea ki, kera ka tatae mai, ma kera ka maurie firi. Ma sa ti ne kera sasia ru ta'a ki, kera ka tatae mai, ma kera kai to laona kwaiketoilae firi. ³⁰ Nao nau si sasia ta ru sulia manataku talaku. Nau ku saitamana nau ku ketoa wane sulia te ne nau ku rongoa God nia saea fuaku. Na kwaiketoilae nau nia 'o'olo tafau, sulia God eresi nau mai, ma nau ku sasi sulia na te ki ne nia doria, ma nao nau si sasi sulia na kwaidoria nau talaku.

³¹ “Dia nau ku farongo ana ru suli nau talaku ki, nao ta wane si famamana go farongoe nau. ³² Boro ma te wane ne nia to ga 'ana, nia lalau ne ka farongo ana te ne nia saitamana suli nau. Ma nau ku saitamana te ne nia farongo ana suli nau nia mamana tafau. ³³ Aia, ma kamulu be kwatea kau wane kamulu ki siana sa Jon, ma nia ka farongo kamulu ana ru mamana ki suli nau. ³⁴ Nao nau si rere go ana ta wane ne ka fata famamana lea suli nau, sui boro ma 'ana nau ku fata sulia fata famamanalae sa Jon fua ka 'adomi kamulu 'uria maurie falu. ³⁵ Ma sa Jon nia usulia ta fa kwesu ne tala lea. Aia, ma sulia kada tu'u, mulu ka eele sulia te ki ne nia saea. ³⁶ Boro ma nau ku to laugo ana ru fuana fata famamanalae suli nau ne talingai ka liufia na fatae famamanalae sa Jon: na famanatalae nau ki fainia na fanadae ne nau ku fulida ki. Ma na ru nai ki na ne na raoe ne nau ku sasia sulia na Maa ne nia kwatea fuaku nau ku sasia. Na raoe nau ki ne fatainia ne Maa nau ne odu nau mai. ³⁷ Ma na Maa ne odu nau mai 'ana talana laugo ne fata famamana ani nau. Nao mulu si rongoa lingena, ma nao mulu si ada to'ona, ³⁸ ma nao mulu si kwaloa go fatalana laona maurilamulu, ma nao mulu si famamana nau, na wane ne nia 'e odua mai. ³⁹ Mulu 'idufa idumia Kekedee Abu ki, sulia ne kamulu kwaisae mulu kai too ana na maurie firi sulia. Ma na Kekedee Abu nai ki nia fatainia ru mamana ki tafau suli nau. ⁴⁰ Iu, nia 'urinai boro ma 'ana, nao mulu si doria go lekalae mai siaku fua nau ku famauri kamulu.

⁴¹ “Ma nau ne, nao si nani 'uria ta wane fua ka fuusi baita aku. ⁴² Boro ma nau ku sai amulu ne nao mulu si to go ana ta kwaimanie fuana God. ⁴³ Nau ku leka mai fainia na mamanalae Maa nau, boro ma nao mulu si kwalo nau go. Aia, ma dia ta wane nia leka mai 'ana fainia mamanalae nia talana, mulu ka eele fuana kwalolana. ⁴⁴ Nia 'urinai sulia ne mulu doria wane ki kera ka tango kamulu. Boro ma nao mulu si doria go na sasilana ru lea ki fua ne God ka tango kamulu. Ma dia nia 'urinai, nia 'afitai 'asiana fuana kamulu ka famamana nau. ⁴⁵ Nao lau nau ne nau kefusi kamulu 'i naona Maa nau. Sa Moses be nia kede na taki ki ne mulu famamana, nia lalau ne kai kefusi kamulu. ⁴⁶ Dia kamulu famamana sa Moses na, fulina kamulu ka famamana nau laugo, sulia nia be kekede mai suli nau. ⁴⁷ Aia, ma sulia nao mulu si famamana te ne sa Moses nia kede suli nau, nia 'afitai 'asiana fua mulu ka famamana te ki ne nau ku saea fua mulu.”

6

*Sa Jesus sangonia na
lima to'oni wane ki
(Matiu 14:13-21; Mak 6:30-44; Luk 9:10-17)*

¹ Ma 'i buri sa Jesus ka tofolo 'uria ta bali ana na 'osi 'i Galili ne kera saea laugo ana 'osi 'i Taebirias. ² Ma te okue baita kera leka 'i burina, sulia kera ada to'ona ru fanadae ki ne nia sasia ana guralana wane matai ki. ³ Ma sa Jesus ka ra 'i gwauna te kula ne fane, ma ka gouru 'i ano fainia na fafurongo nia ki. ⁴ Ana kada nai, na Fafanga ana Daofa Liue na Jiu ki nia karangi na. ⁵ Sa Jesus ka ada kali nia, ma ka ada to'ona na okue baita 'asiana kera dao mai siana, ma ka fata 'uri fuana sa Filip, “'I fai ne kulu kai folia ta fanga fua ka bobola fuana kulu sangonia ana okue ne ki tafau?” ⁶ Nia fata 'uri ana na ru ne fua ka ilito'ona sa Filip, sui boro 'ana nia saitamana na ru ne nia kai sasia.

⁷ Ma sa Filip olisia ka 'uri, “Ta ro talanga malefo* boroi si bobola go fuana folilana fanga fua sae kera ka fanga tu'u boroi 'ada.”

⁸ Ma te wane ana fafurongo nia ki sa Andru, na wanefuta sa Simon Pita, nia ka fata 'uri, ⁹ “Te welewane nia 'i seki, ne too go ana ka lima fa beret fainia ro gwa ie ki. Boroi ma nia 'afitai ka bobola fuana wane 'oro ne ki.”

¹⁰ Ma sa Jesus ka saea fuada ka 'uri, “Mulu saea fuana wane ki, kera gouru 'i ano.” 'I senai garasi nia 'oro 'asiana ana. Ma na wane ki tafau kera ka gouru 'i ano. Ma laona okue nai nia bobola fainia lima to'oni wane ki. ¹¹ Ma sa Jesus ka ngalia fa beret nai ki, ma ka tangoa God, ma ka tolingia fuana wane ki ne kera gouru 'i senai. Ma nia ka sasi 'urinai laugo ana gwa ie nai ki. Ma kera tafau kera ngali ka bobola fainia ne kera doria tafau.

¹² Ma kada kera abusu na, nia ka fata 'uri fuana fafurongo nia ki, “Mulu konia na ngingisi fanga ne ore, fua ne nao kulu si fali ta fanga.” ¹³ Ma kera ka koni tafau ana, ma kera ka fafungua te akwala ma ro kukudu ki ana na ngingisi fanga ne ore ana na lima fa beret be kera 'anida ki.

¹⁴ Ma ana kada ne wane ki kera ada to'ona fanadae ne sa Jesus nia sasia, kera ka fata 'uri, “Na Profet be nia kai dao mai laona molagali, mamana na ne!” ¹⁵ Ma sa Jesus ka leka na kau 'ana taifili nia fasi kera 'uria na kula ne fane, sulia nia 'e saitamana kera karangi leka na mai fuana sumailana fua ne nia ka kingi fuada.

Sa Jesus fali fafona

'osi 'i Galili

(Matiu 14:22-33; Mak 6:45-52)

¹⁶ Ma kada na sato karangi ka su na, na fafurongo nia ki kera ka koso na 'ada ninimana 'osi nai. ¹⁷ Ma na rodo

* **6:7** ro talanga malefo: Na 'orolana malefo ne nia bobola fuana folifolia te wane fua kwalu madame ki.

ka rodo na mai. Sa Jesus nao si dao 'ua siada. Ma kera ka taelia te baru, ma kera ka tofolo ana 'osi nai 'uria na mae fere kera saea ana 'i Kapaneam. ¹⁸ Ma ka dao ana kada nai ne kuburu 'e dao mai, ma nanafo ka magara 'asiana. ¹⁹ Ma ana kada kera faluta ka dao bolofainia ta lima naoma ta ono kilomita,† kera ada kau, ma kera ka ada to'ona sa Jesus nia fali mai fafona 'osi, ma ka dao karangia na mai na baru. Ma na fafurongo nia ki kera ka mau 'asiana. ²⁰ Ma sa Jesus ka fata 'uri kau fuada, “Nao mulu si mau! Nau ga 'ana ne!” ²¹ Ma kera ka eele fua ngalilana fai kera laona baru. Ma ana kada nai laugo, kera dao na ana mae fere ne kera leka 'uria.

²²⁻²³ Ma kada nia dangi falu na mai, na wane 'oro ne kera to 'ua ana bali 'osi loko, kera nani 'uria sa Jesus ana kula be sa Jesus tangoa God fafia na fanga be ki, ma ka fi kwatea fuana wane 'oro be ki. Ma kera ka ada saitamana te baru ga 'ana ne to 'i senai. Ma kera ka susulia laugo ne sa Jesus nao si leka go fainia na fafurongo nia ki laona baru nai. Ma kera ka susulia laugo ne fafurongo nia ki kera leka ga 'ada taifilida. Ma tani baru dao mai fasia 'i Taebirias, kera leka mai, kera ka olo 'i senai. ²⁴ Ma ana kada ne okue nai si ada to'ona na sa Jesus ma na fafurongo nia ki, kera taelia na baru ki, kera ka leka nani 'uria 'i Kapaneam.

Sa Jesus nia na beret ana maurie

²⁵ Ma kada kera dao to'ona ana bali 'osi nai, kera ka ledi 'uri ana, “Wane famanata, kada te go ne 'oe leka laugo mai 'i seki?”

²⁶ Ma sa Jesus olisida ka 'uri, “Ru mamana nau ku saea fua mulu, kamulu nani 'uri nau, sulia ne mulu 'ania fa beret be ki ma mulu ka abusu, ma nao lau sulia ne mulu malingainia na fadalana fanadae be nau ku sasia ki. ²⁷ Nao mulu si rao ulafu lau 'uria na fanga ne kai funu ga 'ana. Mulu kai rao lalau 'uria na fanga ne ka kwatea maurie firi

---

† 6:19 5 naoma 6 kilomita

fua mulu. Nau, na Wele nia Wane ne, nau kai kwatea fua mulu na fanga nai, sulia God na Maa nia kwatea nikilalae fuaku.”

²⁸ Nia ne wane ki kera ka ledi nia kera ka 'uri, “Na te ne kalu kai sasia fua kalu ka sasia na raoe ne God nia doria fua malu?”

²⁹ Ma sa Jesus olisida ka 'uri, “Na kwaidoria God nia 'uri: Mulu kai famamana na wane ne nia 'e kwatea mai.”

³⁰ Ma kera ka ledi lau 'uri ana, “Ta fanadae 'uta ne 'oe kai fulia, fua kalu ka ada to'ona ma kalu ka famamana 'oe? Ta te ne 'oe sasia? ³¹ Na koko kia ki kera 'ania na beret be kera saea ana ‘mana’[‡] 'i laona lofaa 'eke'eke, dia be kera kedea na 'uri, ‘Sa Moses nia kwatea na beret fasia 'i langi fuada fua 'anilana.’ ”

³² Ma sa Jesus ka fata 'uri fuada, “Ru mamana nau ku saea fua mulu, sa Moses nao lau be kwatea na beret fasia 'i langi fua mulu. Na Maa nau lalau ne kwatea na beret mamana fasia 'i langi fua mulu. ³³ Na beret mamana ne God nia kwatea, nia na wane ne koso mai fasia 'i langi, ma ka kwatea na maurie fuana wane ki tafau laona molagali.”

³⁴ Ma kera ka fata 'uri fuana, “Wane baita 'ae, safali 'i ta'ena ka oli 'alaa, 'oe kwatea na beret ne fua malu.”

³⁵ Sui sa Jesus ka fata 'uri, “Nau na ne beret ana maurie. Ma sa ti boroi 'ana ne ka leka mai siaku, nia 'afitai ka fiolo lau. Ma sa ti boroi 'ana ne ka famamana nau, nia 'afitai ka maeliku lau. ³⁶ Iu, ma nau ku saea fua mulu ka suina, sui boroi 'ana ne mulu ka ada to'oku, nao mulu si famamana nau go. ³⁷ Wane ki tafau go ne Maa nau nia kwateda fuaku, kera kai leka tafau go mai siaku. Ma sui boroi 'ana sa ti ne nia doria lekalae mai siaku, nao nau si noni'ela ana. ³⁸ Nia 'urinai, sulia nau ku koso mai fasia 'i langi, ka nao lau fua sasilana ru sulia kwaidoria nau ki talaku. Nau ku leka mai fuana sasilana lalau ru ne God doria, ma ka odu nau mai fuana. ³⁹ Te ne God nia doria ne nau ku dau sulia na wane ki tafau ne nia kwateda fuaku, ma ta te ai boroi si naoana,

[‡] **6:31** mana: Ada to'ona ana Diksonari.

fua ne ana maedangi 'isi nau ku fi taeda 'uria na maurie firi. ⁴⁰ God na Maa nau nia doria sa tifaيدا ne kera ada saitamaku, ma kera ka famamana nau, kera ka mauri firi. Ma nau kai taeda 'uria maurie ana maedangi 'isi.”

⁴¹ Ma na wane ki ka safali ngunungunu buri ani nia, sulia ne nia fata 'uri, “Nau na ne beret ne koso mai fasia 'i langi.” ⁴² Ma kera ka fata 'uri fuada kwailiu, “Na wane ne sa Jesus na wele sa Josef ga 'ana ne, ma kulu saitamana ga 'akulu ana maa nia, ma na gaa nia. Ma 'uta ne nia saea sae nia koso mai fasia 'i langi?”

⁴³ Ma sa Jesus ka olisida ka 'uri, “Mulu kai sui fasia na ngunungunue 'i safitamulu. ⁴⁴ Maa nau ne odu nau mai. Ma taifilia go na wane ne Maa nau talaida mai 'uri nau ki ne kera kai leka mai siaku. Ma nau kai taeda 'uria maurie ana fa dangi 'isi. ⁴⁵ Na profet ki kera kekede kera ka 'uri, ‘God nia famanata na wane ki tafau go.’ Ma sa ti boroi 'ana ne ka rongoa na Maa, ma ka ngalia na saitamarue fasi nia, kera ka leka mai siaku. ⁴⁶ Ma nao ta wane si ada to'ona na Maa. Taifilia go na wane ne safali mai fasia God go ne nia ada to'ona na Maa. ⁴⁷ Ru mamana nau ku saea fua mulu, sa ti ne nia famamana nau, nia too ana maurie mamana ne nao si sui. ⁴⁸ Ma nau na ne beret ana na maurie. ⁴⁹ Na koko kamulu ki kera 'ania na beret be kera saea ana ‘mana’ laona lofaa 'eke'eke, ma kera ka mae ga 'ada. ⁵⁰ Boroi ma na beret ne koso mai fasia 'i langi, ta wane boroi 'ana ne nia 'ania, 'afitai nia ka mae. ⁵¹ Ma nau na ne beret ana na maurie fasia 'i langi. Dia ta wane ka 'ania na beret ne, nia kai mauri firi. Ma na beret nai na ne fasiku, ne nau ku kwate fua wane ki laona molagali kera ka mauri suli nau.”

⁵² Ma na wane ki kera ka safali olisusu safitada kwailiu, ma kera ka fata 'uri, “Na wane ne kwate 'uta ana na fasina fua kulu ka 'ania ne?”

⁵³ Ma sa Jesus ka fata 'uri fuada, “Ru mamana nau ku saea fua mulu, dia nao mulu si 'ania na fasiku, ma nao mulu si kufia na 'abuku, nia 'afitai 'asiana mulu kai mauri

firi. ⁵⁴ Ma sa ti ne ka 'ania na fasiku, ma ka kufia na 'abuku, nia ka too ana na maurie firi, ma nau kai taea ana fa dangi 'isi. ⁵⁵ Sulia na fasiku na ne beret mamana, ma na 'abuku na ne ru ni kufilana mamana. ⁵⁶ Ma sa ti ne ka 'ania na fasiku, ma ka kufia na 'abuku, nia ka to tari aku, ma nau ku to tari ana. ⁵⁷ God ne kwatea maurie, nia ne kwate nau mai. Ma nau ku mauri laugo osingana. Ka 'urinai laugo sa ti ne kai 'ania fasiku, nia kai mauri laugo osingaku. ⁵⁸ Ma nia na ne beret ne koso mai fasia 'i langi. Ma nia nao si dia lau na beret be na koko kia ki, kera 'ania, ma kera ka mae na. Boroï ma sa ti boroï 'ana ne ka 'ania na beret ne, nia kai mauri firi.”

⁵⁹ Sa Jesus saea na ru ne ki kada nia famanata laona beu fuana folae 'i Kapaneam.

⁶⁰ Ma na fafurongo 'oro nia ki ne kera rongoa ru ne sa Jesus saea ki, ma kera ka fata 'uri, “Na famanatae ne nia 'afitai 'asiana. Nao ta wane si nonimabe go fua gwalingelana.”

⁶¹ Ma sa Jesus ka saitamana na fafurongo nia ki kera ngunungunu buri ana sulia ru ne, ma nia ka fata 'uri fuada, “‘Uri ma na fatae nai nia fali kamulu? ⁶² Nia 'uta dia ne mulu ada to'oku, na Wele nia Wane, nau ku oli 'uria na kula be nau ku to mai ana 'i nao? ⁶³ Na ru ne kwatea na maurie ne na Anoeru Abu. Ma na nikilalae wane, nia ru 'o'oni ga 'ana. Ma na fatae ne nau ku saea fua mulu ki ne kwate mulu ka too ana na Anoeru Abu ne kwatea na maurie. ⁶⁴ Sui ka 'urinai boroï 'ana, tani wane amulu nao si famamana go.” Sulia safali 'ua na mai 'i nao, sa Jesus nia saitamana tafau na sa ti ada ne nao si famamana, ma sa ti ne kai kwate nia fuana malimae nia ki. ⁶⁵ Ma nia ka fata lau 'uri sulia ne tani wane ada nao si famamana, “Nia be nau ku saea na fua mulu ne nao ta wane si leka mai siaku, dia Maa nau nao si alamatainia fua nia ka leka mai siaku.”

⁶⁶ Ma safali ana kada nai, na fafurongo 'oro nia ki, kera leka 'e'ete na 'ada, ma kera nao si leka na fainia.

⁶⁷ Ma sa Jesus ka ledia na akwala ma ro wane fafurongo nia ki ka 'uri, “Uri ma kamulu doria mulu kai leka laugo fasi nau?”

⁶⁸ Ma sa Simon Pita ka olisia ka 'uri, “Aofia 'ae, 'urinai sa ti lau ne kalu ka leka siana? 'Oe na ne too ana na fatae ana na maurie firi ki. ⁶⁹ Ma kalu famamana, ma kalu ka saitamana 'oe na ne Wane Abu ne 'oe leka mai fasia God.”

⁷⁰ Ma sa Jesus ka fata 'uri, “Nau ne nau ku fili kamulu na akwala ma ro wane ki. Ma sui boroi 'ana ka 'urinai, te wane ana kamulu nia dia na anoeru ta'a.” ⁷¹ Ana kada sa Jesus nia fata 'urinai, nia fata sulia sa Jiudas, na wele sa Simon Iskariot. Sui boroi 'ana nia ta wane ana akwala ma ro fafurongo nia ki, nia kai kwatea sa Jesus fuana malimae nia ki.

7

Sa Jesus fainia na wanefuta nia ki

¹ Ma 'i burina ru ne ki, sa Jesus ka liu kalia ga 'ana mae fere 'i Galili ki, sulia nao nia si doria 'ua lekalae 'uria 'i Jiudea, sulia na fanaonao Jiu ki kera doria saungilana 'i senai. ² Ma te fafanga Jiu ki nia karangi na. Ma na fafanga nai kera saea ana “Fafanga ana 'O'obe ki*.” ³ Aia, na wanefuta sa Jesus ki, kera leka mai siana, ma kera ka fata 'uri fuana, “Oe leka 'uria 'i Jiudea, fua 'oko fatainia lau tani fanadae, fua fafurongo 'oe ki kera ka ada to'ona. ⁴ Sulia dia ta wane nia doria na wane ki kera ka rongoa na satana ma kera ka saitamana, nao nia si sasi agwa ana ta ru. Dia 'oe sasia ru baita 'oro ki, nia lea fuana 'oe leka 'oko sasi fatai ana, fua ne na molagali tafau kera ka saitamana.” ⁵ Na wanefuta nia ki kera fata 'urinai fuana, sulia kera boroi nao si famamana nia laugo.

⁶ Ma sa Jesus ka fata 'uri fuada, “Nao nia si dao 'ua ana kada fua nau leka. Boroi ma mulu saitamana mulu ka leka

---

* **7:2** Fafanga ana 'O'obe ki: Ada to'ona ana Diksonari

go 'amulu ana ta kada boroi 'ana. Na kada ki tafau nia bobola ga 'ana fua mulu. ⁷ Na wane laona molagali ne ki nao si too ana ta ru fua kera ka malimae amulu. Boroi ma nau ne, kera malimae aku, sulia nau ku sae fatai ana te ki ne kera sasia ka ta'a. ⁸ Mulu leka 'amulu ana fafanga. Nau nao si leka go, sulia nia nao si dao 'ua ana kada nau." ⁹ Nia fata 'urinai ka sui, ma nia ka to lau 'ana 'i Galili.

Sa Jesus leka ana Fafanga ana 'O'obe ki

¹⁰ 'I burina na ai burina sa Jesus ki kera leka na 'ada ana fafanga baita nai 'i Jerusalem, sa Jesus ka leka 'i burida. Ma nia ka leka agwa ga 'ana, fasi ta wane ka saitamana.

¹¹ Ma na fanaonao Jiu ki, kera ka nani 'uria laona fafanga nai, ma kera ka ledi 'uri ana wane ki, "Na wane be nia na 'i fai?"

¹² Ma wane 'oro 'asiana, kera faorai agwa suli nia. Tani wane kera fata 'uri, "Nia wane lea be."

Boroi ma tani wane kera ka saea, "Nia sasia wane 'oro fua kera leka sulia sukee nia ki." ¹³ Sui boroi 'ana kera ka fata 'urinai, nao ta wane ada si fata tafa go ana manatalae kera ki sulia sa Jesus, sulia kera mau ana fanaonao Jiu ki.

¹⁴ Burina tani maedangi, kada kera karangi dao na tofungana fafanga ne, sa Jesus nia ka leka laona Beu Abu God ma ka famanata wane ki. ¹⁵ Ma na wane fanaonao ki, kada kera rongoa, kera ka kwele 'asiana ana famanatae nia. Ma kera ka 'uri, "Wane ne nao si rongu ru go mai ana ta fere. Ma 'uta ne nia ka saitamana ru ki tafau?"

¹⁶ Ana kada sa Jesus nia rongu kera, nia ka olisida ka fata 'uri, "Famanatae nau 'e nao lau na ru nau, nia na ru God 'ana ne nia odu nau mai. ¹⁷ Ti ne doria ka sasia na kwaidorie God, nia kai saitamana te ne nau ku famanata ana fuana wane ki, dia nia leka mai fasia God, naoma na manatalae nau ki ga 'ana talaku ne nau ku farongo ana.

¹⁸ Dia wane nia farongo ga 'ana ana ru sulia na manatalae nia ki talana, nia doria ga 'ana fuana wane ki ka tango nia. Boroi ma na wane ne nia doria wane ki kera ka tango na

wane ne nia odu nia mai ne na wane mamana, ma nao nia si saitamana sukee.”

¹⁹ Sui sa Jesus ka fata lau 'uri, “Sa Moses be kwatea taki ki fua mulu. Ma nao ta wane amulu si sasi go sulia taki nai ki. Ma 'uta ne mulu dori kai saungi nau?”

²⁰ Ma na wane ne kera oku ana kula nai, kera ka fata 'uri, “Oe nena na anoeru ta'a nia to amu! Sa ti ne doria ka saungi 'oe?”

²¹ Sa Jesus olisi kera ka 'uri, “Nau ku gura te wane ana Sabat, ma mulu ka kwele 'asiana ana. ²²⁻²³ Ma mulu saitamana sa Moses kwatea te taki fua mulu, fua ka welewane kamulu ki kera ka 'ole 'unge. (Ma nao lau sa Moses ne etangia, boroi ma na koko kamulu ki lalau mai 'i nao.) Sulia dia kada lea fua mulu ka 'ole 'unge ana wele kamulu ki nia fuli na ana na Sabat, mulu ka sasia, sui boroi 'ana ana Sabat fua ne mulu si 'oia na taki sa Moses sulia 'ole 'ungelae. Dia nia lea fuana mulu ka 'ole 'unge ana Sabat, ma 'uta mone ne mulu ka guisasu fuaku kada be nau gura na wane be ana Sabat? ²⁴ Nao mulu si keto nau lau sulia na manatae wane ana ru kamulu ada to'ona go 'amulu 'i maa ki. Boroi ma mulu kwaiketoi lalau ana 'o'oloe.”

Tani wane famamana sa Jesus ne na Christ

²⁵ Ma tani wane 'i Jerusalem kera ka fata 'uri, “Na wane ne go be wane fanaonao ki kera doria saungilana! ²⁶ Ada basi! Wane ne nia fata fatai ga 'ana, ma nao kera si olisia nia go ana ta ru. Alamia kera saitamana nia na Christ, na wane be God filia fua famautilana wane ki 'oto ne? ²⁷ Boroi ma kada na Christ kai leka mai, nao ta wane ne saitamana na kula ne nia leka mai fasia. Ma na wane ne, kulu saitamana go 'akulu na kula ne nia leka mai fasia.”

²⁸ Aia, ma ana kada nai, sa Jesus ka famanata na wane ki laona Beu Abu God. Ma nia ka fata baita ka 'uri, “'Uri ma mulu saitamana mamana aku, ma mulu ka saitamana kula ne nau ku leka mai fasia? Boroi ma nao nau si leka mai ana

na mamanae nau talaku! Ma na wane ne nia odu nau mai, nia saea ru mamana ki tafau, ma nao mulu si saitamana go nia. ²⁹ Boro ma nau ku saitamana, sulia nia ne odu nau mai, ma nau ku leka mai fasia.”

³⁰ Ana kada nai, wane fanaonao ki kera doria daulana, boro ma ka 'afitai, sulia kada nia nao si dao 'ua fua kera ka sasi 'urinai ana. ³¹ Sui boro ma 'ana kera ka doria sasilana na ru nai, 'orolana wane laona okue nai kera famamana nia. Ma kera ka fata 'uri, “Taifilia na Christ go ne saitamana ka fulia na fanadae ne nia fulida ki.”

³² Ma kada ne Farasi ki kera rongoa wane ki kera kwalaro 'ada 'urinai sulia sa Jesus, kera fainia na fataabu baita ki, kera ka kwatea kau tani wane folo ne kera folo 'afia Beu Abu God, fua ne kera ka dau ana kada nai. ³³ Ma sa Jesus ka fata 'uri, “Nau kai to ga 'aku fai kamulu sulia ka kada kokoru, ma nau kai oli laugo 'aku siana na wane ne nia odu nau mai. ³⁴ Sui mulu kai nani 'uri nau, ma kai 'afitai fua mulu ka dao to'oku. Sulia nia 'afitai fua mulu ka dao ana kula ne nau kai to ana.”

³⁵ Ma na fanaonao Jiu ki ka ledi kera kwailiu 'uri, “Wane ne kai leka 'uria 'i fai ne nao kulu si ada to'ona? 'Uri ma nia ka leka 'uria fere wane ne kera nao lau Jiu, na kula ne tani wane akulu kera to mai ana, fua ne ka famanata kera tafau? ³⁶ Ma nia ka saea laugo kulu kai nani 'uria, ma nao kulu si ada to'ona, sulia nao kulu si saitamana daolae ana kula ne nia kai to ana. Aia, ma na te ne to laona manatana ana kada nia fata 'urinai?”

Na Anoeru Abu nia dia na kafo mauri

³⁷ Aia, ma ana maedangi 'isi ana fafanga ne, nia fa dangi 'initoa 'asiana. Ma ana fa dangi nai, sa Jesus tatae ka uu, ma ka fata baita ka 'uri, “Sa ti boro ma 'ana ne nia maeliku, nia leka mai siaku ka ku 'ana. ³⁸ Ma sa ti boro ma 'ana ne famamana nau, nia kai dia te be na Kekedee Abu nia saea, 'Na kafo mauri kai igwa mai fasia na maurilana.’ ”[☆] ³⁹ Ma

[☆] 7:38 Esikiel 47:1; Sekaraea 14:8

sa Jesus ka saea ru ne, sulia na Anoeru Abu ne kai leka mai fua sa ti ne kera famamana. Aia ana kada nai, God nao si kwatea 'ua mai na Anoeru Abu siana sa ti ne kera famamana, sulia sa Jesus nao si ra 'ua fua ne ka oli 'uria laona 'initoe nia.

⁴⁰ Tani wane ana okue ne, kera rongoa fatalana sa Jesus, kera ka 'uri, “Wane ne nia na Profet 'initoa ne kulu makwalia!”

⁴¹ Ma tani wane kera ka saea, “Nia na Christ, na wane be God filia fuana famaurlana wane ki!”

Aia, ma tani wane lau, kera ka saea, “Na Christ nao si leka lau mai fasia 'i Galili! ⁴² Sulia na Kekedee Abu nia saea na Christ kai futa mai ana kwalafa sa Deved na kingi, ma ka futa 'i Betlehem, mae fere ne sa Deved nia baita laugo mai ana.” ⁴³ Ma na wane ne ki, kera nao si alua go te manatae sulia sa Jesus. ⁴⁴ Ma bali ana wane kera doria 'asiana kera ka daua sa Jesus, boroi ma nao ta wane si sasia go ta ru ana.

⁴⁵ Na wane folo be ki kera nao si daua go sa Jesus, ma kera oli kau siana na fataabu baita ki, ma na Farasi ki. Ma kada kera dao na, na fataabu baita ki, ma na Farasi ki, kera ka fata 'uri, “'Uta ne nao mulu si ngalia mai?”

⁴⁶ Ma kera ka olisida 'uri, “Kalu kwele 'asiana ani nia, sulia nao ta wane si fata 'urinai dia nia.”

⁴⁷ Na Farasi ki ka fata 'uri fuada, “Alami kamulu fama-mana laugo 'amulu ana sukee nia ki 'oto? ⁴⁸ Nao ta wane ana fanaonao kulu ki naoma ta Farasi, kera si famamana go ana! ⁴⁹ Na okue nai ga 'ana ne kera famamana nia. Ma kera nao si saitamana go na taki sa Moses ki. Nia 'urinai ma God kai kwaeda.”

⁵⁰ Aia, ma te wane ana na Farasi ki satana sa Nikodimas be nia leka mai siana sa Jesus 'i nao, nia ka fata 'uri fuana Farasi ki, ⁵¹ “Na taki kulu ki be saea nao kulu si ketoa ta wane sulia dia nao kulu si rongo lea ana fatalana ka sui kulu fi ngalia mai fua ketolana.”

⁵² Ma kera ka fata 'uri fua sa Nikodimas, “'Uri ma 'oe ta wane laugo fasia 'i Galili ne? Dia 'oe idumia lea ana Kekedee Abu, 'oe ada to'ona talamu. Nao ta profet si leka go mai fasia 'i Galili!”

⁵³ Aia, wane ki tafau kera oli na 'uria na lume kera ki.

8

Na keni oee

¹ Sa Jesus nia ra 'uria gwauna fa uo ne kera saea ana Olif.* ² Ma 'i 'ofodangi makalokalo ana fa dangi 'i buri, nia ka oli lau 'uria laona Beu Abu God. Ma na okue baita 'asiana, kera oku kali nia, ma nia ka gouru 'i ano, ma ka famanatada. ³ Ma na wane famanata ana taki ki, ma na Farasi ki, kera ka ngalia mai te keni ne kera daua fainia oelae. Ma kera ka fauuu 'i nao ada. ⁴ Ma kera ka fata 'uri fuana sa Jesus, “Wane Famanata 'ae, na keni ne kalu daua fainia oelae. ⁵ Aia, ma 'i laona taki ne sa Moses nia kwatea fuaka ki, nia saea ne keni 'uri, kera 'ui fauna fua nia ka mae. Ma te na ne 'oe saea ana na keni ne?” ⁶ Kera saea ru ne fua kera ka ilito'ona fua kera ka dao to'ona ta ru, fua kera ka fai fafia ana sa Jesus.

Ma sa Jesus ka 'agwaoro 'i ano, ma ka kekede ana kakauna fafona saegano. ⁷ Ma kada kera ledi ga 'ada, nia ka tatae, ma ka fata 'uri fuada, “Sa ti amulu ne nao si sasia ta ru ta'a, nia eta 'ui fauna.” ⁸ Sui, nia ka 'agwaoro lau, ma ka kekede lau fafona saegano. ⁹ Ma kada kera rongoa ru ne, kera ka leka na 'ada, te te wanea, safali ana wane ngwaro ki. Ma kera ka fasia sa Jesus ka to na taifilia fainia na keni be ne nia uu ga 'ana 'i senai. ¹⁰ Ma nia ka tatae uu 'o'olo, ma ka fata 'uri, “Keni ne 'ae, na wane be ki, kera na 'i fai? Nia 'uta? Nao ta wane ada si ore na fua ne nia keto 'oe?”

¹¹ Ma nia ka olisia ka 'uri, “Wane baita 'ae, nao na ta wane.”

---

* **8:1** Kera saea ana uo Olif, sulia ne 'ai olif ki 'oro 'i senai.

Ma sa Jesus ka fata 'uri fuana, “Ma nau boroi, nao nau si keto 'oe laugo. 'Oe leka na 'amu, ma safali ta'ena nao 'oe si sasia na ta ru ta'a lau.”

Sa Jesus ne na madakwalae

¹² Sa Jesus ka fata lau 'uri fuana Farasi ki, “Nau ne na madakwalae fuana wane ki laona molagali ne. Wane ne nia leka mai suli nau, nao nia si liu laona rorodoe, boroi ma nia kai to ana madakwalae ne kwatea maurie.”

¹³ Ma na Farasi ki kera ka fata 'uri fuana, “'Oe 'amu talamu ne 'oe farongo ani 'oe. Na fatalamu suli 'oe talamu nao si mamana.”

¹⁴ Sa Jesus ka fata 'uri, “Nao go. Sui boroi 'ana nau ku farongo ana nau talaku, te ne nau ku saea ki nia mamana, sulia nau ku saitamana kula ne nau leka mai fasia, ma 'i fai ne nau kai leka 'uria. Ma nao mulu si susulia go kula ne nau ku leka mai fasia, ma kula ne nau kai leka 'uria. ¹⁵ Mulu ketoa ru ki sulia manatae wane laona molagali ga 'ana. Aia, ma nao nau si ketoa ta wane. ¹⁶ Boroi ma dia nau ku ketoa ta wane, nau ku keto sulia manatalae 'o'olo. Nau nao si ketoa ta wane taifili nau, karo tafau go Maa, wane ne nia odu nau mai ne rao fai nau. ¹⁷ Na taki kamulu ki saea ka suina, dia ro wane ki keroa alangai fafia ta ru, te ne keroa saea nia mamana. ¹⁸ Nau ku farongo ana nau talaku, ma na Maa ne nia odu nau mai laugo ne 'e farongo ani nau.”

¹⁹ Sui, kera ka ledia sa Jesus kera ka 'uri, “'Uri ma maa 'oe nia 'i fai?”

Ma sa Jesus olisi kera ka 'uri, “Mulu nao si saitamaku naoma na Maa nau boroi. Dia kamulu saitamaku, mulu ka saitamana laugo na Maa nau.” ²⁰ Sa Jesus saea na ru ne ki ana kada nia famanata wane ki laona Beu Abu God, karangia kula na kufi ru fuana alulana malefo laona. Ma ana kada nai, nao ta wane si daua go, sulia nia nao si dao 'ua ana kada nia.

Sa Jesus nia nao lau fasia molagali ne

²¹ Sa Jesus ka fata 'uri lau fuada, “Nau kai leka, ma mulu kai nani 'uri nau. Ma mulu kai mae, ma God nao si manataluge go ana ta'alaе kamulu ki. Ma nia 'afitai mulu ka leka ana kula ne nau kai leka 'uria.”

²² Ma na fanaonao Jiu ki kera ka fata 'uri, “Nia saea nia 'afitai go kulu ka leka 'uria kula ne nia kai leka 'uria. 'Uri ma nia kai saungi nia 'ana talana 'oto?”

²³ Sa Jesus olisi kera ka fata 'uri, “Kamulu to go 'amulu lao fere ne 'i ano, boroi ma nau ku leka mai fasia 'i langi. Kamulu fasia na molagali ne, boroi ma nau nao lau fasia na molagali ne. ²⁴ Nia ne, nau ku saea ka suina mulu kai mae, ma God nao si manataluge ana ta'alaе kamulu ki. Nia mamana na, dia nao mulu si famamana ne Nau Ne,† God nao si manataluge ana ta'alaе kamulu ki.”

²⁵ Sui kera ledia kera ka 'uri, “'Uri ma 'oe sa ti ne?”

Ma sa Jesus olisida ka fata 'uri, “Nau ne dia be nau ku eta saea na fua mulu laona famanatalae nau ki. ²⁶ Nau ku too ana na ru 'oro 'asiana ne nau saitamana nau ku fata sulia fuana ketolamulu. Wane ne nia odu nau mai, nia ne na wane mamana. Aia, ma te ne nia saea fuaku, nia ne nau ku saea fuana wane ki tafau.”

²⁷ Ma kera nao si susulia go ne sa Jesus nia fata sulia Maa nia mai 'i langi. ²⁸ Nia ne, nia ka fata 'uri fuada, “Kada mulu kai alu nau, na Wele nia Wane, fafona 'airarafolo, mulu kai saitamaku ne 'Nau Ne'. Ma ana kada nai, mulu kai saitamana ne nao nau si sasia ta ru sulia na manataku talaku. Boroi ma nau ku saea go ru ne Maa nia famanata nau ana, nia ne nau ku saea fua mulu. ²⁹ Iu, na Maa ne nia odu nau na mai, nia ka to fai nau sulia dangi ki. Nao nia si lukasi nau, sulia nau ku sasia ru ne faeele nia ki sulia dangi ki.”

---

† **8:24** Na sataeru ne, “Nau Ne”, be God saea 'ana nia talana laona Aesaea 41:4; 43:10-13, 25; 46:4; 48:12 ma Diutronomi 32:39. Ada to'ona Nau Ne ana Diksonari

³⁰ Ma wane 'oro ki kera ka famamana sa Jesus, kada kera rongoa nia saea ru nai ki.

Sa Jesus fainia sa Abraham

³¹ Sui sa Jesus ka fata 'uri fuana wane ne kera famamana nia ki, “Dia mulu kai sasi sulia na famanatae nau ki, mulu na wane fafurongo mamana nau ki na. ³² Ma mulu kai saitamana ru mamana ki sulia God, ma na ru mamana sulia God ki ne kwatea mulu ka to aluge.”

³³ Kera olisia sa Jesus, kera ka 'uri, “Kalu na wane ana kwalafa sa Abraham ki na. Nao kalu si rao 'o'oni lau fuana ta wane. 'Uta ne 'oe saea kalu kai to aluge?”

³⁴ Sa Jesus ka fata 'uri lau fuada, “Ru mamana nau ku saea fua mulu. Wane ne kera rosulia na falafala ta'a ki, na falafala ta'a nai ki ne gwaungai fafida, ma kera ka rao 'o'oni na 'ada 'i farana. ³⁵ Na wane ne nia to aluge, nia ne na wane ne nia futa ana kwalafa, ma ka too ana mamanae fuana to firi laona lume maa nia. Ma na wane ne ka rao 'o'oni ga 'ana, nia nao si to mamana ana kwalafa. ³⁶ Nia ne, dia nau, na Wele God, nau ku fasakwadola kamulu, mulu fi aluge mamana. ³⁷ Nau ku saitamana kamulu na wane ana kwalafa sa Abraham. Sui boroi 'ana, mulu doria saungilaku, sulia nao mulu si doria go sasilae sulia na famanatae nau ki. ³⁸ Nau ku fata sulia te ne Maa nau nia fatainia fuaku. Aia, ma mulu ka sasia te ki ne maa kamulu nia saea fua mulu.”

³⁹ Kera olisia sa Jesus kera ka 'uri, “Maa kalu na ne sa Abraham!”

Sa Jesus ka 'uri fuada, “Dia kamulu na kwalafa sa Abraham ki mamana, mulu ka sasia laugo na ru ne nia sasida ki. ⁴⁰ Aia, ma nau ku saea go 'aku ru mamana ne nau ku rongoa na mai fasia God fua mulu. Boroi ma mulu ka doria go 'amulu saungilaku. Boroi ma sa Abraham nao si sasia go ta ru 'urinai. ⁴¹ Mulu sasia go 'amulu na ru ne maa kamulu nia sasia ki.”

Kera ka fata 'uri fuana, “Taifilia God go ne Maa kalu, ma kalu ne na wele mamana nia ki.”

⁴² Sa Jesus olisida ka fata 'uri, “Dia God ne maa kamulu mamana, mulu ka kwaimani aku, sulia ne nau ku leka mai fasia God, ma nau ku to fai kamulu 'i seki. Nao nau si leka mai sulia na mamanae nau talaku. God ne odu nau mai. ⁴³ 'Uta ne nao mulu si rongo saitamana fatalaku? Nia 'urinai sulia nao mulu si doria go rongolana. ⁴⁴ Aia, ma kamulu na, na maa kamulu na ne sa Saetan. Nia ne, mulu ka doria sasilana ru ki dia laugo ne nia sasida. Sa Saetan ne nia na wane fuana sauwane, sulia nia safali ka sasia 'ua na mai. Ma nia ka ulafusia na mamanae, sulia nao nia si too ana ta te ne mamana ani nia. Kada nia suke 'ana ta wane, na falafala nia na nai, sulia nia ne wane fuana sukee na, ma nia ne na maa wane suke ki tafau. ⁴⁵ Ma ru mamana nau ku saea fua mulu, ru nai ne sasia nao mulu si doria go famamanae aku. ⁴⁶ Ma sa ti amulu ne saitamana ka fatainia na te ne nau ku sasia ka ta'a ana? Nao! Aia, ma 'uta ne nao mulu si famamana nau, kada nau ku saea ru mamana ki fua mulu? ⁴⁷ Aia, sa ti ne kera safali mai siana God, kera saitamana ka rongo sulia na fatalana. Ma kamulu ne, nao mulu si safali mai ana God. Ma nia ne sasia nao mulu si fafurongoa.”

⁴⁸ Sui, kera ka fata 'uri fuana sa Jesus, “Na ru be kalu saea suli 'oe nia mamana be kalu saea 'oe wane fasia Samaria, ma 'oko too ana na anoeru ta'a.”

⁴⁹ Sa Jesus olisida ka fata 'uri, “Nao go, nao nau si to ana ta anoeru ta'a. Ma nau ku fa'initoa na Maa nau, boroi ma nao mulu si fa'inito nau go. ⁵⁰ Ma nao nau si doria go ne na wane ki ka fa'initoa nau. Maa nau lalau ne nia doria fuana wane ki kera ka fa'initoa nau. Ma nia laugo ne kai kwaiketoi ana 'o'oloe. ⁵¹ Ru mamana nau ku saea fua mulu, sa ti ne nia sasi sulia famanatae nau, nao nia si mae.”

⁵² Sui kera olisia sa Jesus kera ka fata 'uri, “Kalu fi saitamamu, ne 'oe too ana anoeru ta'a! Sulia koko kia sa

Abraham nia mae na, ma na profet ki laugo kera ka mae. 'Uta ne 'oe saea dia wane sasi sulia famanatae 'oe, nao nia si mae? ⁵³ Koko kia sa Abraham nia na wane 'initoa, boro ma nia mae na. Ma 'oe ne, 'oe kwaisae 'oe 'initoa ka liufia sa Abraham? Ma na profet ki laugo be kera mae na. 'Urinai ma 'oe sae 'oe mone ana sa ti?"

⁵⁴ Sa Jesus ka olisida ka 'uri, "Dia nau ga 'ana ne nau fa'initoa nau talaku, 'urinai 'initoe nau nia ru 'o'oni ga 'ana. Aia, ma na wane fua ka fa'initoa nau ne Maa nau ne mulu saea nia ne God kamulu. ⁵⁵ Sui boro ma 'ana, nao mulu si saitamana go God. Ma nau ku saitamana nia. Boro ma dia nau ku saea nao nau si saitamana, nau ku dia laugo kamulu ne mulu saitamana 'asiana ana sukee. Aia, ma nau ku saitamana lea 'asiana ana, ma nau ku sasi sulia fatalana. ⁵⁶ Ma na koko kamulu sa Abraham nia eele 'asiana, sulia nia ada to'ona na daolaku mai. Ma nia ka ada to'ona na, ma ka eele 'asiana sulia."

⁵⁷ Ma kera ka fata lau 'uri fuana, "Lima akwala fangali ki si sui 'ua fafia futalamu, ma 'oko saea 'oe ada to'ona sa Abraham?"

⁵⁸ Sa Jesus olisida ka fata 'uri, "Ru mamana nau ku saea fua mulu: Kada sa Abraham nao si futa 'ua, Nau Ne, nau ku to na."

⁵⁹ Ana kada nai, kera ngalia na fau ki fua 'uilana, sulia nia fata 'urinai. Sui, nia ka agwa na fasi kera, ma ka leka na fasia na Beu Abu God.

9

Sa Jesus nia gura na wane maana rodo

¹ Kada sa Jesus nia liliu 'ana, nia ka ada to'ona te wane ne maana rodo safali na mai ana kada nia futa ana. ² Ma na fafurongo nia ki kera ledi nia 'uri, "Wane Famanata 'ae, na ta'alae sa ti ne sasia na maana wane ne ka rodo safali na mai ana futalana? Na abulo ta'alae nia 'ana talana naoma na abulo ta'alana na maa nia ma na gaa nia?"

³ Ma sa Jesus ka olisida ka 'uri, “Na maa rodo ne saungia, nao lau sulia na abulo ta'alae nia 'ana talana, ma nao lau na abulo ta'alana na maa nia naoma gaa nia. Na maana 'e rodo fua ne mulu kai ada to'ona na nikilalae God ne rao ani nia. ⁴ Ana kada nia dangi 'ua, kulu kai sasia na raoe God ne nia kwate nau mai fuana. Sulia na rodo nia karangi na, kada be nao ta wane si rao na. ⁵ Kada nau ku to 'ua 'i laona molagali, nau ne na madakwalae fuana wane ana molagali.”

⁶ Ma burina sa Jesus nia saea ru ne, nia ka ngisu laona ano, ma ka mukia mamako ana ngisuna, ma ka usua ana na maana na wane nai. ⁷ Ma sa Jesus ka fata 'uri fuana, “Oe leka 'oko taufia na maamu laona mae namo 'i Saelom.” (Sataeru ne, na fadalana ne, “Alungainia.”) Ma na wane nai leka ka taufia na maana, ma kada nia oli na 'i fera nia ka ada na.

⁸ Ma na wane ana fere nia, ma na wane ne kera ada to'ona be nia gani ru ga 'ana 'i nao, kera ka ledida kwailiu, “Nia na wane be nia gouru ma ka gani ru ga 'ana ne?”

⁹ Ma tani wane kera ka 'uri, “Nia na ne.”

Ma tani wane lau kera ka fata 'uri, “Nao lau nia ne, boroi ma adalae to'ona dia na wane be.”

Ma na wane nai 'ana talana ka fata 'uri, “Nau na wane be na ne.”

¹⁰ Ma kera ka ledia, “Uta ne na maamu ka 'ifi na 'urinai?”

¹¹ Ma nia ka olisida ka 'uri, “Na wane ne satana sa Jesus ne nia mukia mamako, ma ka usua ana maaku. Ma nia ka saea fua nau ku leka ku taufia na maaku laona mae namo 'i Saelom. Sui nau ku leka, ma kada nau ku taufia na maaku go ne maaku ka ada na.”

¹² Ma kera ka ledia lau 'uri ana, “Ma nia na 'i fai?”

Ma nia ka olisida ka 'uri, “Nau ku ulafusia.”

¹³ Ma 'i buri, kera ka talaia na wane be siana Farasi ki.

¹⁴ Aia, ma fa dangi nai sa Jesus saungainia na mamako ma ka gura na maana wane nai, nia na Sabat. ¹⁵ Ma na Farasi

ki kera ka ledia lau na wane nai, "'Uta ne nia sasia 'oko ada na." Ma nia ka saea ka 'uri fuada, "Sa Jesus nia alua mamako fafia na maaku. Sui nau ku taufia na maaku, ma na maaku ka ada na."

¹⁶ Ma tani wane ada ne Farasi ki kera ka fata 'uri, "Na wane ne nia sasia ru ne, nao nia si leka lau mai fasia God, sulia nia 'oia na taki ana Sabat, ana guralana na wane ne ana Sabat."

Ma tani wane lau kera ka 'uri, "Nao, ma 'uta mone ne na wane abulo ta'a 'uri ka fulia na fanadae baita 'urinai ki?" Ma kera nao si 'ado go sulia na ru nai.

¹⁷ Sui Farasi ki kera ka ledi 'uri lau ana na wane nai, "'Oe saea sa Jesus ne gura na maamu, na te ne 'oe saea ana?"

Ma nia ka 'uri, "Nia ta profet."

¹⁸ Ma na wane fanaonao ana Jiu ki, kera ka noni'ela ana famamanalana ne maana nia rodo na mai 'i nao. Ma kera ka saea mai na maa nia fainia gaa nia. ¹⁹ Ma kera ka ledi keroa 'uri, "Na wele kamoro ne? Kamoro saea sae na maana nia rodo na, ana kada nia futa mai ana. Ma te ne sasia nia ka ada na ana kada ne?"

²⁰ Ma na maa nia fainia gaa nia keroa olisida kera ka 'uri, "Karo saitamana nia na wele karo, ma karo ka saitamana ne maana nia rodo 'ua na mai kada nia futa ana. ²¹ Boro ma karo ulafusia laugo te ne kwatea ma nia ka ada na, naoma sa ti ne ka 'ifingia maana. Mulu ledi nia na kau, sulia nia baita na, ma nia ka tala fata na 'ana talana!" ²² Na maa nia fainia gaa nia keroa saea ru ne sulia keroa mau ana wane fanaonao ana Jiu ki. Sulia kera alafafia ka suina, fua dia ta wane ne ka saea sa Jesus ne na Christ, na wane be God nia filia, kera nao si alamatania ka ru laona beu fuana folae ki. ²³ Nia ne maa nia fainia gaa nia keroa ka saea, "Nia baita na. Mulu ledia na kau!"

²⁴ Sui kera ka saea lau mai na wane be na maana nia rodo 'i nao, ma kera ka fata 'uri fuana, "'Oe fata alangai naona God ne 'oe saea na ru mamana ki! Kalu saitamana na wane ne nia na wane ta'a."

²⁵ Ma na wane ne ka olisida ka 'uri, “Nau ku ulafusia nia na wane ta'a naoma ka nao. Te ru nau ku saitamana go 'aku ne 'uri, na maaku nia rodo 'i nao, boroi ma kada ne nau ku ada na.”

²⁶ Ma kera ka ledi lau 'uri ana, “Na te ne nia sasia amu? Ma nia ka gura 'uta ana maamu?”

²⁷ Ma na wane ne ka olisida ka 'uri, “Nau ku saea ka suina fua mulu be, boroi ma nao mulu si rongoa go. 'Uta ne mulu doria lau rongolana? Alamia mulu doria mulu ka famamana ma mulu ka leka laugo suli nia.”

²⁸ Kera fata buri tolingai fuana ma kera ka 'uri, “'Oe ne wane fafurongo nia. Boroi ma kalu na wane fafurongo sa Moses ki lalau. ²⁹ Sulia kalu saitamana God nia fata fuana sa Moses. Ma na wane ne, kalu ulafusia nia leka mai fasia 'i fai!”

³⁰ Ma na wane ne ka olisida ka 'uri, “Nau ku kwele 'asiana ana kamulu. Sulia nia 'ifingia na maaku, boroi ma mulu ka saea ne nao mulu si saitamana go 'amulu 'i fai ne nia leka mai fasia. ³¹ Kulu tafau, kulu saitamana God nao si rongoa na wane ta'a ki. Nia rongoa lalau na wane ne kera fa'initoa ana ki, ma kera ka sasia na ru ne nia doria fua kera ka sasida. ³² Ka safali 'ua na mai ana safalilana na molagali, nao kulu si rongoa 'ua ta wane ne ka 'ifingia maana ta wane ne rodo safali ana kada nia futa mai ana. ³³ Ma dia na wane ne nao si leka mai fasia God, nia 'afitai nia ka sasia ta ru 'urinai.”

³⁴ Ma kera ka fata 'uri fuana, “'Oe baita mai laona ta'alae safali na mai ana futalamu! 'Urinai 'oe nao si famanata kalu ana ta famanatalae” Sui kera ka tari nia fasia laona beu fuana folae ki.

³⁵ Sui sa Jesus ka rongoa ne kera sasi 'urinai ana wane nai. Ma nia ka dao to'ona ma ka fata 'uri, “'Uri ma 'oe famamana na Wele nia Wane?”

³⁶ Ma na wane ne ka olisia ka 'uri, “Wane baita 'ae, 'oe farongo nau, nia sa ti nai, fua ne nau ku famamana nia?”

³⁷ Ma sa Jesus ka fata 'uri fuana, "'Oe ada to'ona ka suina, ma nia na ne 'oe fata fainia ana kada ne."

³⁸ Ma na wane ne ka saea, "'Aofia 'ae, nau ku famamana 'oe." Ma nia ka boruru 'i ano 'i naona 'aena sa Jesus.

³⁹ Sa Jesus ka fata 'uri, "Nau ku leka mai fua nau tolingia wane ana molagali ana ro fikute wane ki. Ta fikute wane dia wane maa rodo ki sulia kera nao si saitamana ru mamana sulia God. Wane ne ki, nau ku kwatea kera kai ada saitamana ru mamana sulia God. Ma wane ne kera saea kera ada to'ona ru mamana ki sulia God, kera kai saitamana ne maada rodo mamana."

⁴⁰ Ma tani wane ada Farasi ki ne kera to laugo 'i senai fainia, kera rongoa nia saea ru nai, ma kera ka ledia, "'Uri ma 'oe saea ne sae maamalu rodo laugo ne?"

⁴¹ Ma sa Jesus olisida ka 'uri, "Dia maamulu nia rodo mamana, kamulu si garo go nai. Boroi ma kamulu saea ne mulu ada, ne fatainia mulu garo."

10

Sa Jesus ne na wane lea fuana adalae sulia sipsip ki

¹ Sa Jesus ka fata 'uri, "Ru mamana nau ku saea fua mulu, na wane ne nao si ru ana na mae ana na ba fua sipsip ki, ma ka ra go mai 'ana 'i burina na ba sipsip, nia na wane beli. ² Ma na wane ne nia ru mai ana mae, nia na ne na wane mamana ne ka ada sulia na sipsip ki. ³ Na wane folo ana mae ka 'ifingia na mae ana ba fuana, ma na sipsip ki kera ka rongo saitamana na lingena, ma kera ka leka mai siana. Nia ka saea satana na sipsip nia ki, ma ka talaida 'i maa. ⁴ Ma kada nia talaia na sipsip nia ki tafau 'i maa, nia eteta 'i naoda, ma kera ka leka 'i burina, sulia kera rongo saitamana na lingena. ⁵ Ma nia 'afitai kera ka leka 'i burina ta wane 'e'ete. Kera kai tafi fasia, sulia nao kera si rongo saitamana na lingena."

⁶ Ana kada sa Jesus nia fata ana na tarifulae ne fuada, kera nao si saitamana go na fadalana. ⁷ Nia ne, sa Jesus ka fata lau 'uri, “Ru mamana nau ku saea fua mulu, nau ne na mae fuana sipsip ki ka ru ana. ⁸ Na wane be kera dao mai 'i nao aku, kera dia na wane beli ki, ma na sipsip ki nao si ro go sulida. ⁹ Nau na ne mae fuana ba sipsip ki. Sa ti boroi 'ana ne nia ru mai ani nau, God kai famauria. Nia kai dia sipsip ne ru mai fua tolae, ma ka ru kau 'i maa fuana nani fangalae 'ana. ¹⁰ Na wane beli nia leka go mai 'ana fua belilana sipsip ki, ma fuana falilada ma ka saungilada. Boroi ma nau ku dao mai fua ne mulu kai too ana na maurie ne nia lea ka tasa.

¹¹ “Nau na wane ne nia ada lea sulia sipsip ki. Ma nau ku nonimabe fuana maelae 'usia na sipsip nau ki. ¹² Ma na wane ne nia rao go fuana folifolie, ma sipsip ki nao lau ru nia ki, kada nia ada to'ona na kui kwasi 'e leka mai, nia fasia na sipsip ki, ma ka tafi na 'ana. Ma na kui kwasi ka leka mai ma ka saungia na sipsip ki, ma ka takalongainida. ¹³ Na wane nai ka tafi na 'ana sulia nia rao ga 'ana fuana folifolie, ma nao nia si kwaimani go ana sipsip ki. ¹⁴⁻¹⁵ Nau na wane ku ada lea sulia na sipsip ki, ma nau ku nonimabe fuana maelae 'usia na sipsip nau ki. Ma kera ka saitamaku, ma nau ku saitamada laugo, dia laugo ne Maa nia saitamaku, ma nau ku saitamana nia laugo. ¹⁶ Ma tani sipsip aku laugo ne nao kera si to 'ua laona ba, nau kai ngalida laugo mai. Ma kera kai rongo saitamana lingeku. Ma kera kai 'ado laona te ba sipsip nau fainia na sipsip ne kera eta to na 'i seki. Nau kai ada sulida tafau.

¹⁷ “Na Maa nia kwaimani aku, sulia nau ku nonimabe fua nau ku mae, fua ne nau ku mauri lau. ¹⁸ Nao ta wane si saungi nau, dia nao nau si lukasia fuana. Ma nia na ne kwaidorie nau. Nau ku to ana nikilalae fuana kwatelaku talaku fuana maelae ma fuana maurie laugo. Na ru ne na Maa nau nia saea fua nau sasia nai.”

¹⁹ Ma ana kada nai, wane Jiu ki kera nao si alua na te manatae sulia sa Jesus sulia ru ne nia saeda ki. ²⁰ 'Orolada kera saea, “Wane ne nia oewanea, ma ka to ana anoeru ta'a. Nao mulu si rosulia!”

²¹ Boro ma tani wane ada kera ka fata 'uri, “Na wane ne nia too ana anoeru ta'a, 'afitai nia ka fata 'uri! Ma na wane ne to ana anoeru ta'a, nia 'afitai ka gura wane maada rodo ki, ma kera ka ada lau!”

Na wane ki kera noni'ela ana sa Jesus

²² Ana kada ana uni gwarie, na wane Jiu ki kera oku 'i Jerusalem fuana Fafanga ana Faabulana Beu Abu God.

²³ Ma sa Jesus ka to laugo laona Beu Abu nai, ma ka liu kwailiu ga 'ana laona Taofa sa Solomon. ²⁴ Aia, kada wane ki kera ada to'ona, kera ka oku mai siana, ma kera ka ledia 'uri, “Kalu kwaimakwali ka tau 'asiana. 'Oe sae 'o'olo ana fua malu! 'Uri ma 'oe ne na Christ, na wane be God filia fua ka 'adomia na wane ki, naoma 'e nao?”

²⁵ Sa Jesus olisida ka 'uri, “Nau ku saea fua mulu ka suina, boro ma nao mulu si doria go famamana laku. Na raoe ne nau ku sasia ki, na Maa nau ne saea nau ku sasia, ma kera ka fatainia nau na. ²⁶ Boro ma mulu si famamana nau go, sulia ne kamulu nao lau na sipsip nau ki. ²⁷ Na sipsip nau ki ne kera rongo saitamana na lingeku, ma nau ku saitamada, ma kera ka leka 'i buriku. ²⁸ Ma nau ku kwatea na maurie firi fuada, ma kera nao si mae. Ma ka 'afitai ta wane ka lauda fasi nau. ²⁹ Na Maa nau ne kwatea na sipsip ne ki fuaku, nia 'e nikila ka liufia na ru ki tafau. Ma ka 'afitai ta wane ka laua na sipsip ne ki fasi nia. ³⁰ Nau fainia na Maa, karo te ru go.”

³¹ Ma ana kada nai, na wane ki kera ka koni fau lau mai, fua kera ka 'uia sa Jesus ka mae. ³² Ma sa Jesus ka ledi kera 'uri, “Kamulu ada to'ona ka suina raoe lea 'oro ne nau ku sasia fasia na Maa. 'Uri ma na raoe 'uta ana raoe ne ki ne mulu doria saungilaku fafia?”

³³ Ma kera olisia kera ka 'uri, “Kalu si 'ui 'oe lau fafia na rae lea ne 'oe sasia ki. Kalu doria 'ui 'oe lalau fafia ne 'oe fata buri tolingai ana God. Sulia 'oe na wane ga 'ana, ma 'oko saea 'oe God!”

³⁴ Sa Jesus ka olisida lau ka 'uri, “Na fatae ki nia to na laona Kekedee Abu kamulu, God nia saea fuana fanaonao ki ka 'uri, ‘Kamulu na god ki.’[☆] ³⁵ Ma kulu saitamana ru ki laona Kekedee Abu, nia mamana tafau na sulia kada ki. Ma God nao si garo kada nia fata fuana koko kia ki, ma ka saeda ana god ki. ³⁶ Ma nau na wane ne God nia fili nau, ma ka odu nau mai laona molagali ne. Ma 'uta ne mulu saea nau ku fata buri tolingai ana God, kada nau ku saea nau ana Wele nia God? ³⁷ Dia nao nau si sasia rae ne ki ne Maa nau doria fua nau ku sasida, nao mulu si famamana nau go. ³⁸ Boro ma sulia dia nau ku sasia na rae ne na Maa nia doria ki, mulu ka famamana 'amulu ana rae nai ki, sui boro 'ana nao mulu si famamana ru ne nau ku saea fua mulu ki. Dia mulu sasia na ru ne ki, mulu kai saitamana lea ana ne na Maa nia 'ado aku, ma nau ku 'ado laugo ana na Maa.”

³⁹ Ma ana kada nai laugo, kera doria ka daua sa Jesus, boro ma nia leka na 'ana fasida.

⁴⁰ Ma sa Jesus ka oli lau ana bali kafo 'i Jodan, ma nia ka to 'i senai ana kula be sa Jon nia siuabua wane ki ana 'i nao.

⁴¹ Ma na wane 'oro 'asiana kera leka mai siana sa Jesus, ma kera ka fata fuada kwailiu kera ka 'uri, “Sa Jon nao si sasia go tani fanadae, boro ma na ru ne nia fata sulida ki ana wane ne, nia mamana tafau go.” ⁴² Ma na wane 'oro ki ana kula ne kera ka famamana sa Jesus.

11

Maelana sa Lasaros

¹⁻² Te wane satana sa Lasaros nia matai. Ma nia ka to ana fere 'i Betani fainia na ro waiwane nia ki, ni Mary ma

ni Mata. Ni Mary nai be nia 'igitainia na ngwaingwai moko lea ana 'aena sa Jesus na 'Aofia, ma ka usua ana na ifuna. ³Ma na ro keni nai ki keroa kwate fatae 'uria sa Jesus keroa ka 'uri, "'Aofia 'ae, na wane ne 'oe kwaimani 'asiana ana nia matai."

⁴Ma kada sa Jesus rongoa na ru nai, nia ka fata 'uri fuana fafurongo nia ki, "Sa Lasaros nao si mae ana mataie nai. Na mataie ne saungia fua ka fatainia na 'initoe God, ma fua wane ki ka fa'initoa nau, na Wele nia God."

⁵Ma sa Jesus ka kwaimani 'asiana ana sa Lasaros, ma na ro waiwane nia ki ni Mata ma ni Mary. ⁶'Urinai boroi 'ana, kada sa Jesus nia rongoa sa Lasaros nia matai na, nia ka to lau 'ana ana kula nai nia to ana, sulia ro maedangi ki. ⁷Sui sa Jesus ka fata 'uri fuana fafurongo nia ki, "Kulu oli lau 'uria 'i Jiudea."

⁸Ma na fafurongo nia ki kera olisia kera ka 'uri, "Wane Famanata 'ae, nao nia si tau go be, na wane Jiu ki kera doria saungilamu ana 'ui fau lamu. Ma 'oe doria laugo 'oe oli lau 'i senai?"

⁹Ma sa Jesus ka fata 'uri, "Ana te fa dangi na sato ka sato safali 'i 'ofodangi leka ka dao 'i saulafi. Dia ta wane liu ana kada ne sato nia sato, 'afitai nia ka lakwadora, sulia nia ada to'ona na madakwalana molagali ne. ¹⁰Boroi ma dia ta wane ka galo laona rodo, nia kai lakwadora, sulia nao ta madakwalae fuana." ¹¹Ma sa Jesus ka fata lau 'uri, "Na wane kwaimani be kulu sa Lasaros, nia maleu na, ma nau kai leka, fua ku faada."

¹²Ma na fafurongo nia ki kera olisia kera ka 'uri, "'Aofia 'ae, dia ne nia maleu ga 'ana, nia kai lea go."

¹³Na fadalana na fatae sa Jesus saea sa Lasaros nia mae na. Boroi ma kera kwaisae nia maleu mamana ga 'ana. ¹⁴Nia ne, sa Jesus ka farongo madakwa ana fuada ka 'uri, "Sa Lasaros nia mae na. ¹⁵Boroi ma fua lealae kamulu, nau ku eele ne nao nau si to fainia, fua ne mulu ka famamana nau. Aia, kulu leka siana."

¹⁶ Sa Tomas (ne kera saea ana Na 'I'iu) ka fata 'uri fuana fafurongo ki, “Kulu leka 'akulu fainia na wane famanata, fua ne kulu ka mae laugo fainia!”

¹⁷ Ma kada sa Jesus dao, fai maedangi ki ne suina 'i burina ne kera alua sa Lasaros laona faoda. ¹⁸ Na fere 'i Betani to karangia 'i Jerusalem, ka bobola fainia olu kilomita go. ¹⁹ Ma wane 'oro 'i Jiudea ki kera dao mai siada ni Mata ma ni Mary, 'uria na gwale ladaro, sulia waiwane keroa nia mae.

²⁰ Ma kada ni Mata rongo sa Jesus nia dao mai, nia ka leka 'uri adalae to'ona. Boro'i ma ni Mary ka to ga 'ana 'i lume. ²¹ Ni Mata ka fata 'uri fuana sa Jesus, “‘Aofia 'ae, dia sae 'oe to ga 'amu 'i seki, 'urinai na waiwane nau si mae go. ²² Boro'i ma nau ku saitamana kada ne boro'i 'ana, God saitamana ka kwatea ga 'ana ta te boro'i 'ana ne 'oe gani 'uria.”

²³ Ma sa Jesus ka fata 'uri fuana, “Na waiwane 'oe kai mauri lau.”

²⁴ Ma nia ka fata fuana sa Jesus ka 'uri, “Nau ku saitamana nia kai mauri lau ana fa dangi 'isi.”

²⁵ Ma sa Jesus ka fata 'uri fuana, “Nau na ne taea wane mae ki, ma ku kwatea lau na maurie fuada. Sa ti boro'i 'ana ne nia famamana nau, nia kai mauri lau, sui boro'i 'ana nia ka mae na. ²⁶ Ma sa ti boro'i 'ana ne kera famamana nau ki, kera kai too ana maurie firi, ma kera nao si mae. 'Uri ma 'oe famamana ru ne?”

²⁷ Ma nia ka olisia ka 'uri, “‘Iu 'Aofia. Nau ku famamana 'oe na ne na Christ, na Wele nia God ne nia leka mai laona molagali.”

²⁸ Ma burina ne ni Mata saea ru nai, nia ka oli, ma ka kwalaro fuana sasina nia ni Mary, ma ka fata 'uri fuana, “Na wane famanata dao na, ma nia doria ka ada to'omu.”

²⁹ Ma kada ni Mary nia rongoa ru ne, nia ka tatae, ma ka leka 'ali'ali siana. ³⁰ Ma sa Jesus nao si dao 'ua mai fere, boro'i ma nia to 'ua ga 'ana mai ana kula be ni Mata nia

dao to'ona ana. ³¹ Ma na wane ki ne kera to 'i lume fainia ni Mary fuana gwalelana na manatana, kera leka laugo 'i buri'ana kada kera ada to'ona nia tatae ma ka leka 'ali'ali kau 'i maa. Kera kwaisae ne nia leka 'i maana na faoda gwau ne ka angi 'i senai.

³² Ma kada ni Mary 'e dao ana kula ne sa Jesus nia to ana, nia ka ada to'ona, ma ka boruru 'i naona 'aena, ma ka fata 'uri, “Aofia 'ae, dia 'oe to ga 'amu 'i seki 'urinai, na waiwane nau nao si mae go.”

³³ Ma sa Jesus ka ada to'ona ni Mary nia angi, ma na wane ki ne kera leka mai fainia kera angi laugo, ma nia ka kwaimanatai, ma manatana ka ta'a 'asiana. ³⁴ Ma sa Jesus ka ledi kera ka 'uri, “I fai ne mulu alua ana?”

Kera ka olisi 'uri ana, “Aofia 'ae, leka mai, ma 'oko ada to'ona 'amu.”

³⁵ Ma sa Jesus ka angi. ³⁶ Ma tooa loko ki kera ka fata fuada kwailiu kera ka 'uri, “Mulu ada to'ona na kwaimanie baita nia fuana sa Lasaros!”

³⁷ Ma tani wane ada lau kera ka fata 'uri, “Nia gura na wane maada rodo ki. 'Uri ma nao nia si luia sa Lasaros fasia na maea?”

³⁸ Sa Jesus ka kwaimanatai 'asiana lau, ma ka leka 'i maana na faoda gwau. Na faoda gwau nai, ne na faoda ne te gwa fau baita ne kera alua 'i maana. ³⁹ Ma sa Jesus ka fata totongai fuada ka 'uri, “Mulu gelusia na fau ne!”

Ma ni Mata na waiwane na wane ne mae, ka olisia ka 'uri, “Aofia 'ae, na fai maedangi ki ne suina 'i burina ne kera faitolia. Dao 'urinai, nia moko ngwa'a na!”

⁴⁰ Ma sa Jesus ka fata 'uri fuana, “Nau ku saea ka suina fuamu be dia 'oe famamana nau, 'oe kai ada to'ona na 'Initoe God.” ⁴¹ Ma kera ka gelusia na fau nai. Sui sa Jesus ka ada 'alaa 'i langi ma ka foa 'uri, “Maasi 'ae, nau ku tangoa 'oe sulia 'oe fafurongo na mai fuaku. ⁴² Nau ku saitamana ne 'oe rongo nau sulia dangi ki. Nau ku saea ru ne, fua ne wane ne ki kera ka famamana ne 'oe odu nau

mai.” ⁴³ Ma 'i burina ne nia saea fatae nai, nia ka akwa baita ka 'uri, “Lasaros 'ae, 'oe ru mai 'i maa!” ⁴⁴ Ma na wane ne mae na ka mauri lau, ma ka ru na mai 'i maa. Ma na ro 'ae nia ki, ma na ro 'aba nia ki, kera 'afua ana na maku fuana 'afulana na wane mae ki, ma na maana kera 'afua laugo. Ma sa Jesus ka fata 'uri fuada, “Mulu lugea na maku ne ki fasia, ma mulu ka alamatainia nia leka ana.”

*Kera loko saungilana
sa Jesus*

(Matiu 26:1-5; Mak 14:1-2; Luk 22:1-2)

⁴⁵ Ma na wane 'oro ki ne kera dao mai siana ni Mary, kera ada to'ona ru ne sa Jesus sasia, ma kera ka famamana nia. ⁴⁶ Boroi ma tani wane ada, kera oli siana Farasi ki, ma kera ka fata suli ru ne sa Jesus nia sasia. ⁴⁷ Ma na Farasi ki, ma na fataabu baita ki, kera ka oku lokoeru fainia na wane fanaonao ki, ma kera ka fata 'uri, “Te ne kulu kai sasia ana wane ne? Sulia ru fanadae 'oro ki na ne nia fulida. ⁴⁸ Ma dia kulu alamatainia wane ne ka sasi ga 'ana 'uri, na wane 'oro ki kera ka famamana. Sui, na wane gwaungai ki fasia 'i Rom, kera kai guisasu na fua kulu. Ma leka ka 'uri na, wane Rom ki kai okosia na Beu Abu God, ma kera ka falia na tooa kia!”

⁴⁹ Ma te wane ada satana sa Kaeafas na 'inita fataabu ana kada nai ka fata 'uri, “Nao mulu si susulia go ta ru! ⁵⁰ Tala'ana mulu saitamana ne nia lea go fuana te wane ne ka mae, fua ne kera nao si saungia wane ki tafau?” ⁵¹ Aia, ma na fatae ne sa Kaeafas nia saea na, nao lau na ru 'i manatana taifilia. Sulia nia ne 'inita fataabu ana kada nai, ma nia ne God ka alua na manatalae nai 'i manatana. Ma fatae ne nia saea sulia sa Jesus kai mae fuana 'afilana wane Jiu ki. ⁵² Ma nao nia si mae fuana wane Jiu ki go taifilida. Nia mae fuana wele God ki tafau ne kera to ana fere ki tafau, kera ka oku fainia na Jiu ki, fua ne ka alua te okue.

⁵³ Ma safali ana fa dangi ne sa Kaeafas nia saea fatae nai ki, na fanaonao Jiu kera safali loko manatae wane fua saungilana sa Jesus. ⁵⁴ Sulia ru nai, sa Jesus nao si liu fatai

na ana bali lofaa 'i Jiudea. Ana kada nai, nia ka leka fasia kula nai, ma ka leka fainia fafurongo nia ki kera leka ka to ana fere 'i Efrem ne karangia na lofaa 'eke'eke.

⁵⁵ Ana kada nai, nia karangia na maedangi ana Fafanga ana Daofa Liue Jiu ki. Ma na wane 'oro ki kera ka leka kau 'uria 'i Jerusalem naona na Fafanga ne, fuana kwaifataboilada fuana fafanga sulia na falafala kera ki.

⁵⁶ Ma na wane ki kera ka nani 'uria sa Jesus. Ma ana kada nai, kera oku tafau mai laona Beu Abu God, kera ka ledi kera kwailiu kera ka 'uri, “'Uri ma kamulu fia nia kai dao mai ana na Fafanga ne? Alamia nao go 'oto!” ⁵⁷ Kera fata 'urinai sulia na fataabu baita ki, ma na Farasi ki, kera fata totongai siana wane ki 'uri, “Dia ta wane nia saitamana kula ne sa Jesus nia to ana, nia farongo kalu ana fua ne kalu ka daua.”

12

*Ni Mary nia 'igitainia ngwaingwai fafona
'aena sa Jesus*

(Matiu 26:6-13; Mak 14:3-9)

¹ Ma ono maedangi ki naona Fafanga ana Daofa Liue, sa Jesus fainia fafurongo nia ki kera oli lau 'uria 'i Betani, na mae fere sa Lasaros be sa Jesus nia famauria fasia na maea.

² Kera sasi akau ana fanga ki fuana sa Jesus. Sa Lasaros ta wane laugo ana na wane ne kera laefida mai 'uria fanga fikulae fainia sa Jesus. Ma ni Mata ka ngali fanga mai fuada.

³ Ma ni Mary ka ngalia mai te bi* ngwaingwai ne kera saea ana “nad”† ne folilana 'e baita 'asiana. Ni Mary ka ngalia mai ka 'igitainia 'i fafona 'aena sa Jesus fua fa'initolana. Sui ni Mary ka usua 'aena sa Jesus ana ifuna. Ma ana kada nai, na lume ne ka fungu ana moko na

---

* **12:3** Na bi ngwaingwai tu'u ne kulufana dia 300 gram. † **12:3** nad: Ada to'ona ana Diksonari

ngwaingwai moko lea ne. ⁴ Boro ma sa Jiudas Iskariot, na fafurongo be kai kwatea sa Jesus fuana malimae nia ki, nia fata kau ka 'uri, ⁵ “‘Uta nao nia si 'oifoli ana na ngwaingwai lea ne? Na ngwaingwai ne dia nia 'oifoli ana, nia kai ngalia malefo ne bobola fainia na folifolie ne te wane ka rao 'uria sulia te fangali. Ma malefo nai fulina nia ngalia ka kwatea fuana wane siofa ki.”

⁶ Sa Jiudas nia saea na ru ne, nao lau sulia ne nia manata 'uria 'afilana wane ne kera siofa ki, boro ma sulia lalau ne nia ta wane beli. Ma nia ne na wane fuana adalae sulia na ngwai malefo kera. Ma kada ki tafau, nia saitamana ka falia ga 'ana malefo ne fua nia talana.

⁷ Ana kada nai, sa Jesus ka fata 'uri, “Mulu alua nia to 'ana! Nia konia 'ana na ngwaingwai ne fuana usulana noniku kada ana faitolilae. ⁸ Ma wane ne kera siofa ki, kera to ga 'ada fai kamulu sulia dangi ki. Boro ma nao nau si to tau go fai kamulu.”

Kera lokoeru fuana saungilana sa Lasaros

⁹ Wane 'oro ki kera rongoa sa Jesus nia to 'i Betani, ma kera ka leka mai siana. Kera si leka lau mai sulia sa Jesus taifilia go ne to 'i fere nai, boro ma kera leka laugo mai fua adalae to'ona sa Lasaros wane be sa Jesus nia famauria fasia maea. ¹⁰⁻¹¹ Ma na 'orolana wane Jiu ki, kera leka na fasia na fataabu baita ki, ma kera ka famamana na 'ada sa Jesus sulia nia famauria sa Lasaros fasia na maea. Nia ne, na fataabu baita ki kera ka lokoa laugo na saungilana sa Lasaros dia laugo ne kera lokoa saungilana sa Jesus.

Sa Jesus ru 'i Jerusalem dia ta kingi

(Matiu 21:1-11; Mak 11:1-11; Luk 19:28-40)

¹² Sui ana ruana maedangi, wane 'oro ne kera leka mai 'ana Fafanga ana Daofa Liue, kera rongoa sa Jesus ne karangi kai dao na 'i Jerusalem. ¹³ Kera leka, kera ka ngalia

mai ulina niniu ki, ma kera ka leka mai fua kera ka dao to'ona sa Jesus. Ma kera ka akwa kera ka 'uri,
 “Tangoa God!

God 'oe oilakitainia na wane ne nia leka mai ana na nikilalae 'oe!✠

God kai falea na kingi kia 'i Israel.”

¹⁴ Ana kada nai, sa Jesus ngalia te dongki, ma ka ra mai 'i fafona. Na ru ne nia famamana ga 'ana na ru be Kekedee Abu saea ka 'uri, ¹⁵ “Mulu wane 'i Jerusalem ki, nao mulu si mau! Mulu ada to'ona na kingi kamulu ne nia leka mai 'i fafona ka dongki.”✠

¹⁶ Ma ana kada nai, na fafurongo ki kera nao si susulia 'ua na ru ne. Sui 'i burina ne sa Jesus nia mauri lau ma ka oli 'uria 'i langi, kera fi manata to'ona na Kekedee Abu sulia nia, ma na ru ne kera ka sasia ana.

¹⁷ Na wane ne kera to fainia sa Jesus ana kada nia saea mai sa Lasaros fasia laona faoda wane mae ma ka kwatea nia ka mauri lau, kera farongo ana ru nai fuana wane 'oro ki. ¹⁸ Nia ne sasi ma wane 'oro ki ka leka mai, kera ka dao to'ona sa Jesus. Kera leka sulia kera rongoa tafau ne sa Jesus fulia na ru fanadae nai. ¹⁹ Ma ana kada nai, na Farasi ki kera ka fata 'uri ada fuada kwailiu, “Mulu ada to'ona! Sui boroi 'ana kulu ka lokoa manatae wane 'oro ki, nia 'afitai na. Sulia wane 'oro ki kera leka na 'ada sulia na wane ne!”

Na wane 'i Grik ki kera nanisia sa Jesus

²⁰ Tani wane ne nao lau Jiu ki, kera to laugo safitana na wane ne kera leka mai 'uria 'i Jerusalem fuana folae ana Fafanga ana Daofa Liue. ²¹ Kera leka siana sa Filip, na wane fasia 'i Betsaeda laona lofaa 'i Galili, ma kera ka fata 'uri fuana, “Wane baita 'ae, kalu doria kalu kai ada to'ona sa Jesus.”

✠ 12:13 Psalm 118:25-26   ✠ 12:15 Sekaraea 9:9

²² Sui sa Filip leka ka farongoa sa Andru, ma keroa leka ka farongoa sa Jesus. ²³ Ma sa Jesus olisida ka 'uri, “Na kada nia dao na fuana God ka fatainia na 'initoa laku, na Wele nia Wane. ²⁴ Ru mamana nau ku saea fua mulu. Dia ta te mege witi nia 'asia laona ano ma ka mae, na witi falu kai bulao ma nia kai too ana fueru witi 'oro. Boroi ma dia mege witi nai nao si 'asia laona ano ma ka mae, te mege witi go ne kai to taifilia. ²⁵ Ma dia ta wane ka manata baita ana na maurilana 'ana talana, nia kai mae ga 'ana. Boroi ma dia ta wane nao si ada baita ana maurilana laona molagali ne, nia kai too ana maurie firi. ²⁶ Ma ta wane boroi 'ana ne nia doria ka rao fuaku, nia ka leka sulii nau, fua ne nia na wane rao mamana nau, ma ka to ana na kula ne nau ku to ana. Ma na Maa nau kai fa'initoa na wane ne nia rao fuaku.

²⁷ “Ma na kada ne, na lioku nia isifufuli, ma ta te ne nau kai saea? Nau kai fata 'uri, ‘Maasi 'ae, 'oe si alamatainia kada ne ka dao mai fafi nau.’ Nao. Sulia nia na ne na ru ne nau ku leka mai fuana, fua ne nau ku liu ana kada ne ana na nonifilae. ²⁸ Maasi 'ae, 'oe fa'initoa satamu.”

Ma ana kada nai, te lingeru fatae ka fata mai fasia 'i langi ka 'uri, “Nau ku fa'initoa sataku, ma nau kai sasia lau.”

²⁹ Ma na okue ne kera uu 'i senai, kera rongoa na lingeru nai, ma tani wane ada ka saea ana gwa kukurue. Ma tani wane kera ka fata 'uri, “Ta 'ainsel nena fata mai fuana!”

³⁰ Sui sa Jesus ka fata 'uri fuada, “Na lingeru ne nia fata mai, nao lau fuana 'adomilaku, boroi ma nia fata lalau mai fuana 'adomilamulu. ³¹ Ma kada ne dao na fuana God ka ketoa na wane ki laona molagali ne. Ma ana kada ne, God ka liufia na sa Saetan, na wane gwaungai ana na molagali ne. ³² Ma ana kada kera kai lafutai nau ana 'airarafolo, nau kai talaia mai na wane ki tafau siaku.”

³³ (Ma ana na fatae ne ki, nia ka fatainia ga 'ana na maea 'uta ne nia kai mae ana.)

³⁴ Ma na wane ki kera ka fata 'uri, “Na Kekedee Abu kia nia saea ne na Christ kai mauri firi. 'Urainai ma 'uta 'oe saea kera kai lafutainia na Wele nia Wane ana 'airarafolo? Ma sa ti na ne na Wele nia Wane ne?”

³⁵ Sa Jesus ka olisida ka 'uri, “Fua ka kada tu'u go ne madakwalae kai to fai kamulu. Nia ne mulu liu kwailiu 'amulu kada madakwalae nia 'ua fai kamulu fasia maerodo nia dao fafi kamulu. Wane ne nia leka laona maerodo nia ulafusia ga 'ana kula ne nia leka 'uria. ³⁶ Kada ne na madakwalae nia to 'ua fai kamulu, mulu famamana, fua ne kamulu na wele ana madakwalae ki.”

Sa Jesus nia saea na ru ne ki, sui nia ka leka na 'ana, ma ka agwa na fasida.

Wane ki nao si famamana

³⁷ Sui boroi 'ana sa Jesus ka sasia fanadae 'oro ki ma kera ka ada to'ona, kera nao si famamana nia go. ³⁸ Na ru ne ki nia 'urina, fua ka famamana na fatae sa Aesaea na profet be nia saea na mai 'i nao, be nia fata 'uri, “Aofia, kera nao si famamana go ana fatae ne kalu 'ainitalo ana ki.

Ma kera nao si ada saitamana laugo ana na nikilalae 'oe ne 'oe fatainia fuada.”☆

³⁹ Ma sulia kada ne kera nao si saitamana famamanalae ana, na fatalana God ne sa Aesaea na profet ne farongo 'ua na mai ana 'i nao ne nia fi mamana. ⁴⁰ Laona Kekedee Abu, God nia fata 'uri,

“Nau ku bokota na maada fua ne kera nao si ada to'ona te ne nau ku sasia fuada.

Nau ku fangasia na manatalada fua ne kera nao si saitamana te ne nau ku sasia fuada.

Nau ku sasi 'urina ada fua ne kera nao si saitamana kari abulolae lau mai 'uri nau, fua nau kai famaui kera.”☆

⁴¹ Sa Aesaea ka saea ru ki sulia nia ada to'ona na 'initoe sa Jesus, ma nia ka fata sulia.

⁴² Sui boro'i 'ana ka 'urinai, wane fanaonao 'oro Jiu ki ne kera famamana sa Jesus. Boro'i ma kera nao si fata go sulia fuana wane 'e'ete ki, sulia kera maungia na Farasi ki, fasia kera ka luida fasia rulae laona beu fuana folae kera ki. ⁴³ Kera manata 'abero 'asiana sulia sasilana ru fuana wane ga 'ana ne ka eele fafia. Boro'i ma kera nao si manata 'abero go sulia sasilana ru fuana God ne nia eele fafia.

⁴⁴ Ma sa Jesus ka fata baita ma ka 'uri, "Dia ta wane boro'i 'ana ne famamana nau, nia famamana laugo God ne odu nau mai. ⁴⁵ Ma dia ta wane nia ada to'oku, nia ada to'ona na God ne nia odu nau mai. ⁴⁶ Nau ku leka mai laona molagali ne dia madakwalae fuana wane ki, fua ne sa tifaida ne famamana nau, kera nao si to laona maerodo. ⁴⁷ Ma sa ti boro'i 'ana ne ka rongoa fatalaku, ma nao si sasi sulia, nao nau si ketoa, sulia nao nau si leka lau mai laona molagali ne fuana kwaiketoilae. Ma nau ku leka lalau mai fuana famaurilana wane ki. ⁴⁸ Wane nao si doria nau, ma nao si doria sasilana ru nau ku saea ki, na ru nia to na fuana ketolana na wane nai. Na fatae nau ki ne na ru ne kai ketoa nia ana maedangi 'isi. ⁴⁹ Na ru ne nia mamana, sulia kada nau ku fata ana, nao nau si fata sulia na ru sulia manatalaku talaku. Boro'i ma Maa nau ne nia odu nau mai, nia saea fuaku na fatae totongai ki fua nau ku saea, ma nau ku fata sulida. ⁵⁰ Ma nau ku saitamana, na fatae totongai Maa nau ki ne kwatea mauri firi fuana wane ki. Ma na te ne nau ku saea, nia na ne ru ne Maa nau nia saea fuaku, fua ne nau ku 'ainitalo ania."

13

Sa Jesus taufia na 'aena fafurongo nia ki

¹ Te fa dangi naona na Fafanga ana Daofa Liue, sa Jesus nia saitamana ne na kada nia 'e karangi dao na fua nia ka leka na fasia na molagali ne, ma ka leka siana Maa nia. Ma

nia kwaimani fuana fafurongo nia ki ne kera to na laona molagali ne, ma nia kwaimani fuada leka ka dao ana kada nia mae.

² Ma sa Jesus fainia na fafurongo nia ki, kera fanga 'ada 'i saulafi. Ma sa Saetan ka alua na manatalae laona manatana sa Jiudas, na wele sa Simon Iskariot, fua ka kwatea sa Jesus fuana malimae nia ki. ³ Ma sa Jesus ka saitamana ne Maa nia kwatea ka suina nikilalae ki tafau fuana. Ma nia ka saitamana laugo, ne nia leka mai fasia God, ma nia kai oli laugo siana God. ⁴ Nia ne sa Jesus ka tatae fasia na tatafe ana fangalae, ma ka lugea na maku fafo nia, ma ka bitia na 'aba maku ni usu noni 'i salafana. ⁵ Sui nia ka 'igitainia kafo laona tiu, ma ka taufia na 'aena fafurongo nia ki, ma ka usua ana na 'aba maku ne nia bitia 'i salafana. ⁶ Ma kada nia dao ana sa Simon Pita, nia ka fata 'uri fuana sa Jesus, "'Aofia 'ae, 'uri ma 'oe taufia laugo 'aeku ne?"

⁷ Ma sa Jesus olisia ka 'uri, "Ana kada ne, 'oe ulafusia 'ua na ru ne nau ku sasia amu, boroï ma 'oe kai saitamana 'i buri."

⁸ Ma sa Pita ka fata 'uri, "Nau ne, nao 'asiana 'oe si taufia 'aeku!"

Ma sa Jesus olisia ka 'uri, "Dia nau nao si taufia 'aemu, 'oe nao lau na fafurongo nau."

⁹ Ma sa Pita ka olisia ka 'uri, "'Aofia 'ae, nao 'oe si taufia lau 'aeku taifilia go. Boroï ma 'oe taufia laugo na 'abaku, ma na gwauku!"

¹⁰ Sa Jesus ka fata 'uri, "Sa ti ne siu ka suina, na nonina nia falu tafau na, ma nao nia si siufia lau na nonina tafau. Nia ka taufia go na 'aena. Kamulu falu tafau na, boroï ma te wane go amulu ne nao si falu." ¹¹ Sa Jesus nia saitamana ka suina sa ti ne kai 'olomaelana fuana malimae ki, ma nia ne nia ka fata 'uri, "Kamulu falu tafau na, ma te wane go amulu ne nao si falu."

¹² Ana kada sa Jesus nia taufia 'aeda ka sui, nia ka rufia lau na maku fafo nia sui, nia ka oli ka gouru fai

kera. Ma nia ka ledida ka 'uri, “'Uri ma kamulu saitamana fadalana na ru ne nau sasia fua mulu? ¹³ Na fadalana nia 'uri: Kamulu sae nau ana wane famanata fainia na 'Aofia kamulu, ma ka bobola 'asiana fuana mulu ka sae nau 'urinai, sulia nau ne na wane famanata ma na 'Aofia kamulu. ¹⁴ Ma sui boroi 'ana nau na wane famanata ma na 'Aofia kamulu, nau ku fi taufia go na 'aemulu. Nia ne kamulu ka taufia 'aemulu kwailiu laugo. ¹⁵ Nau ku sasia ru nai fua mulu fua ne kamulu laugo mulu kai sasia laugo dia ne nau ku sasia amulu. ¹⁶ Ru mamana nau ku saea fua mulu, na wane rao nao nia si 'initoa ka liufia wane baita nia. Ma na wane ne ka ngali farongoa, nao si 'initoa liufia na wane ne odua. ¹⁷ Mulu saitamana lea ana na ru ne nau ku saea fua mulu ki. Ma dia mulu kai sasi laugo sulia, mulu kai eele mamana.

¹⁸ “Nau ku saea na ru ne ki nao lau fua mulu tafau. Nau ku saitamana ga 'aku sa tifaída ne nau ku filida. Ma nau ku saitamana te wane amulu kai 'olomaelaku fuana malimae nau ki, fua ne ka famamana Kekedee Abu be fata 'uri, ‘Na wane ne karo fanga oku, nia laugo ne na malimae nau.’[☆]

¹⁹ Na ru ne nao si dao 'ua mai, ma nia lea fua nau ku saea fua mulu ana kada ne, fua dia ana kada nia dao boroi mai, mulu ka famamana ne Nau Ne. ²⁰ Ru mamana nau ku saea fua mulu, sa ti boroi 'ana ne kwaloa sa ti ne nau ku oduda kau, nia kwalo nau laugo. Ma sa ti boroi 'ana ne ka kwalo nau, nia kwaloa laugo God ne nia odu nau mai.”

Fata sulia sa Jiudas

(Matiu 26:20-25; Mak 14:17-21; Luk 22:21-23)

²¹ Burina sa Jesus nia fata 'urinai ka sui, nia ka kwaimanatai 'asiana. Ma nia ka farongo madakwa na ana fuana fafurongo nia ki ka 'uri, “Ru mamana nau ku saea na fua mulu. Te wane amulu nia kai 'olomaelaku fuana malimae nau ki.”

[☆] 13:18 Psalm 41:9

²² Ana kada nai, na fafurongo ki kera ka bubu kwailiu na fuada, sulia kera nao si saitamana sa ti ne sa Jesus nia fata sulia. ²³ Ma te wane ana fafurongo nia ki be sa Jesus nia kwaimani ana, nia ne gouru karangia sa Jesus. ²⁴ Ma sa Simon Pita ka fatai ana na 'abana fuana fafurongo nai, fua nia ka ledia sa Jesus 'uria sa ti ne nia fata sulia. ²⁵ Na fafurongo ne ka 'idu karangia kau sa Jesus, ma ka kwalaro fuana ka 'uri, “'Aofia 'ae, sa ti ne na wane nai 'oe fata sulia?”

²⁶ Sa Jesus ka olisia ka 'uri, “Na wane ne nau kai taufia na beret laona tiui sulu, ma nau ku kwatea fuana. Wane ne nau ku sasia ru nai fuana, nia na ne na wane nai.” Go sa Jesus nia taufia na beret laona tiui sulu, sui ka kwatea fuana sa Jiudas wele sa Simon Iskariot. ²⁷ Ana kada nai sa Jiudas nia ngalia na beret nai, sa Saetan ka rufia na. Ma sa Jesus ka fata 'uri fuana, “'Oe 'ali'ali fainia na ru ne 'oe sasia.” ²⁸ Ma na fafurongo ki ne kera gouru kalia na tatafe ni fanga nai, kera ka ulafusia te ne sa Jesus nia fata 'urinai ana fua sa Jiudas. ²⁹ Ma sulia sa Jiudas nia na wane ne ada sulia na ngwai malefo kera, tani wane ana na fafurongo ki kera kwaisae sa Jesus nia saea fuana sa Jiudas, ne nia leka ka folia mai tani fanga ne kera bobo 'uria fuana fafanga nai, naoma nia leka ka ngalia mai tani ru fua ne kera ka kwatea fuana wane siofa ki.

³⁰ Burina sa Jiudas ngalia na fanga be, nia ka ru 'ali'ali na 'i maa. Ma ana kada nai nia 'e rodo na.

Mulu kai kwaimani fua mulu kwailiu

³¹ Kada sa Jiudas nia leka na, sa Jesus ka fata 'uri, “Kada fuana fa'initolaku, na Wele nia Wane, nia dao na. Ma God kai ngalia fa'initolae sulia ru ne fuli fuaku ki. ³² Ma dia fa'initolana God kai fatai ani nau, 'urinai God na ne kai tala fatainia 'ali'ali na fa'initolaku ani nia talana. ³³ Wele nau ki 'ae, nao nau si to tau go fai kamulu. Mulu kai nani 'uri nau, boroi ma nau ku saea na fua mulu na ru

be nau ku saea na fuana wane fanaonao ana Jiu ki be 'uri, "Afitai mulu kai leka ana kula ne nau ku leka ana." ³⁴ Ma na taki falu nau ku kwatea fua mulu ne 'uri: Mulu kai kwaimani amulu kwailiu, dia laugo ne nau ku kwaimani fua mulu. ³⁵ Ma dia mulu kai to ana na kwaimanie fua mulu kwailiu, na wane ki tafau kera kai saitamana ne kamulu na fafurongo nau ki."

Sa Pita kai tofea sa Jesus

(Matiu 26:31-35; Mak 14:27-31; Luk 22:31-34)

³⁶ Sui sa Simon Pita ka ledia sa Jesus ka 'uri, "'Aofia 'ae, 'i fai ne 'oe kai leka 'uria?"

Sa Jesus olisia ka 'uri, "Kula ne nau kai leka 'uria, nao mulu si saitamana lekalae fai nau 'uria. Boro ma ta maedangi, mulu kai leka mai buriku."

³⁷ Sui sa Pita ka ledi lau ka 'uri, "'Aofia 'ae, te ne kai kwate ma ka 'afitai fua malu fuana lekalae fai 'oe ana kada ne? Sulia nau ku sasi akau na fuana maelae 'usi 'oe."

³⁸ Sa Jesus olisia ka fata 'uri fuana, "'Uri ma 'oe sasi akau mamana fuana maelae 'usi nau? Ru mamana nau ku saea fuamu. 'I naona na karai ka angi, 'oe tofe olu ru 'oe ulafusi nau."

14

Sa Jesus na taale 'uria lekalae siana God na Maa

¹ Sa Jesus ka fata 'uri fuana fafurongo nia ki, "Nao mulu si manata 'abero ma na manatalamulu si 'asia. Mulu famamana God, ma mulu ka famamana nau laugo. ² Sulia kula 'oro ni tolai ki nia laona lume Maa nau. Aia, ma nau ku leka fua ne nau sasi akau ana kula fua mulu. 'Afitai nau ku saea na ru ne fua mulu, dia nao nia si mamana. ³ Ma kada ne nau ku leka, ma ku sasi akau ana kula fua mulu, nau kai oli mai ma nau ku talai kamulu fuaku talaku, fuana kula ne nau kai to ana, mulu kai to laugo ana. ⁴ Ma kamulu saitamana go 'amulu na taale ne leka 'uria na kula ne nau kai leka 'uria."

⁵ Ma sa Tomas ka fata 'uri, “Aofia 'ae, kalu ulafusia na kula ne 'oe leka 'uria. 'Uri ma kalu kai saitamana 'uta ana na taale nai?”

⁶ Ma sa Jesus olisia ka 'uri, “Nau na ne na taale fuana fatailana ru mamana sulia God, ma ka kwatea na maurie fuana wane ki. Nao ta wane si leka siana God na Maa dia nia nao si leka suli nau. ⁷ Ma dia mulu saitamana mamana na aku, tama mulu saitamana laugo Maa nau. Safali ana kada ne ka oli 'alaa, kamulu saitamana na Maa nau, ma mulu ka ada to'ona na.”

⁸ Ma sa Filip ka fata 'uri, “Aofia 'ae, kalu doria 'oe fatainia basi na Maa fua malu.”

⁹ Ma sa Jesus ka olisia ka 'uri, “Filip 'ae, nau ku to fai kamulu ka tau na, ma 'oe si saitamaku 'ua ne? Ma sa ti boroi 'ana ne nia ada to'oku, nia ada to'ona laugo na Maa. Ma 'uta ne 'oe saea fua nau ku fatainia na Maa fua mulu? ¹⁰ 'Uri ma nao 'oe si famamana go ne nau ku to ani na Maa, ma na Maa ka to ani nau laugo? Fata ne nau ku saea fua mulu ki, nao lau na fatae nau ki talaku. Na Maa ne nia to aku nia ne sasia na raoe nia ki ani nau. ¹¹ Mulu famamana ru ne, nau to fainia na Maa, ma na Maa ka to fai nau. Dia nao, mulu ka famamana sulia na raoe ne nau ku sasia ki. ¹² Ru mamana nau ku saea fua mulu, dia sa ti boroi 'ana ne famamana nau, nia kai sasia laugo na raoe ne nau ku sasia ki. Ma nia kai sasia lau na raoe baita ki, sulia ne nau ku leka siana na Maa. ¹³ Ma ta te boroi 'ana ne mulu kai gania ana na Maa, sulia mulu na fafurongo nau ki, nau kai sasia, fua ne ana kada wane ki kera ada to'ona, kera ka ada saitamana na Maa ne talingai ka tasa. ¹⁴ Ta te boroi 'ana ne mulu kai gani nia 'uria sulia mulu wane nau ki, nau kai sasia fua mulu.”

Kwaimanilae ma rolae sulia sa Jesus

¹⁵ Sa Jesus ka fata lau 'uri, “Dia mulu kwaimani aku, mulu ka rosulia na taki nau ki. ¹⁶ Nau kai gania na Maa, ma nia kai kwatea mai na Wane ni Kwai'adomi fua mulu, ma nia kai to tari fai kamulu. ¹⁷ Nia na Anoeru Abu ne

fatainia na mamanae sulia God. Ma na wane ne kera nao si famamana ki, kera nao si kwalo nia go, sulia kera nao si ada to'ona, ma kera nao si saitamana nia go. Boroï ma mulu saitamana nia na, sulia nia to fai kamulu, ma nia kai to laona maurilamulu.

¹⁸ “Kada nau kai leka, 'afitai nau ku fasi kamulu dia na wele inomae ki. Nau kai oli laugo mai siamulu. ¹⁹ Ana kada tu'u go, na wane ne kera nao si famamana, nao kera si ada to'oku lau. Boroï ma kamulu ne, mulu kai ada to'oku laugo amulu. Ma sulia nau ku mauri, mulu kai mauri laugo. ²⁰ Ma ana kada ne nau kai mauri lau, mulu kai saitamana ne nau ku 'ado ana na Maa nau, ma kamulu kai 'ado fai nau, ma nau ku 'ado fai kamulu.

²¹ “Ma sa ti boroï 'ana ne rosulia na taki nau ki, nia ne na wane ne nia kwaimani aku Ma sa ti boroï 'ana ne kwaimani aku, Maa nau kai kwaimani laugo ana, ma nau boroï nau ku kwaimani laugo ana, ma nau ku fatai nau talaku fuana.”

²² Sa Jiudas (nao lau sa Iskariot) ka ledia ka 'uri, “'Aofia 'ae, 'uta ne kalu go ne saitamana kai ada to'omu, ma na wane ne kera nao si famamana kera nao si ada to'omu?”

²³ Sa Jesus olisia ka 'uri, “Dia ta wane ne kwaimani aku, nia ka rosulia na famanatalae nau ki. Ma na Maa nau kai kwaimani ana, ma na Maa nau, karo ka leka mai siana, ma ka to fainia. ²⁴ Ma sa ti boroï 'ana ne nao si kwaimani aku, nia si rosulia na famanatae nau ki. Ma na famanatalae nau ki ne mulu rongoa, nao lau na ru nau ki talaku. Sulia nia safali mai fasia na Maa, ne nia odu nau mai.

²⁵ “Nau ku saea na ru ne ki fua mulu ana kada nau ku to 'ua fai kamulu. ²⁶ Na Maa nau kai kwatea mai na Anoeru Abu ana sataku, fua ne nia ka 'adomi kamulu. Nia kai famanata kamulu ana na ru ki tafau, ma ka famanata oli amulu ana na ru ki tafau ne nau ku farongo kamulu na ana 'i nao.

²⁷ “Nau ku fasia na aroaroe nau fua mulu. Na aroaroe nau ne nau ku kwatea fua mulu, nao nia si dia na aroaroe laona molagali. Nia ne, nao mulu si manata 'abero, ma

nao mulu si mau. ²⁸ Mulu rongoa tafau na fatalaku be 'uri, 'Nau kai leka, ma nau kai oli laugo mai siamulu.' Dia mulu kwaimani aku, mulu kai eele sulia nau ku leka siana Maa, sulia nia talingai 'asiana liufi nau. ²⁹ Nau ku saea na ru ne ki, sui nia ka fi dao mai, fua ne ana kada nia dao mai, mulu ka fi famamana. ³⁰ Nao nau si fata tau lau fai kamulu, sulia sa Saetan na wane gwaungai ana molagali ne, nia karangi dao na mai. Boroi ma nia nao si gwaungai fafi nau. ³¹ Ma nau talaku, nau ku sasia ru ki tafau sulia te ne Maa nau nia saea fuaku fuana sasilana, fua wane ana molagali ne, kera ka saitamana ne nau ku kwaimani ana Maa nau.

“Aia, kulu tatae, kulu ka leka na fasia kula ne.”

15

Sa Jesus nia dia na 'inita grep mamana

¹ Sa Jesus ka fata 'uri lau fuana fafurongo nia ki, “Nau na ne 'inita grep mamana, ma na Maa nau ne wane rao ana na oole. ² Ma nia saitamana ka tofua na sara 'ai ki fasi nau ne kera nao si fungu, ma ka lufusia na sara 'ai ki ne kera fungu, fua ne kera ka fungu lea. ³ Ma kamulu falu tafau na ana na famanatalae nau ki fua mulu. ⁴ Mulu kai 'ado fai nau, fua nau ku 'ado fai kamulu. Na sara 'ai nia 'afitai ka fungu 'ana talana, dia nao nia si 'ado ana na 'inita grep. Ma nia 'urinai laugo fua mulu, nia 'afitai mulu kai sasia na ru lea ki, dia nao mulu si 'ado aku.

⁵ “Nau na ne 'inita grep, ma kamulu na ne sara 'ai ki. Ma dia sa ti ne ka 'ado aku, nau ku 'ado ani nia, nia saitamana ka fungu ana fue grep 'oro ki. Ma dia nao mulu si 'ado aku, nia 'afitai mulu kai sasia ta ru lea. ⁶ Ma dia sa ti ne nao si 'ado aku, nia dia ta sara 'ai ne kera 'ui 'ania ma ka mae. Ma na sara 'ai 'urinai ki, kera ngalida, ma kera ka 'ui 'anida laona ere fua ka sungida. ⁷ Ma dia mulu kai to 'ado aku, ma na fatalaku ka to ngado amulu, mulu kai gania ta ru boroi 'ana ne mulu doria, nau kai kwatea fua mulu. ⁸ Ma na raoe lea 'oro ne mulu sasia, nia ka fatainia na 'initoe

na Maa nau. Ma nia 'urinai ka fatainia laugo ne kamulu na fafurongo nau ki. ⁹ Nau ku kwaimani amulu dia laugo Maa nau ne kwaimani aku. Nia ne, mulu kai 'ado laona kwaimanie nau. ¹⁰ Ma dia mulu ka rosulia na taki nau ki, mulu kai 'ado laona kwaimanie nau, dia laugo ne nau ku rosulia na taki Maa nau ki, ma nau ku 'ado laugo laona kwaimanie nia. ¹¹ Nau ku saea ne mulu rosulia taki nau ki, ma mulu ka 'ado laona kwaimanie nau fua ne mulu kai to ana eele baita, dia laugo na eele nau, ma na eele kamulu ka nao si sui. ¹² Ma na taki nau fua mulu, nia 'uri: Mulu kai kwaimani amulu kwailiu, dia laugo ne nau ku kwaimani amulu. ¹³ Nao ta kwaimanie si liufia na kwaimanie ne wane ka kwatea na maurilana fuana kwaimani nia ki, fua ne ka famaurida. ¹⁴ Ma kamulu ne wane kwaimani nau ki, dia mulu sasia na ru ne nau ku saea fua mulu. ¹⁵ Ma nao nau si sae kamulu lau ana na wane rao ki, sulia na wane rao nao si saitamana ru ne na wane gwaungai nia sasia. Nau ku sae kamulu ana na wane kwaimani nau ki lalau, sulia nau ku farongo kamulu na ana ru ki tafau ne nau ku rongoa mai fasia na Maa nau. ¹⁶ Ma nao mulu si fili nau, nau lalau ne fili kamulu, fua ne mulu kai sasia na ru lea 'oro ki, dia na 'ai ne nia fungu ana fueru lea ki ne to firi. Ma na Maa kai kwatea ta te boroi 'ana ne mulu kai gani 'uria, sulia kamulu na fafurongo nau ki. ¹⁷ Ma na taki nau fua mulu ka 'uri: Mulu kai kwaimani amulu kwailiu.

Wane ana molagali kai subutai kamulu

¹⁸ “Dia na wane laona molagali ne kera subutai kamulu, mulu manata to'ona ne kera eta subutai nau laugo 'i nao. ¹⁹ Dia mulu to mala wane laona molagali ne, kera ka kwaimani amulu, sulia mulu dia kera laugo. Boroi ma nau ku fili kamulu tafau na, fua ne mulu ka 'e'ete fasia wane ta'a ki laona molagali. Nao mulu si to lau dia kera, ma nia ne sasia kera nao si dori kamulu. ²⁰ Mulu ka manata to'ona te ki be nau ku saea ka suina fua mulu, ‘Na wane rao nia nao si 'initoa ka liufia wane baita nia.’ Ma sulia ne kera

famalagaigai nau, kera kai famalagaigai kamulu laugo. Ma tani wane kera rosulia na fatalaku, ma 'urinai tani wane kai ro laugo sulia fatalamulu. ²¹ Ma kera kai famalagaigai kamulu, sulia ne kamulu na wane nau ki. Kera ka sasi 'urinai laugo sulia kera nao si saitamana God ne nia odu nau mai. ²² Ma dia nao nau si leka mai laona molagali, ma nao nau si farongo kera 'urinai, kera nao si 'eke go fafia ta'alaie kera ki. Ma ana kada ne, nia 'afitai fua kera ka saea ne kera nao si garo sulia nau ku saea ka suina fuada. ²³ Ma sa ti ne subutai nau, nia subutai laugo ana Maa nau. ²⁴ Ma nau ku fulia na ru ne nao ta wane si fulia 'i nao. Kera ada to'ona ne nau ku fulia na ru ne ki, nia ne kera ka 'eke fafia ta'alaie kera ki, ma kera ka subutai nau ma fainia Maa nau laugo. ²⁵ Ru ne nia dao mai, fua Kekedee ana Taki kera ki ka mamana ana fatae be nia 'uri, 'Kera subutai 'o'oni ga 'ada aku.'

²⁶ "Na Anoeru Abu kai leka mai ma ka 'adomi kamulu. Ma nia kai fatainia ru mamana ki sulia God. Nau kai kwatea mai siamulu fasia na Maa nau. Ana kada nia leka mai, nia ka fata famamana suli nau fua mulu. ²⁷ Ma kamulu laugo mulu kai fata famamana suli nau, sulia kulu 'ado safali na mai ana kada nau ku safalia raeo nau."

16

¹ Sa Jesus ka fata lau 'uri, "Nau ku saea na ru ne ki fua mulu, fua famamanalae kamulu kai ngasi. ² Kera kai susi kamulu fasia rulae laona beu fuana folae kera ki. Ma nia kai dao ana kada ne, dia ta wane ka saungi kamulu, nia kwaisae nia sasia na ru ne God nia doria. ³ Na wane ne ki, kera kai sasia ru nai ki amulu, sulia nao kera si saitamana na Maa nau, ma nao kera si saitamaku laugo. ⁴ Boro ma nau ku saea na 'aku ru ne ki fua mulu, fua ne ana kada kera safali fua sasilana ru ne ki amulu, mulu kai manata to'ona na fatae be nau ku saea na fua mulu ki."

Na ru ne Anoeru Abu nia fulia

Sa Jesus ka fata lau 'uri, “Nau nao kusi saea na ru ne ki fua mulu mai 'i nao, sulia nau ku to 'ua fai kamulu. ⁵ Boro ma ana kada ne, nau ku karangi oli na siana God ne nia odu nau mai. Ka 'urinai boro ma 'ana, nao ta wane amulu si ledi nau 'ua 'uria 'i fai ne nau kai leka 'uria. ⁶ Ana kada ne, na liomulu 'e kwaimanatai 'asiana, sulia nau ku saea ru ne ki fua mulu. ⁷ Boro ma nau ku saea ru mamana fua mulu, nia lea 'asiana fua mulu ne nau kai leka fasi kamulu 'urinai. Sulia dia nao nau si leka, na Anoeru Abu ne kai leka mai fuana 'adomilamulu, nia nao si leka go mai siamulu. Boro ma kada nau leka, nau kai odu mai siamulu. ⁸ Ma kada nia dao mai, nia kai fatai fola ana fua wane laona molagali, ne kera too ana manatae wane garo sulia ti ne kwatea abulo ta'ala, ma sulia ti ne nia 'o'oloe maana God, ma sulia ti ne God kai ketoa. ⁹ Kera to ana manatae wane garo sulia ti ne kwatea abulo ta'ala, sulia kera nao si nonimabe fua famamanae aku. ¹⁰ Ma kera too ana manatae wane garo sulia ti ne nia 'o'olo maana God, sulia nau kai leka siana na Maa ne, ma nao mulu si ada to'oku lau. ¹¹ Ma kera too ana manatae wane garo sulia ti ne God kai ketoa, sulia God nia ketoa sa Saetan suina, wane ta'a ne nia gwaungai ana na molagali ne.

¹² “Nau ku too ana na ru 'oro 'asiana ki fuana saelana fua mulu, boro ma nao kamulu si bobola fua rongolada tafau na 'i kada nai. ¹³ Boro ma ana kada ne na Anoeru Abu kai dao mai, nia kai famanata kamulu ana na mamanae, ma nia kai fatainia na ru ki tafau fua mulu. Ma nia nao si fata ana talana, boro ma nia kai fata sulia na ru ne nia rongoa ki fasia God. Ma nia kai fata sulia ru ne kai dao mai ki. ¹⁴ Nia kai fa'inito nau, sulia nia kai ngalia na fatae nau ki, ma ka farongo kamulu ana. ¹⁵ Ma na ru Maa nau ki tafau ne, na ru nau ki laugo. Nia be nau ku saea ne na Anoeru Abu kai ngalia mai na fatae nau ki ma ka farongo kamulu ana.”

Kwaimanataie kai rokisi ana elelae

¹⁶ Sa Jesus ka fata lau 'uri, “Ana kada tu'u, nao mulu si ada to'oku. Sui ana ka kada tu'u laugo, mulu kai ada to'oku lau.”

¹⁷ Ma tani wane ana na fafurongo nia ki kera ledi kera kwailiu, kera ka 'uri, “Te ne manatalae ana fatae ne nia saea, ‘Ana kada tu'u nao mulu si ada to'oku, ma ana ka kada tu'u laugo, mulu kai ada to'oku lau?’ Ma nia ka saea lau, ‘Nao mulu si ada to'oku sulia nau kai leka siana na Maa.’” ¹⁸ Ma na fafurongo nia ki kera ka ledi kera kwailiu lau 'uria, “Te ne manatalae ana fatae ne, ‘Ana kada tu'u?’ Kulu ulafusia te ne nia fata sulia.”

¹⁹ Sui sa Jesus ka saitamana ne kera doria kai ledia, ma nia ka fata 'uri fuada, “Mulu manata sulia ru be nau ku saea, ‘Ana kada tu'u, nao mulu si ada to'oku. Ma ana ka kada tu'u laugo, mulu kai ada to'oku nau.’ 'Uri ma na ru nai ne mulu ledi kamulu talamulu 'uria? ²⁰ Ru mamana nau ku saea fua mulu. Ana kada nai, mulu kai angi ma mulu kai omaee. Boro ma wane ta'a ana molagali ki, kera kai eele 'ada. Mulu kai kwaimanatai, sui 'i burina na liodilae kamulu kai sui, mulu kai eele lau. ²¹ Kamulu saitamana kada ne na keni nia karangi fafuta, nia 'e kwaimanatai, sulia nia dao na ana kada ana nonifie. Boro ma kada nia fafuta na wele ka sui, nia ka manata buro na ana nonifie be, sulia nia eele na 'ana sulia na wele nia 'e futa na. ²² Kamulu 'urinai laugo. Ana kada ne go ne mulu kwaimanatai. Boro ma nau kai ada to'omulu lau, ma laona maurilamulu mulu kai eele 'asiana. Ma na eelelae ne nao ta wane si bobola ne kai laua na fasi kamulu. ²³ Ana kada nai, nao mulu si gani nau na 'uria ta ru lau. Ru mamana nau ku saea fua mulu, dia ta ru boro 'ana ne mulu kai gania siana na Maa sulia kamulu na fafurongo nau ki, nia kai kwatea fua mulu. ²⁴ Safali 'ua mai leka ka dao 'i ta'ena, nao mulu si gania go ta ru ana Maa nau ana sataku. Mulu kai gania Maa nau, nia kai kwatea fua mulu, fua ne mulu kai eele.”

Sa Jesus nia liufia na nikilalae ana molagali

²⁵ Sa Jesus ka fata lau 'uri, “Nau ku saea ru ne ki fua mulu ana tarifulae ki. Boroï ma kada kai dao mai ne nao nau si fata lau ana tarifulae ki, boroï ma nau ku fata fola ga 'aku sulia Maa fua mulu. ²⁶ Ana kada nai, mulu kai tala gania na God ana sataku. Ma nau ku saea fua mulu ne nao nau si gani na 'uria ta ru fua mulu. ²⁷ Nia kai 'urinai na sulia na Maa 'ana talana ne nia kwaimani amulu, sulia kamulu kwaimani aku, ma mulu famamana ne nia ne odu nau mai. ²⁸ 'I nao, nau ku leka mai fasia na Maa 'uria laona molagali ne. Ma ana kada ne, nau ku leka na fasia na molagali, ma nau ku oli lau siana na Maa nau.”

²⁹ 'Urinai fafurongo nia ki kera ka fata 'uri fuana, “Ana kada ne 'oe fi fata madakwa na fua malu, sulia nao 'oe si fata na ana tarifulae ki. ³⁰ Kada ne, kalu fi saitamana ne 'oe saitamana ru ki tafau, dia ta wane nao si ledi 'oe boroï, 'oe saitamana te ne nia 'i laona manatana. Ma nia ne kwatea ma kalu ka famamana ne God nia odu 'oe mai.”

³¹ Ma sa Jesus ka fata 'uri fuada, “Uri ma kamulu famamana na nai? ³² Na kada nia dao na ne mulu kai takalo tafau fasi nau. Ma mulu kai tafi 'uria fere kamulu ki, sulia ru ne kera kai sasia aku. Boroï ma nao nau si to taifili nau, sulia na Maa ne nia to fai nau. ³³ Nau ku saea na ru ne ki fua mulu, fua ne mulu kai too ana aroaroe laona maurilamulu, sulia ne kamulu 'ado fai nau. Sui boroï 'ana mulu ka to laona molagali ma kera kai famalagaigai kamulu, nao mulu si mau, sulia nau ku liufia na nikilalae na molagali ne ka suina.”

17

Sa Jesus nia foa

¹ Kada sa Jesus nia fata 'urinai ka sui, nia ka ada 'alaa 'i langi, ma ka fata 'uri, “Maasi 'ae, nia dao na ana kada fua ne 'oko fa'inito nau, fua nau ku fa'inito 'oe. ² Sulia 'oe kwatea na nikilalae fuaku fafia na wane ki tafau, fua nau ku 'adomia wane ne 'oe kwateda fuaku ki fua kera kai mauri firi. ³ Aia, ma na maurie firi ne nia 'uri: Dia wane ki

kera saitamamu ne te God mamana, ma kera ka saitamaku, sa Jesus Christ, ne 'oe odu nau mai. ⁴ Nau ku fatainia na 'initoe 'oe laona molagali, sulia nau ku fasuia na raoe be 'oe odu nau mai fuana sasilana. ⁵ Maasi 'ae, kada ne, 'oe fa'initoa nau lau ana 'initoe ne nau ku to mai ana fai 'oe, 'i naona mai saungailana na molagali.

⁶ “Nau ku famanata suli 'oe fuana wane ki ne 'oe kwateda mai fuaku laona molagali ne. Kera ne wane 'oe ki, ma 'oko kwateda na mai fuaku. Kera ro na sulia na fatalamu. ⁷ Ma kada ne, kera saitamana ru ki tafau ne 'oe kwatea fuaku, nia leka tafau mai fasi 'oe. ⁸ Nau ku saea na fuada fatae ki ne 'oe kwatea fuaku, ma kera ka famamana na. Ma kera ka saitamana mamana na ana ne nau ku leka mai fasi 'oe, ma kera ka famamana ne 'oe ne odu nau mai.

⁹ “Ma nau ku foa fuada. Nao nau si foa lau fuana wane ne nao lau wane 'oe ki, boroi ma nau ku foa lalau 'aku fuana wane ne 'oe kwateda mai fuaku, sulia kera na wane 'oe ki. ¹⁰ Na wane nau ki tafau ne, kera na wane 'oe ki lau go. Ma wane 'oe ki tafau, kera na wane nau ki lau go. Ma kera kai fatainia na 'initoe nau ana tolada. ¹¹ Nau si to tau na laona molagali, nau kai leka na kau siamu. Boroi ma kera go ne kera ka to 'ua laona molagali. Maasi Abu 'ae, susulida ana nikilalae be 'oe kwatea fuaku, fua ne kera ka alua na te ru, dia ne koro te ru laugo. ¹² Ma kada be nau ku to faida, nau ku susulida ana na nikilalae be 'oe kwatea fuaku. Nau ku gonida, ma nao ta wane ada si funu, taifilia go na wane ta'a be na Kekedee Abu saea nia kai funu. ¹³ Nau kai leka kau siamu, ma nau ku saea ru ne ki ana kada nau ku to 'ua laona molagali, fua ne kera ka eele dia na eelelae nau. ¹⁴ Ma nau ku farongoda suina ana fatae be 'oe saea fuaku ki. Wane ne ki laona molagali, kera subutainia wane nau ki, sulia kera nao lau wane fasia molagali ne, dia laugo ne nau nao lau wane fasia molagali ne. ¹⁵ Nao nau si gani 'oe fua 'oko lafuda fasia laona molagali, boroi ma nau ku gani 'oe fua 'oko susulida fua sa Saetan nao si falilada. ¹⁶ Kera nao lau wane laona molagali, dia laugo ne

nau nao lau wane laona molagali. ¹⁷ 'Oe faabuda fuamu ana na mamanae. Na fatalamu na ne mamanae. ¹⁸ Nau ku odu kera fua famanatalana wane ki, dia laugo ne 'oe odu nau mai 'uria laona molagali. ¹⁹ Ma fuana lealada, nau ku faabu nau talaku fuamu, fua ne kera laugo kera ka faabu mamana ada talada fuamu.

²⁰ “Nau si foa go fuada taifilida. Boroï ma nau ku foa laugo fuana wane ne kera kai famamana nau sulia na farongoe kera. ²¹ Ma nau ku foa fua ne kera ka alua te ru go. Maasi 'ae, kera ka 'ado fai koro, dia laugo ne 'oe 'ado aku, ma nau ku 'ado amu. Kera ka alua na te ru, fuana wane laona molagali ki kera ka famamana ne 'oe odu nau mai. ²² Nau ku kwatea fuada na 'initoe be 'oe kwatea laugo fuaku, fua ne kera ka alua te ru, dia laugo ne koro te ru go. ²³ Fadalana ru ne nia 'uri: Nau ku 'ado ana kera, ma 'oe 'ado aku, fua ne kera ka te ru tafau, ma fuana wane ki laona molagali kera ka saitamana ne 'oe odu nau mai, ma 'oe kwaimani ada, dia laugo ne 'oe kwaimani aku.

²⁴ “Maasi 'ae, nau ku doria wane ne 'oe kwateda fuaku ki, kera ka to fai nau ana kula ne nau ku to ana, fua ne kera ka ada to'ona na 'initoe nau ne 'oe kwatea fuaku. 'Oe kwatea 'initoe ne fuaku, sulia ne 'oe kwaimani aku 'i naona na saungailana na molagali. ²⁵ Maasi 'ae, 'oe wane ana 'o'oloe. Na wane ta'a ki laona molagali ne kera nao si saitamamu, boroï ma nau ku saitamamu ga 'aku, ma wane fafurongo nau ki, kera saitamana ne 'oe odu nau mai. ²⁶ Nau ku farongo kera na ani 'oe. Ma nau ku inau ga 'aku ana, fua ne kwaimanie 'oe fuaku ka to laugo laona maurilada, ma nau boroï, nau ku to tari laugo faida laona maurilada.”

18

Kera daua sa Jesus

(Matiu 26:47-56; Mak 14:43-50; Luk 22:47-53)

¹ Burina sa Jesus nia foa ka suina, nia fainia fafurongo nia ki, kera ka leka kau, ma kera ka tofolo ana ododoe kera saea ana Kidron. Ma kera leka kau 'uria kula ne na oole 'ai ki nia ana. ² Ma sa Jiudas, na wane ne kai 'olomaelana sa Jesus fuana malimae nia ki, nia saitamana na ana kula nai. Sulia kada 'oro sa Jesus fainia na fafurongo nia ki, kera 'idufa leka senai. ³ Nia ne sa Jiudas ka talaia kau wane ni omee ki fasia Rom fainia wane ne kera folo kalia na Beu Abu God. Na fataabu baita ki, ma Farasi ki ne, kera oduda kau. Aia, wane ne leka mai ki, kera dau ana kwesu ki, ma raunge fuana firulae ki. ⁴ Ma sulia sa Jesus nia saitamana ka suina ru ne kai dao to'ona ki, nia ka fali kau 'usida, ma ka ledida ka 'uri, “Ti ne mulu nani 'uria?”

⁵ Kera olisia kera ka 'uri, “Kalu nani 'uria sa Jesus, na wane be fasia 'i Nasaret.”

Ma sa Jesus ka fata 'uri, “Nau na ne.”

Aia, ma sa Jiudas na wane be nia talaida kau siana sa Jesus, nia uu laugo senai faida. ⁶ Ana kada sa Jesus nia fata 'uri, “Nau na ne”, na wane nai ki kera dudu faburi, ma kera ka 'asida 'i ano. ⁷ Sui sa Jesus ka ledi kera lau ka 'uri, “Ti ne mulu nani 'uria?”

Ma kera ka 'uri lau, “Kalu nani 'uria sa Jesus, na wane be fasia 'i Nasaret.”

⁸ Sa Jesus ka fata 'uri fuada, “Nau ku saea ka suina fua mulu, 'Nau na ne.' Sulia nau na ne mulu nani 'uri nau mai, 'urinai mulu alamatainia wane ne ki kera leka 'ada.” ⁹ Sa Jesus saea ru nai fua ka famamana te ne nia saea ka suina mai suli kera, be nia fata 'uri, “Maasi 'ae, nao ta wane ana wane nau ki ne 'oe kwateda fuaku kera ka funu.”

¹⁰ Ma sa Simon Pita to ana te naife ni sawanee, nia lafua, ma ka kwae ana, ma ka kwae musia bali alinga 'o'olo ana te wane rao na 'inita fataabu. Na wane rao nai satana sa Malakas. ¹¹ Ma sa Jesus ka fata 'uri fua sa Pita, “'Oe alua 'amu na naife nena fulina! 'Uri ma 'oe fia ne nao nau si ru laona kada ana nonifilae ne Maa nau kwatea fuaku?”

Kera talaia sa Jesus siana sa Anas

¹² Sui na wane folo ki, ma wane ni omee ki, fainia wane fanaonao kera, kera daua sa Jesus, ma kera ka kani fafia ro 'abana ki. ¹³ Ma kera ka eta talaia kau sa Jesus siana sa Anas, sulia nia ne fungo sa Kaeafas, na 'inita fataabu ana fangali nai. ¹⁴ Ma sa Kaeafas be saea fuana wane fanaonao kera Jiu ki 'uri, “Nia lea go fuana te wane kai mae, fua ne kera nao si saungia wane ki tafau.”

Sa Pita tofea sa Jesus

(Matiu 26:69-70; Mak 14:66-68; Luk 22:55-57)

¹⁵ Sa Simon Pita fainia te fafurongo lau, kera leka sulia sa Jesus. Ma na ruana fafurongo, na 'inita fataabu nai saitamana lea ana. Ma na ruana fafurongo nia ka leka burina sa Jesus, leka ka to mai laona labate ana lume na 'inita fataabu. ¹⁶ Sa Pita nia uu ga 'ana mai 'i maa. Sui na ruana fafurongo nia ka ru kau 'i maa, ma ka fata fuana keni ne nia folo 'afia na mae, fua ni ka talaia mai sa Pita laona. ¹⁷ Ana kada sa Pita nia ru mai, na keni nai ka fata 'uri fuana, “Alamia 'oe ta wane laugo ana fafurongo na wane ne kera ngalia mai 'oto ne!”

Sa Pita olisia ka fata 'uri, “Nau nao!”

¹⁸ Sulia kada nai kada ana uni gwarie, ne wane rao ki fainia na wane folo ki, kera ka okua na ere neneo, ma kera ka uu 'ada kalia, ma sa Pita ka uu laugo faida senai, ma ka sara laugo 'ana.

Na 'inita fataabu ka ledia sa Jesus

(Matiu 26:59-66; Mak 14:55-64; Luk 22:66-71)

¹⁹ Na 'inita fataabu ka ledia sa Jesus ka 'uri, “Tifaida ne na fafurongo 'oe ki? Ma na te ki ne 'oe famanata kera ana?”

²⁰ Ma sa Jesus ka olisia ka 'uri, “Nau ku fata sulia ru ki tafau fuana wane ki ne kera ka rongoa tafau. Nao nau si safungainia go ta ru, kada nau ku famanata wane ki. Nau

ku sasia ru nai ana maedangi ki tafau laona beu fuana folae ki, ma 'i laona Beu Abu God fua ne kada wane ki kera oku mai, kera ka rongoa. Ma nao nau si fata agwa go ana ta ru. ²¹ 'Uta ne 'oe ledi nau 'urinai? 'Oe ledia lalau 'amu wane ne kera rongoa ru ne nau ku saea fuada ki. Kera ne saitamana ru ne nau ku saea fuada ki.”

²² Kada sa Jesus fata go 'urinai, te wane ana wane folo ki leka mai, ma ka fidalia, ma ka fata 'uri, “'Uta ne 'oe fata 'urinai fuana 'inita fataabu?”

²³ Sa Jesus olisia ka 'uri, “Dia nau ku saea ta ru ne nia garo, 'oe saea na ru ne nau ku garo ana. Ma dia nao nau si saea go ta ru garo, 'uta ne 'oe fidali nau?”

²⁴ Burina ru nai sa Anas ka kwatea na kau sa Jesus siana sa Kaeafas, na 'inita fataabu. Ma 'abana ki kera kani 'ua fafida.

Sa Pita tofea lau sa Jesus

(Matiu 26:71-75; Mak 14:69-72; Luk 22:58-62)

²⁵ Ma kada sa Pita nia uu, ma ka sara 'ana, na wane ne kera uu senai fainia, kera fata 'uri fuana, “'Oe ta wane ana fafurongo na wane ne kera ketoa ne?”

Ma sa Pita nia tofe, ma ka fata 'uri, “Nao 'asiana, nau nao!”

²⁶ Ma te wane ana wane rao 'inita fataabu nia to laugo senai. Na wane nai nia na wanefuta na wane rao be sa Pita nia kwae musia na alingana, ma nia ka fata 'uri, “Kada be kera daua sa Jesus laona oole be, nau kwaisae nau ada to'omu laugo fainia?”

²⁷ Ma sa Pita ka fata 'uri, “Nao! Nao lau nau be.” Ana kada nai go na karai ka angi na.

Kera talaia kau sa Jesus

siana sa Paelat

(Matiu 27:1-2, 11-14; Mak 15:1-5; Luk 23:1-5)

²⁸ Ma ana makalokalo 'i 'ofodangi, kera ka talaia sa Jesus fasia lume sa Kaeafas, 'uria lume baita sa Paelat, na wane gwaungai ana kula nai. Kada nai, fanaonao Jiu ki kera uu

ga 'ada kau 'i maa, sulia dia kera ru laona lume wane ne nia nao lau na wane Jiu, kera fia ne kera kai sua naona God. Ana kada nai, kera doria kera ka to falu makwalia 'anilana na Fafanga ana Daofa Liue. ²⁹ Ma sa Paelat ka ru kau siada 'i maa, ma ka ledi 'uri, “Ru 'uta ne mulu fai fafia ana wane ne fuana ketolana?”

³⁰ Kera olisia kera ka fata 'uri, “Wane ne nia sasia na ru ta'a ki ne kalu ka talaia mai siamu. Dia nao, nia 'afitai kalu ka talaia mai siamu.”

³¹ Sa Paelat ka fata 'uri fuada, “Dia ni 'urinai, mulu talaia kau, mulu ka ketoa sulia te ne taki kamulu ki saea.”

Kera ka fata 'uri, “Na taki kamulu ki 'i Rom ne kalu to farana, nia luia nao kalu si saungia ta wane.” ³² Nia 'urinai, fua ka famamana te ki be sa Jesus nia saea ka suina sulia na maelana. Sulia na wane fasia 'i Rom ki, kera saungia wane ki ana na 'airarafolo.

³³ Sa Paelat ka oli lau 'uria laona lume nia, ma ka saea mai sa Jesus siana, ma ka ledia ka 'uri, “'Uri ma 'oe ne na kingi wane Jiu ki ne?”

³⁴ Ma sa Jesus olisi ka 'uri, “'Uri ma na ledilae ne nia leka mai fasi 'oe talamu, naoma tani wane ne kera farongo 'oe suli nau?”

³⁵ Ma sa Paelat ka fata lau ka 'uri, “Nau nao lau na wane Jiu ne! Na wane 'oe ki, ma na fataabu baita ki talada ne, kera talai 'oe mai siaku. Na te ta'a ne 'oe sasia?”

³⁶ Ma sa Jesus olisia ka 'uri, “Na 'Initoe nau nao lau fasia molagali ne. Ma dia na 'Initoe nau ne ru laona molagali, na wane nau ki kera ka firu 'usi nau fasia na kwatelaku fua fanaonao Jiu ki. Na 'Initoe nau, nao lau ru laona molagali ne go.”

³⁷ Ma sa Paelat ledia ka 'uri, “'Uri ma 'oe ta kingi ne?”

Ma sa Jesus olisia ka 'uri, “'Oe ne 'oe saea nau na kingi. Nau ku futa, ma nau ku dao mai laona molagali ne fuana te ru go, fua nau fata sulia na ru mamana. Ma sa ti ne doria na ru mamana, nia rosuli nau.”

³⁸ Sui sa Paelat ka ledia lau ka 'uri, “'Uri ma na te ne mamanae?”

*Kera ketoa sa Jesus
fuana maelae*

(Matiu 27:15-31; Mak 15:6-20; Luk 23:13-25)

Ma sa Paelat ka oli lau 'i maa siana wane ki, ma ka fata 'uri fuada, “Nao nau si dao go to'ona ta ta'alaе ana wane ne. ³⁹ Boroі ma sulia na falafala kamulu, nau ka 'idufa lugea te wane fua mulu ana kada ana Fafanga ana Daofa Liue. 'Uri ma kamulu doria nau lugea na kingi Jiu ki fua mulu?”

⁴⁰ Ma kera ka akwa koko kera ka fata 'uri, “Nao! Na wane ne nao 'oe si lugea! Kalu doria 'oe lugea mai sa Barabas!” Aia, sa Barabas nia na wane beli.

19

¹ 'Urinai go sa Paelat ka kwatea na sa Jesus fuana wane ni omee ki, ma ka saea kera ka namusia. ² Ma kera ka 'erea na te 'eregwau ana 'oko ngangara, ma kera ka alua ana gwauna sa Jesus. Sui kera ka famasa ana na maku meo, dia ta kingi. ³ Sui kera ka leka mai siana, ma kera ka 'uri, “Kalu fabaita 'oe, na kingi wane Jiu ki.” Ma kera ka fidalia.

⁴ Ma sa Paelat ka ru lau kau siana wane 'oro ne kera oku ki, ka fata 'uri, “Nau kai ngalia mai na wane ne siamulu, fua mulu ka saitamana ne nao nau si dao to'ona go ta ta'alaе ani nia.” ⁵ Sui, sa Jesus ka ru mai 'i maa, ma ka sengia na 'eregwau ana 'oko ngangara, ma na maku meo. Ma sa Paelat ka fata 'uri fuada “Ada to'ona basi na wane ne!”

⁶ Ma ana kada fataabu baita ki, ma na wane ne kera folo 'usia na Beu Abu God, kera ada to'ona, kera fi akwa baita lau, ma kera ka 'uri, “'Oe saungia! Foto'ia ana 'airarafolo!”

Sa Paelat ka fata 'uri, “Dia 'urinai, kamulu ka ngalia, ma mulu kai foto'ia ana 'airarafolo. Sulia nao nau si dao to'ona go ta ta'alaе ani nia.”

⁷ Na wane ki kera ka fata 'uri fuana sa Paelat, “Kalu too ana na taki fuana wane 'uri nia ka mae, sulia nia saea ne nia na Wele God.”

⁸ Kada sa Paelat nia rongoa ru nai, nia ka mau 'asiana liufia 'i nao. ⁹ Ma nia ka oli lau 'i lume ka ledia sa Jesus ka 'uri, “Oe wane fasia 'i fai ne?”

Ma sa Jesus nao si saea go ta ru. ¹⁰ Sa Paelat ka fata lau 'uri fuana, “Uri ma nao 'oe si doria go fatalae fai nau? Nao 'oe si saitamana go ne, nau ku too ana nikilalae fuana saelana fua kera ka luge 'oe, naoma kera ka saungi 'oe ana 'airarafolo?”

¹¹ Sa Jesus olisia ka fata 'uri, “Nia mamana 'oe too ana nikilalae fua 'oko sasi 'urinai aku. Boro ma God go ne nia kwatea na nikilalae nai fuamu. Nia ne na wane ne nia kwate nau fuamu, nia sasia na ru ne ta'a 'asiana ka liufia na ru 'oe sasia.”

¹² Ana kada sa Paelat nia rongoa fatalana sa Jesus, nia ka nani 'uria ta ru fua nia ka lugea. Boro ma na Jiu ki, kera akwa baita kera ka 'uri, “Dia 'oe lugea wane ne, 'oe nao lau wane kwaimani kingi baita 'i Rom. Sulia dia ta wane saea nia ne na kingi, nia susia na kingi baita 'i Rom.”

¹³ Kada sa Paelat nia rongoa na fatae nai ki sui, nia ka talaia kau sa Jesus 'i maa, ka gouru ana kula ni kwaiketoie ne kera saea ana “Tatafe fau”, ma na fatae Jiu ne “Gabata.”

¹⁴ Ana kada nai, nia tofungana asoa na ana maedangi fua sasi akaulae ana ru ki fuana Fafanga ana Daofa Liue. Ma sa Paelat ka fata 'uri fuana wane Jiu ki, “Ada to'ona basi na kingi kamulu.”

¹⁵ Ma na wane ki kera akwa, kera ka fata 'uri, “Saungia! Saungia! Foto'ia ana 'airarafolo!”

Sa Paelat ka ledida lau ka 'uri, “Uri ma kamulu doria nau foto'ia na kingi kamulu ana 'airarafolo?”

Ana kada nai, na fataabu baita ki olisia kera ka 'uri, “Nia nao lau na kingi kalu. Te kingi ne 'i Rom go ne na gwaungai kalu!”

¹⁶ Ma sa Paelat ka kwatea sa Jesus fuana wane ni omee ki, fua ne kera ka foto'ia ana 'airarafolo.

*Kera foto'ia sa Jesus
ana 'airarafolo*

(Matiu 27:32-44; Mak 15:21-32; Luk 23:26-43)

Ma kera ka talaia na kau sa Jesus. ¹⁷ Ma nia leka ka ngalia na 'airarafolo nia talana 'uria na kula ne kera saea ana 'i Golgota ana fatae wane Jiu. (Na fadalana sataeru nai ne “Na kula ana lelete wane.”) ¹⁸ Ma senai kera ka foto'ia ana 'airarafolo. Ma na ro wane ki laugo ne kera foto'ida senai, te wane ana bali mauli ma ta wane ana bali 'o'olo, ma kera ka foto'ia sa Jesus ana 'airarafolo ne uu 'i safitadaro. ¹⁹ Ma sa Paelat ka kedeana fatae, ma kera ka alua 'i gwauna 'airarafolo sa Jesus. Na fatae nai ki nia kedeana ka 'uri, “SA JESUS FASIA 'I NASARET, NA KINGI JIU KI.” ²⁰ Kula ne kera alua na 'airarafolo ne kera foto'ia sa Jesus ana, nao si tau go fasia 'i Jerusalem. Ma wane 'oro ana Jiu ki kera idumia fatae ne. Ma na fatae ne kera kedeana laugo ana olu fatae 'e'ete ki: Fatae wane Jiu ki, fatae wane Rom ki, ma na fatae wane Grik ki laugo. ²¹ Ma na fataabu baita ki, kera ka fata 'uri fua sa Paelat, “Nao 'oe si kedeana lau na 'Kingi Jiu ki!’ Boro ma 'oe kedeana lalau 'uri, 'Nia 'ana talana ne fata 'uri, nau na kingi wane Jiu ki.’”

²² Sui sa Paelat ka olisida ka fata 'uri, “Te ne nau ku kedeana ka suina, nia ka to na 'ana 'urinai.” ²³ Ma 'i burina ne wane ni omee ki kera foto'ia sa Jesus ana 'airarafolo ka sui, kera ka ngalia na maku nia ki, ma kera ka tolingia ana na fai bali ru ki fuana fai wane nai ki. Ma na maku fafo baita nia, ne nao ta tai ladolana, kera saungainia ga 'ada ana te maku baita ne gwala. ²⁴ Ma na wane ni omee ki kera ka fata 'uri fuada kwailiu, “Nao kulu si musia falia lau na maku ne. Kulu daisi 'uria, dia sa ti ne daisi ka dao na ana, nia ne kai ngalia.” Nia 'urinai fuana ka famamana Kekedee Abu be nia 'uri, “Kera tolingia na maku nau ki fuada, ma

kera ka daisi 'uria maku fafo baita nau.” Na ru ne ki na wane ni omee ki ne kera sasia.

²⁵ Na gaa sa Jesus, ma na ai keni futa gaa sa Jesus, ma ni Mary 'afe sa Klopas, fainia ni Mary fasia 'i Magdala ne kera uu 'aena na 'airarafolo sa Jesus. ²⁶ Ma na fafurongo be sa Jesus nia kwaimani fuana, nia uu laugo 'i senai fainia gaa sa Jesus. Kada sa Jesus nia ada to'ona gaa nia fainia na fafurongo ne nia kwaimani fuana kera uu karangia, nia ka fata 'uri fuana gaa nia, “Gaa 'ae, na wele 'oe na nena.”

²⁷ Sui, nia ka fata 'uri lau fuana fafurongo nai, “Na gaa 'oe na nena.” Ma ka safali ana kada asoa nai, na fafurongo nai ka talaia na gaa sa Jesus 'uria lume nia fua nia ka ada sulia.

Maelana sa Jesus

(Matiu 27:45-56; Mak 15:33-41; Luk 23:44-49)

²⁸ 'I burina ru ne ki sui, sa Jesus saitamana ne na raoe nia ki, nia sui tafau na. Ma nia ka fata 'uri, “Nau ku maeliku” fua ka famamana fatae laona Kekedee Abu.☆

²⁹ Ma ana kula nai, kera alua te tiu ne fungu ana waeni 'afae. Ma kera ngalia te lumulumu asi, ma kera ka kutumainia laona waeni nai, sui kera ka alua maana na mae 'ai kera saea ana “hisop”, kera ka kwate 'uria maana ngiduna sa Jesus. ³⁰ Ana kada sa Jesus nia ku to'ona sui, nia ka fata 'uri, “Nia suina.” Burina nia saea fatae nai ki sui go, nia ka gwautoli na, ma ka mae na.

Kera labua kakaraona sa Jesus ana sue

³¹ Ma 'i burina ru ne ki sui, fanaonao Jiu ki kera leka mai, kera ka ledia sa Paelat fua ka alamatainia fua wane ni omee ki kera leka, ka 'oia 'aena olu wane ne kera foto'ida ana 'airarafolo ki, fua ne kera ka mae 'ali'ali. Sulia kera doria ka lafua na nonida fasia 'airarafolo ki ana fa dangi nai. Sulia fa dangi ne nia na fa dangi fua sasi akaulae Jiu ki makwalia maedangi ana Sabat. Ma kera nao si doria ne

---

☆ **19:28** Psalm 69:21; 22:15

wane mae ki ka daukukulu ana 'airarafolo ana Sabat. Sulia Sabat nai, nia na maedangi 'initoa 'asiana. ³² Ma wane ni omee ki kera leka mai, kera ka 'oia 'aena ro wane be kera foto'ida fainia sa Jesus ana 'airarafolo. ³³ Boro ma kada kera dao to'ona sa Jesus, kera ka ada to'ona nia mae suina. Nia ne, kera nao si 'oia 'aena sa Jesus. ³⁴ Sui ka 'urinai boro ma 'ana, te wane ada ne nia doria ka famamana lea ana, nia ngalia na sue, ma ka labua kakaraona sa Jesus. Ma kera ka ada to'ona 'abu fainia kafo 'e igwa mai. ³⁵ Nau ku ada to'ona ru nai, ma nau ku fata sulia, fua ne kamulu tafau mulu kai famamana laugo. Na ru ne nau ku saea nia mamana, ma nau ku saitamana na fatalaku nia mamana laugo. ³⁶ Ma ru nai ki ka 'urinai, fua ne ka famamana Kekedee Abu be fata 'uri, “Te suli boro ma 'ana nao si mo'oi go.”[☆] ³⁷ Ma ta bali Kekedee Abu laugo nia 'uri, “Na wane ki kera kai bubungia wane ne, kera labua na nonina.”[☆]

Kera alua nonina sa Jesus laona faoda gwau

(Matiu 27:57-61; Mak 15:42-47; Luk 23:50-56)

³⁸ Ma burina ru nai ki, sa Josef na wane fasia 'i Arimetea, nia leka mai ka gania sa Paelat 'uria nonina sa Jesus, kera ka ngalia. Sa Josef, nia ta wane ana fafurongo sa Jesus ki laugo, boro ma nia nao si doria wane ki ka saitamana, sulia nia mau ana fanaonao Jiu ki. 'Urinai sa Paelat ka alamataina, ma nia leka mai ka ngalia. ³⁹ Ma sa Nikodimas be nia leka siana sa Jesus laona rodo, nia leka fainia sa Josef, ma ka ngalia olu akwala kilo 'ana ru moko lea ki fuana alulana fainia nonina wane mae. Na satana ru ne “mira” fainia “alos.” ⁴⁰ Ro wane ne ki, keroa ngalia nonina sa Jesus, ma keroa ka 'afua ana 'aba maku kwao lea fainia na ru moko lea nai ki. Keroa sasia ru ne sulia falafala Jiu ki ana sasi akaulae ana wane mae ki fuana alulana laona faoda gwau. ⁴¹ Ma te oole nia to karangia kula ne kera

[☆] 19:36 Eksodas 12:46; Nambas 9:12; Psalm 34:20

[☆] 19:37 Sekaraea

saungia sa Jesus ana. Ma te faoda fuana alulana nonina wane mae ki to laugo ana kula nai. Ma na faoda nai ne ru falu ga 'ana, kera nao si alua 'ua ta wane 'i laona. ⁴² Ma sulia maedangi nai nia na maedangi fuana sasi akaulae fua Sabat, ma na faoda nai nia to karangida laugo, keroa leka ka alua nonina sa Jesus 'i laona faoda nai.

20

Sa Jesus nia tatae fasia na maea

(Matiu 28:1-8; Mak 16:1-8; Luk 24:1-12)

¹ 'I 'ofodangi ana Sande kada rorodoa 'ua, ni Mary fasia 'i Magdala ka leka 'i maana na faoda, ma ka ada to'ona na fau be kera alua bokota na maana, nia abuli ka suina. ² Ma nia ka lae 'ali'ali siana sa Simon Pita, ma na fafurongo be sa Jesus nia kwaimani ana, ma ka fata 'uri fuadaro, “Tani wane kera ngalia na nonina na 'Aofia fasia faoda be, ma kalu ka ulafusia 'i fai ne kera alua ana.”

³ Sui sa Pita ma na fafurongo be, keroa ka leka na 'uria na faoda gwau nai. ⁴ Ma keroa ka lae tafau, ma na fafurongo nai ka lae 'ali'ali ka liufia sa Pita, ma ka eta dao maana faoda. ⁵ Ma nia ka 'agwaoro, ma ka ada to'ona na maku kwao be ki tafau, ma nao nia si ru go laona. ⁶ Ma sa Simon Pita ka dao mai 'i buri, ma ka leka daofa liu na 'uria laona faoda nai. Nia ka ada to'ona na maku kwao be nia tio go ana 'i senai, ⁷ fainia na 'aba maku be kera 'afua ana gwauna sa Jesus. Na 'aba maku nai nao si tio lau fainia na 'aba maku kwao be ki, boroi ma nia lukuma, ma ka tio na 'ana taifilia. ⁸ 'Urinai na wane be eta dao maana faoda ka ru laugo kau 'i laona. Nia ka ada to'ona, ma ka famamana. ⁹ Ma nao kera si saitamana 'ua na Kekedee Abu be saea nia kai mauri lau fasia maea. ¹⁰ Ma 'i burina ru ne, na ro fafurongo nai ki, keroa ka oli na 'adaro.

*Ni Mary fasia 'i Magdala
nia ada to'ona sa Jesus
(Matiu 28:9-10; Mak 16:9-11)*

¹¹ Ma ni Mary ka uu 'ua maana faoda, ma ka angi ga 'ana. Ma kada nia angi, nia 'agwaoro ka ada kau laona faoda gwau. ¹² Ma nia ka ada to'ona ro 'ainsel ki, keroa rufia maku kwao ki. Ma na ro 'ainsel nai ki, keroa gouru ana kula be nonina sa Jesus tio ana, ta ai ana gwauna tio, ma ta ai ana kula ne 'aena tio ana. ¹³ Na ro 'ainsel nai ki, keroa ka ledi 'uri ana ni Mary, “Keni ne 'ae, 'uri ma 'oe angisia te ne?”

Ma nia ka olisidaro ka 'uri, “Na nonina na 'Aofia nau ne kera ngalia fasia 'i seki, ma nau ku ulafusia 'i fai ne kera alua ana.”

¹⁴ Ma 'i burina nia fata 'urinai ka sui, nia kari abulo, ma ka ada to'ona te wane nia uu ga 'ana, ma nao nia si ada saitamana go ne wane ne nia sa Jesus. ¹⁵ Ma sa Jesus ka ledia ka 'uri, “Keni ne 'ae, 'uta ne 'oe angi? Ma sa ti ne 'oe nani 'uria?”

Ma ni Mary ka kwaisae nia na wane ne ada sulia na oole nai. Ma nia ka 'uri fuana, “Dia 'oe ngalia na nonina 'Aofia nau, nau doria 'oe farongo nau ana 'i fai ne 'oe alua ana, fua ne nau leka ku ngalia.”

¹⁶ Sui, sa Jesus ka fata 'uri fuana, “Mary 'ae!”

Ma ni Mary ka abulo, ma ka ada kau, ma ka ada saitamana, ma ka fata 'uri fuana, “Raboni 'ae!” Ma na fatae ne “Raboni” ana fatae wane Jiu ki fadalana ne “Wane Famanata.”

¹⁷ Ma sa Jesus ka fata 'uri fuana, “Nao 'oe si dau lau fafi nau, sulia nau si oli 'ua siana na Maa 'i langi. 'Oe oli siana na wanefuta nau ki, ma 'oe farongoda, nau ku leka na siana Maa nau, ma na Maa kera. Nia ne na God nau, ma na God kera.”

¹⁸ Sui ni Mary fasia 'i Magdala ka oli, ma ka farongoa na fafurongo ki ne nia ada to'ona na 'Aofia. Ma ni Mary ka fata laugo fuada sulia na ru ne sa Jesus nia saea fuana.

*Na fafurongo ki ada
to'ona sa Jesus*

(Matiu 28:16-20; Mak 16:14-18; Luk 24:36-49)

¹⁹ Ma 'i saulafi ana Sande, na fafurongo ki kera oku 'i laona te lume, ma kera ka bilaki 'usia na mae ki. Ma kera sabia laugo mae ki, sulia kera mau ana wane fanaonao 'i Jiu ki. Ma sa Jesus ka sakatafa, ma ka uu 'i safitada, ma nia ka fata 'uri, “Na aroaroe ka to fai kamulu.” ²⁰ Ma 'i burina ne nia saea na fatae nai, nia ka fatainia ro 'abana ki ma na kakaraona fuada. Ma na fafurongo ki kera eele 'asiana ana kada kera ada to'ona na 'Aofia. ²¹ Ma sa Jesus ka fata 'uri lau fuada, “Na aroaroe ka to fai kamulu. Dia na Maa be nia odu nau mai, nau ku odu kamulu laugo.” ²² Sa Jesus ka saea fatae ne, sui ka mangofida, ma ka fata 'uri, “Mulu ngalia na Anoeru Abu. ²³ Dia mulu kai manataluge ana ta'alaie na wane ki, God kai manataluge laugo ada, ma na ta'alaie kera ki kai aluge fasida. Ma dia nao mulu si manatalugeda, God boroi nao si manataluge laugo ada, ma na ta'alaie kera ki boroi nao si aluge laugo fasida.”

Sa Tomas ada to'ona sa Jesus

²⁴ Ma te wane ana akwala ma ro fafurongo nai ki ne satana sa Tomas ne kera saea laugo ana na 'I'iu, nao nia si to faida ana kada ne sa Jesus dao ana. ²⁵ Ma na fafurongo ne kera to ki, kera ka fata 'uri fuana sa Tomas, “Kalu ada to'ona na 'Aofia.”

Sui sa Tomas ka fata 'uri fuada, “Dia nau ku ada to'ona na sisibe be fulina nila ki 'i 'abana, ma nau ku samo to'ona na sisibe nai ki ana 'abaku, ma nau ku alua na 'abaku laona fulina mae maale be kakaraona, nau ku fi famamana. Ma dia nao nau si sasi go 'urinai, nao nau si famamana go.”

²⁶ Ma ana fiuna maedangi 'i buri, na fafurongo be ki kera oku laugo laona lume be, ma sa Tomas ka to na faida. Ma kera ka sabi 'usia laugo na mae ki. Sui sa Jesus ka dao mai, ma ka uu 'i safitada, ma ka fata 'uri, “Aroaroe ka to fai kamulu.”

²⁷ 'Urainai sa Jesus ka fata 'uri fuana sa Tomas, “Tomas 'ae, 'oe alua na kakaumu 'i seki laona 'abaku, ma 'oe ada to'ona laugo na ro 'abaku ki. Sui 'oe taga mai na 'abamu, ma 'oko alua 'i laona fulina mae maale ne 'i kakaroku. Nao 'oe si manata ruarua, boroi ma 'oe famamana na!”

²⁸ Ma sa Tomas ka olisia ka 'uri, “Oe na 'Aofia nau, ma na God nau.”

²⁹ Ma sa Jesus ka fata 'uri fuana, “Oe famamana ga 'amu, sulia 'oe ada to'oku. Na 'oilakie fua sa ti ne nao si ada to'oku, boroi ma kera famamana ga 'ada ani nau.”

³⁰ Na fanadae 'oro ki ne sa Jesus sasia lau maana na fafurongo nia ki, boroi ma nao nau si kedea go laona buko ne. ³¹ Nau ku kedea na ru ne ki, fua ne mulu kai famamana sa Jesus ne na Christ, na wane be God nia filia fua 'adomilana wane ki, ma nia na ne na Wele God. Ma sulia na famamanalae kamulu ana sa Jesus, mulu kai too ana na maurie firi.

21

Sa Jesus nia dao fatai lau

¹ 'I buri'ana ru ne, sa Jesus ka fatai lau fuana fafurongo nia ki ninimana 'osi 'i Galili.* Ma ru nai ka fuli 'uri: ² Sa Simon Pita, ma sa Tomas ne kera saea ana na 'I'iu, ma sa Nataniel na wane fasia 'i Kena laona lofaa 'i Galili, na ro wele sa Sebedi ki, ma ta ro fafurongo lau, kera oku. ³ Ma sa Simon Pita ka fata 'uri fuana wane nai ki, “Nau leka dee ie na 'aku.”

---

* **21:1** Taebirias ne ta sataeru laugo fuana 'osi 'i Galili.

Ma kera saea fuana kera ka 'uri, “Kalu doria leka laugo mai fai 'oe.” Ma kera leka, ka taelia na baru. Boro ma ana fa rodo nai, kera nao si deea go ta te gwa ie.

⁴ Ma 'ofodangi kada nia la na, sa Jesus ka uu na ninimana 'osi. Ma fafurongo nia ki, kera nao si ada saitamana nia go.

⁵ Sui sa Jesus ka fata kau fuada ka 'uri, “Kwaimani nau ki 'ae, 'uri ma kamulu deea ta ie?”

Ma kera olisia kera ka 'uri, “Nao go!”

⁶ Ma nia ka fata 'uri, “Mulu ka 'ui 'ania na furai kamulu 'i bali 'o'olo ana na baru, ma kamulu kai deea tani ie.” Ma kera ka 'ui 'ania na furai, ma ka 'afitai 'asiana fua lafutailana mai, sulia ie ki kera 'oro 'asiana.

⁷ Sui na fafurongo be sa Jesus nia kwaimani fuana, ka fata 'uri fuana sa Pita, “Na 'Aofia loko!” Ma kada sa Simon Pita nia rongoa na ru ne, nia ka ofi ana na maku gwala nia, sulia nia lugea na maku nia, ma ka lofo laona kafo.

⁸ Ma na fafurongo ki keroa ka 'e leka mai 'i sara ana na baru. Ma keroa ka tara mai na furai seki fungu ana ie, sulia keroa ne nao si to tau go fasia 'i sara, ka bobola go ana fuana te talanga falie. ⁹ Ma kada kera koso 'i sara, kera ka ada to'ona te ere nanaola na ma ie ki ka nia laona fainia lifu beret ki laugo. ¹⁰ Ma sa Jesus ka fata 'uri fuada, “Mulu ngalia mai tani gwa ie ana ie ne mulu deea ki.”

¹¹ Sa Simon Pita ka leka kau laona baru, ma ka tara mai na furai nai 'i sara. Na furai nai ka fungu ana ie baita ki tafau go, te talanga ma lima akwala ma olu gwa ie. Sui boro 'ana na ie ka 'oro, na furai nai nao si foga go.

¹² Ma sa Jesus ka fata 'uri fuada, “Leka mai, mulu fanga 'amulu.” Boro ma nao ta wane ada si ledi go 'uri, “'Oe sa ti ne?” Sulia kera saitamana ga 'ada ne nia na 'Aofia.

¹³ Ma sa Jesus leka ka ngalia na beret, ma ka kwatea fuana fafurongo nia ki, ma ka sasi 'urinai laugo ana gwa ie ki.

¹⁴ Na oluna kada na ne sa Jesus nia fatai fuana fafurongo nia ki 'i burina ne nia tatae fasia na maea.

Sa Jesus fainia sa Pita

¹⁵ Ma kada kera fanga ka suina, sa Jesus ka fata 'uri fuana sa Simon Pita, “Simon na wele sa Jon 'ae, 'uri ma 'oe kwaimani aku ka liufia fafurongo ne kera kwaimani aku ki ne?”

Ma nia olisia ka 'uri, “Iu, 'Aofia. 'Oe saitamana ga 'amu ne nau ku kwaimani amu.”

Ma sa Jesus ka fata 'uri fuana, “'Oe ada sulia na kaela sipsip nau ki.” ¹⁶ Ma sa Jesus ka fata 'uri lau fuana ruana kada, “Simon na wele sa Jon 'ae, 'uri ma 'oe kwaimani aku?”

Ma nia ka olisia ka 'uri, “Iu, 'Aofia. 'Oe saitamana ga 'amu ne nau ku kwaimani amu.”

Sui sa Jesus ka fata 'uri fuana, “'Oe ada sulia na sipsip nau ki.” ¹⁷ Ma sa Jesus ka fata lau 'uri ana oluna kada, “Simon na wele sa Jon 'ae, 'Oe kwaimani fuaku?”

Ma sa Pita ka liodila na, sulia sa Jesus nia ledi olu ru na ana ka 'uri, “'Uri ma 'oe kwaimani fuaku?” Ma sa Pita ka fata 'uri fuana, “'Aofia 'ae, 'oe saitamana ru ki tafau na, ma 'oe saitamana ga 'amu ne nau ku kwaimani amu.”

Ma sa Jesus ka fata 'uri fuana, “'Oe ada sulia na sipsip nau ki. ¹⁸ Ru mamana nau ku saea fuamu, kada 'oe fi baita ana, 'oe ofi 'amu talamu, ma 'oko leka 'amu talamu ana kula ne 'oe doria lekalae 'uria. Boro ma ana kada 'oe kai ngwaro, 'oe taga na 'abamu, ma ta wane 'e'ete ne ka kani fafi 'oe, ma ka talai 'oe kau 'uria kula ne nao 'oe si doria lekalae 'uria.” ¹⁹ Sa Jesus ka saea ru ne, fua ka fatainia na maea ne sa Pita kai mae ana, ne nia kai fa'initoa God ana. Sui sa Jesus ka fata 'uri fuana, “'Oe leka mai buriku.”

²⁰ Ma sa Pita abulo, ma ka ada to'ona na fafurongo be sa Jesus nia kwaimani ana. (Nia wane ne nia to karangia sa Jesus ana kada kera fanga, ma ka ledia 'uri, “'Aofia 'ae, sa ti ne kai 'olomaelamu?”) ²¹ 'Urainai kada sa Pita ada

to'ona, nia ledia sa Jesus ka 'uri, "'Aofia 'ae, te mone ne fuana wane ne?"

²² Sa Jesus ka olisia ka 'uri, "Sulia dia nau ku doria na wane ne kai mauri 'ana, leka ka dao ana kada nau ku oli mai, nia nao lau na 'aberolae 'oe nai. Ma 'oe leka lalau mai 'amu suli nau."

²³ Aia, te ununue ka talofia matangana wane famamana ki. Kera saea na fafurongo nai nao nia si mae. Boro ma sa Jesus nao si saea lau ne na wane ne nao si mae. Nia fata ga 'ana 'urinai, "Dia nau ku doria na wane kai mauri 'ana, leka ka dao ana kada nau ku oli mai, nia nao lau na 'aberolae 'oe nai."

Fatae 'isi ki

²⁴ Ma na fafurongo ne sa Pita ka ledia sa Jesus sulia, nia go ne fata sulia ru ne ki tafau, ma ka kedea. Ma kalu saitamana na ru ne nia fata sulia, nia mamana na.

²⁵ Sa Jesus sasia ru 'oro ki lau. Ma dia kera kekede sulida tafau, nau fia alamia na molagali ne boro, nao si bobola fuana daulae fafia na buko ki ne kera kedea ru nai ki laona.

Farongoe Lea Ana Fataleka
The New Testament in the Fataleka language of the Solomon
Islands
Niu Testament long langguis Fataleka

copyright © 2017 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Fataleka

Translation by: SITAG

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

    You include the above copyright and source information.

    You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2017-11-13

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 19 Oct 2021 from source files dated 14 Jul 2021

38b15013-8e25-506e-87f4-209b1cab49c2